

REPUBLIKA SLOVENIJA
RAČUNSKO SODIŠČE

REVIZIJSKO POROČILO

Sistem dela z nadarjenimi in sistem šolskih tekmovanj

2020

4 KAKOVOSTNO
IZOBRAŽEVANJE

CILJI
TRAJNOSTNEGA
RAZVOJA

POSLANSTVO

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih razkritjih poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi uporabniki javnih sredstev izboljšajo svoje poslovanje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
RAČUNSKO SODIŠČE

REVIZIJSKO POROČILO

**Sistem dela z nadarjenimi in sistem
šolskih tekmovanj**

Številka: 320-2/2018/65

Ljubljana, 4. decembra 2020

Povzetek

Računsko sodišče je revidiralo učinkovitost *Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport* (v nadaljevanju: MIZŠ) in *Zavoda Republike Slovenije za šolstvo* (v nadaljevanju: ZRSŠ) pri ureditvi sistema dela z nadarjenimi in sistema šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji v obdobju od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017.

Računsko sodišče je podalo mnenje, da MIZŠ in ZRSŠ pri ureditvi sistema dela z nadarjenimi in sistema šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji v obdobju od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017 *nista bila učinkovita*.

MIZŠ ni poskrbelo za vzpostavitev ustreznih pravnih in strokovnih podlag za delo z nadarjenimi učenci in dijaki, zato v Republiki Sloveniji ni bila zagotovljena enakopravna obravnava nadarjenih učencev in dijakov pri spodbujanju in razvoju njihove nadarjenosti. Še vedno niso oblikovani temeljni, konkretni cilji dela z nadarjenimi učenci in dijaki na strateški ravni, kot tudi ni opredeljen pomen obravnave nadarjenih otrok in mladostnikov za razvoj države, saj MIZŠ ni bilo dovolj aktivno pri dokončanju že leta 2014 začelih nalog za pripravo nacionalne strategije za delo z nadarjenimi učenci in dijaki.

Sistem vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci in dijaki v predpisih in strokovnih dokumentih ni ustrezno in jasno določen, ker MIZŠ na področju osnovnega in srednješolskega izobraževanja ni zagotovilo take ureditve prilagajanja dela nadarjenim, ki bi v letu 2017 vsem nadarjenim učencem in dijakom zagotavljala enakopravne možnosti nudenja vsebinskih in organizacijskih prilagoditev dela njihovim nadarjenostim in jim s tem zagotovila enakopravno obravnavo ne glede na to, katero šolo obiskujejo. Osnovne šole so v skladu z Zakonom o osnovnih šolah dolžne prilagoditi vsebine, metode in oblike dela zainteresiranim nadarjenim učencem, gimnazije pa so v obdobju, na katero se nanaša revizija, morale prilagoditi le opravljanje šolskih obveznosti nadarjenih dijakov, s tem da podrobnejša pravila o načinu prilagoditve niso bila določena, medtem ko za ostale srednje šole ni bila določena niti ta obveznost. Prilagoditve vsebine, metod in posebnih oziroma drugih oblik dela z nadarjenimi učenci in dijaki so bile opredeljene le v Konceptu odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli in v Konceptu vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju, ki pa za šole nista obvezujoči usmeritvi in vse od leta 1999 oziroma 2007 nista bila vsebinsko posodobljena in prilagojena sodobnim spoznanjem na področju dela z nadarjenimi. ZRSŠ je že od leta 2013 dalje načrtoval in pripravljajl osnutek novih, posodobljenih konceptov za osnovne in srednje šole, a ju do konca obdobja, na katero se nanaša revizija, ni uspel pripraviti.

MIZŠ tudi ni vzpostavilo ustreznih pravnih podlag za financiranje dela z nadarjenimi učenci in dijaki, pri vzpostavitvi katerih bi na področju srednješolskega izobraževanja morale predhodno sistemsko opredeliti način dela z nadarjenimi dijaki po posameznih srednješolskih izobraževalnih programih, saj se ti med seboj zelo razlikujejo tako po zahtevnosti kot po številu vpisanih nadarjenih dijakov. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ne opredeljuje jasno, za katere posebne oblike dela z nadarjenimi učenci in dijaki so osnovne in srednje šole upravičene do dodatnih proračunskih sredstev. Le Pravilnik o

normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva jasno določa, koliko ur se prizna učitelju oziroma strokovnemu sodelavcu za delo z nadarjenim dijakom, vendar pa MIZŠ v letu 2017 za ta namen srednjim šolam ni namenilo sredstev. Delo z nadarjenimi dijaki je bilo v letu 2017 financirano zainteresiranim srednjim šolam zgolj projektno iz evropskih sredstev, zaradi česar nadarjeni dijaki različnih srednjih šol niso imeli enakopravnih možnosti za obravnavo in razvoj njihove nadarjenosti. MIZŠ tudi ni vzpostavilo sistematičnega in obveznega izobraževanja učiteljev za delo z nadarjenimi ter na sistemski ravni ni ustrezno uredilo statusa in usposobljenosti koordinatorjev za delo z nadarjenimi, katerih obseg dela je odvisen od kadrovske sposobnosti posamezne šole.

MIZŠ na sistemski ravni ni zagotovilo spremljanja učinkov dela z nadarjenimi in izvedbe nacionalne evalvacijske študije na temo dela z nadarjenimi učenci in dijaki, ni vzpostavilo ustreznega mehanizma, s katerim bi lahko bili v primerni fazi izobraževanja prepoznani le izjemno nadarjeni in hkrati zainteresirani učenci oziroma dijaki za bolj poglobljeno delo in razvijanje njihove nadarjenosti ob nadaljnjem šolanju, ter ni ustrezno uredilo prenosa podatkov o nadarjenosti ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo oziroma med srednjimi šolami.

Glede ureditve sistema šolskih tekmovanj je računsko sodišče ugotovilo, da namen organiziranja in nacionalno pomembnih tekmovanj ni določen, MIZŠ pa tudi ni zagotovilo ustreznega načina sofinanciranja šolskih tekmovanj, saj na ravni predpisov ali strateških dokumentov ni opredeljeno, katera tekmovanja se zaradi nacionalnega pomena sofinancirajo iz državnega proračuna in katere cilje želi država s tem doseči. Izvajanje javnih razpisov za sofinanciranje šolskih tekmovanj je bilo na ZRSS preneseno brez ustrezne pravne podlage. Sofinanciranje šolskih tekmovanj je podrobneje urejeno le v Pravilniku o sofinanciranju šolskih tekmovanj, za sprejem katerega pa ZRSS prav tako ni imel ustrezne podlage. Ugotovljeno je bilo, da je javne razpise ZRSS pripravil tako, da so omogočali sofinanciranje nedoločene števila tekmovanj z istega področja, sredstva pa so bila organizatorjem dodeljena za nazaj, torej po tem, ko so bila tekmovanja že izvedena. Sistem šolskih tekmovanj ne zagotavlja vsem zainteresiranim učencem in dijakom enakih možnosti za sodelovanje na šolskih tekmovanjih. Vloga šole ni opredeljena in je prepuščena določbam pravilnikov o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev šolskih tekmovanj, v katerih določajo način izvedbe in organizacije šolskih tekmovanj, zato prihaja do neenotnega načina izvedbe in financiranja tekmovanj med organizatorji, šole in učenci oziroma dijaki pa so zaradi tega lahko postavljeni v neenakopraven položaj. Višina kotizacije za šolska tekmovanja na sistemski ravni ni omejena, ni določeno, kdo kotizacijo plača niti kako se upošteva pri sofinanciranju stroškov za izvedbo tekmovanja iz proračunskih sredstev. Po drugi strani pa šole od MIZŠ kljub izrecni določbi Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ne prejemajo posebnih namenskih sredstev za šolska tekmovanja, zaradi česar so možnosti za sodelovanje šol in s tem njihovih učencev oziroma dijakov na šolskih tekmovanjih odvisne od finančnih in kadrovske zmožnosti šol.

Računsko sodišče je ugotovilo, da ZRSS ni dodelil sredstev za sofinanciranje šolskih tekmovanj na jasn in pregleden način ter ni zagotovil transparentnosti postopka in enakopravne obravnave prijaviteljev v javnem razpisu za sofinanciranje šolskih tekmovanj v šolskem letu 2015/2016 in v šolskem letu 2016/2017. Za šolsko leto 2016/2017 je dodelil napačno števil točk najmanj 2 prijaviteljema. Postopek dodelitve sredstev v šolskem letu 2015/2016 in v šolskem letu 2016/2017 je brez ustrezne podlage vodil dvofazno, zaradi nejasno določenih pravil pa je zavrnil 4 vloge za sofinanciranje prijaviteljem, ki so vložili vlogo za sofinanciranje šolskih tekmovanj le za šolsko leto 2016/2017. Prijavitelji niso imeli možnosti pritožbe niti na sklep o izbiri prijaviteljev niti na višino zneska sofinanciranja šolskih tekmovanj. Med pogoji ni bilo

zahtevano, da morajo biti pravilniki o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev državnih tekmovanj usklajeni z vsemi kriteriji iz Pravilnika o sofinanciranju šolskih tekmovanj. Med pogoje javnega razpisa ZRSS ni uvrstil in zato tudi ni preverjal omejitve števila podeljenih zlatih priznanj na šolski stopnji tekmovanja, določene v Pravilniku o sofinanciranju šolskih tekmovanj, ki so jo tako ZRSS kot tudi nekateri organizatorji šolskih tekmovanj pri podeljevanju zlatih priznanj prekoračili, zaradi česar so imeli udeleženci različnih šolskih tekmovanj neenakopravne možnosti pri pridobitvi zlatih priznanj. V javnem razpisu ni ustrezno razrešil problematike zaračunavanja kotizacij in prepovedi dvojnega financiranja ter ni jasno opredelil upravičenih stroškov in načina njihovega dokazovanja, pri priznavanju upravičenih stroškov pa je prijavitelje med seboj in med posameznimi leti neenakopravno obravnaval. ZRSS je v javnih razpisih za šolski leti 2017/2018 in 2018/2019 opredelil dvofazni postopek dodelitve sredstev, natančneje opredelil upravičene stroške, objavil navodila za izpolnjevanje vlog za sofinanciranje in z izdajo sklepov o upravičenosti do sredstev za sofinanciranje za šolsko leto 2018/2019 omogočil možnost pritožbe na višino zneska sofinanciranja.

Računsko sodišče je za odpravo razkritih nesmotrnosti od MIZŠ zahtevalo *predložitev odzivnega poročila*, podalo pa je tudi *priporočila* MIZŠ in ZRSS za izboljšanje sistema dela z nadarjenimi učenci in dijaki ter sistema šolskih tekmovanj.

KAZALO

1. UVOD	9
1.1 OPREDELITEV REVIZIJE.....	9
1.2 PREDSTAVITEV REVIDIRANCEV	10
1.2.1 Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.....	10
1.2.2 Zavod Republike Slovenije za šolstvo.....	11
1.2.3 Drugi deležniki na področjih revizije.....	13
1.3 PREDSTAVITEV PODROČJA REVIZIJE.....	13
1.3.1 Sistem dela z nadarjenimi učenci in dijaki.....	13
1.3.2 Šolska tekmovanja	20
1.4 REVIZIJSKI PRISTOP	23
2. UČINKOVITOST SISTEMA DELA Z NADARJENIMI IN SISTEMA ŠOLSKIH TEKMOVANJ	24
2.1 SISTEM DELA Z NADARJENIMI	24
2.1.1 Nacionalna strategija za delo z nadarjenimi.....	24
2.1.2 Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi	27
2.1.3 Finančni in kadrovski pogoji za delo z nadarjenimi.....	34
2.1.3.1 Finančni pogoji.....	34
2.1.3.2 Kadrovski pogoji.....	36
2.1.4 Spremljanje dela z nadarjenimi	40
2.1.4.1 Zbiranje in obdelava podatkov	40
2.1.4.2 Spremljanje dela z nadarjenimi	41
2.2 SISTEM ŠOLSKIH TEKMOVANJ.....	43
2.2.1 Opredelitev sistema šolskih tekmovanj.....	43
2.2.1.1 Namen organiziranja šolskih tekmovanj	44
2.2.1.2 Sofinanciranje šolskih tekmovanj.....	46
2.2.1.3 Vloga šole.....	51
2.2.2 Javni razpis.....	56
2.2.2.1 Višina sredstev za sofinanciranje šolskih tekmovanj.....	56
2.2.2.2 Postopek dodelitve sredstev.....	61
2.2.2.3 Kriteriji in pogoji.....	65
2.2.2.4 Upravičeni stroški.....	71

2.3	POVEZANOST SISTEMA ŠOLSKIH TEKMOVANJ, DELA Z NADARJENIMI IN SPODBUD V OBLIKI ŠTIPENDIRANJA	73
3.	MNENJE	78
4.	ZAHTEVA ZA PREDLOŽITEV ODZIVNEGA POROČILA	82
5.	PRIPOROČILA	84

1. UVOD

Revidirali smo učinkovitost Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Zavoda Republike Slovenije za šolstvo pri ureditvi sistema dela z nadarjenimi in sistema šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji. Revizijo smo izvedli na podlagi Zakona o računskem sodišču¹ (v nadaljevanju: ZRacS-1) in Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije² ter v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih določa Napotilo za izvajanje revizij³. Sklep o izvedbi revizije⁴ je bil izdan 15. 3. 2018.

Naša pristojnost je na podlagi izvedene revizije podati opisno mnenje o učinkovitosti MIZŠ in ZRSS pri urejanju sistema dela z nadarjenimi učenci in dijaki ter sistema šolskih tekmovanj. Revizijo smo načrtovali in izvedli tako, da smo pridobili zadostna in ustrezna zagotovila za izrek mnenja o učinkovitosti poslovanja MIZŠ in ZRSS.

1.1 Opredelitev revizije

Revizija je opredeljena kot revizija smotrnosti poslovanja. Cilj revizije je izrek mnenja o učinkovitosti MIZŠ in ZRSS pri urejanju sistema dela z nadarjenimi učenci in dijaki od točke prepoznave dalje⁵ ter sistema šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji. Revizija se nanaša na obdobje od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017. Pri posameznih vprašanjih, kjer je to potrebno za predstavitev ozadja ureditve sistema dela z nadarjenimi učenci in dijaki ter sistema šolskih tekmovanj, smo poročali tudi o stanju in aktivnostih pred in po obdobju, na katero se nanaša revizija, vendar to ni vplivalo na izrek mnenja.

Med ugotovitvami navajamo tudi rezultate analize odgovorov na vprašalnike, ki smo jih za potrebe revizije posredovali vsem osnovnim⁶ in srednjim⁷ šolam, ki pa kot revidiranci niso bile vključene v revizijo⁸. Vprašalnike smo posredovali z namenom pridobiti vpogled v stanje števila nadarjenih v Republiki Sloveniji, v vrste in način dela z nadarjenimi učenci in dijaki, glede možnosti udeležbe učencev in dijakov

---

¹ Uradni list RS, št. 11/01 in 109/12.

² Uradni list RS, št. 91/01.

³ Uradni list RS, št. 43/13.

⁴ Št. 320-2/2018/3.

⁵ To je od takrat, ko je posamezen učenec/dijak identificiran oziroma prepoznan kot nadarjen učenec/dijak, torej po zaključenih postopkih odkrivanja in identifikacije nadarjenih oziroma ko se začne vzgojno-izobraževalno delo z njimi. Postopek odkrivanja in postopek identifikacije nista predmet te revizije.

⁶ Pod pojmom osnovne šole niso zajete osnovne šole s prilagojenim programom, zajete pa so zasebne šole.

⁷ Pod pojmom srednje šole so zajete poklicne, srednje tehniške, srednje strokovne šole in gimnazije.

⁸ Izpolnjene vprašalnike, ki so bili podlaga za nadaljnje analize, smo prejeli od 92,2 % osnovnih šol in 85,2 % srednjih šol.

na šolskih tekmovanjih ter pridobiti mnenja šol glede ustrezne oziroma neustrezne urejenosti revidiranih področij znotraj osnovnošolskega in srednješolskega izobraževalnega sistema – te navedbe ne vplivajo na izrek mnenja o učinkovitosti MIZŠ in ZRSS.

1.2 Predstavitev revidirancev

Za revidiranca smo določili MIZŠ in ZRSS. MIZŠ smo določili, ker je pristojno za ureditev sistema dela z nadarjenimi na vseh ravneh izobraževanja in sistema šolskih tekmovanj. ZRSS pa smo določili za revidiranca, ker predstavlja strokovno podporo MIZŠ pri vzpostavljanju sistemskih pogojev za nadaljnji kakovostni razvoj vzgoje in izobraževanja tudi v delu, ki se nanaša na delo z nadarjenimi učenci in dijaki, ter izvaja izobraževanja za učitelje in ravnatelje, od leta 2015 pa tudi javne razpise za sofinanciranje šolskih tekmovanj, hkrati pa je eden večjih organizatorjev šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji.

1.2.1 Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

V skladu z 39. členom Zakona o državni upravi⁹ MIZŠ opravlja naloge na področju predšolske vzgoje, osnovnega, srednjega, višjega in visokega šolstva, izobraževanja odraslih, znanosti, raziskovanja, športa, informacijske družbe in elektronskih komunikacij. Naloge MIZŠ¹⁰, ki so predmet revizije, opravljajo Direktorat za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo, Direktorat za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih in delno tudi Direktorat za šport.

Direktorat za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo med drugim opravlja naloge, s katerimi se zagotavlja izvajanje dejavnosti na področju osnovnošolskega izobraževanja, izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami na vseh ravneh izobraževanja, ter objavlja sprejete izobraževalne programe s področja osnovnošolskega izobraževanja. V okviru direktorata deluje Sektor za osnovno šolstvo, ki med drugim uresničuje izhodišča in cilje nacionalne politike na področju osnovnega šolstva in spremlja problematiko na tem področju, spremlja in analizira izvajanje programov osnovnošolskega izobraževanja, pripravlja predloge zakonov in podzakonskih aktov ter drugih predpisov, pripravlja analize in druga gradiva o delovanju in stanju osnovnošolskega izobraževanja, spremlja izvajanje zakonodaje in ocenjuje njene učinke. Prav tako pripravlja objavo javnoveljavnih programov s področja pristojnosti sektorja, pripravlja normative in standarde za financiranje dejavnosti zavodov v sodelovanju s finančno službo, pripravlja navodila in daje pojasnila zavodom s področja osnovnošolskega izobraževanja. Opravlja tudi dejavnosti, vezane na sistemizacijo delovnih mest v šolah in zavodih, skupaj z vodenjem ustreznih računalniških aplikacij in zbira in analizira informacije o izvajanju interesnih dejavnosti na šolah. Pripravlja tudi mnenja za Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje¹¹ (v nadaljevanju: strokovni svet RS za splošno izobraževanje) in izvaja postopke, povezane s sofinanciranjem tekmovanj učencev, dijakov in študentov višjih strokovnih šol.

---

⁹ Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 89/07 – odl. US, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14 in 51/16.

¹⁰ Akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, verzija z dne 7. 12. 2017.

¹¹ Za odločanje o strokovnih zadevah na področju splošnega izobraževanja ter strokovno pomoč pri sprejemanju odločitev in pripravi predpisov ga je ustanovila Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: vlada) na seji z dne 16. 5. 1996.

Direktorat za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih med drugim opravlja strokovne naloge na področju srednjega šolstva, pripravlja in izvaja predpise, informira javnost o strokovnih in zakonodajnih vprašanjih, izvaja naloge v zvezi s financiranjem, mednarodnim povezovanjem in sodelovanjem ter načrtuje in oblikuje strateške podlage za urejanje politike področja izobraževanja. V okviru direktorata deluje Sektor za srednje šolstvo, ki med drugim uresničuje izhodišča in cilje nacionalne politike na področju srednjega šolstva, izvaja naloge v zvezi s pristojnostmi MIZŠ do javnih zavodov, ki spadajo v delovno področje srednjega šolstva, spremlja in analizira problematiko ter predlaga ukrepe na področju srednjega šolstva. Prav tako pripravlja predloge zakonov in druge predpise, pripravlja normative in standarde za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov srednjega šolstva v sodelovanju s finančno službo MIZŠ, daje pravno pomoč strokovnemu svetu RS za splošno izobraževanje in daje mnenje k predlogom, ki jih sprejema ta svet. Pripravlja tudi predloge in usklajuje izvajanje nalog, ki so v pristojnosti MIZŠ, v zvezi z delovanjem javnih zavodov na državni ravni na področju srednjega šolstva (tudi za ZRSS) in vodi evidence javnih vzgojno-izobraževalnih programov srednjega šolstva.

Direktorat za šport opravlja predvsem naloge države, ki se nanašajo na področja, ki jih opredeljuje vsakokratno veljavni nacionalni program športa v Republiki Sloveniji, zagotavlja pogoje za uresničevanje javnega interesa na področju športa in je odgovoren za uresničevanje nacionalnega programa športa na državni ravni.

Odgovorne osebe MIZŠ v letu 2017 in med izvajanjem revizije so dr. Maja Makovec Brenčič, ministrica za izobraževanje, znanost in šport, do 13. 9. 2018, dr. Jernej Pikalo, minister za izobraževanje, znanost in šport, od 13. 9. 2018 do 13. 3. 2020 in dr. Simona Kustec, ministrica za izobraževanje, znanost in šport, od 13. 3. 2020.

1.2.2 Zavod Republike Slovenije za šolstvo

ZRSS je leta 1995 ustanovila Republika Slovenije s Sklepom o ustanovitvi Zavoda Republike Slovenije za šolstvo¹² (v nadaljevanju: sklep o ustanovitvi ZRSS) za opravljanje svetovalnih, razvojno-poučevalnih in drugih strokovnih nalog na področju izobraževanja. Na podlagi 2. člena sklepa o ustanovitvi ZRSS izvaja naslednje naloge:

- opravlja razvojno in raziskovalno delo za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega izobraževanja, gimnazijskega izobraževanja, vzgoje in izobraževanja v domovih za učence in v dijaških domovih, za splošnoizobraževalne predmete pa tudi v poklicnem in strokovnem izobraževanju;
- pripravlja in sodeluje pri pripravi vzgojno-izobraževalnih programov, ki jih sprejema ali predlaga strokovni svet RS za splošno izobraževanje;
- določa elemente za programe ter predlaga programe, ki jih sprejema minister, pristojen za šolstvo;
- opravlja svetovalno delo za strokovne delavce ter za vodstva vrtcev in šol;
- pripravlja in izdaja strokovna gradiva za strokovne delavce;
- opravlja koordinacijo mednarodnega strokovnega sodelovanja strokovnih delavcev;
- opravlja strokovne in tehnično-administrativne naloge za področje stalnega strokovnega spopolnjevanja;

¹² Št. 021-04/95-6/1-8 z dne 6. 7. 1995 in sklepi o spremembah in dopolnitvah: št. 024-13/2000-1 z dne 19. 10. 2000, št. 024-13/2000-2 z dne 6. 11. 2000, št. 024-13/2001-1 z dne 26. 7. 2001, št. 024-13/2001-4 z dne 30. 1. 2003, št. 024-13/2001-7 z dne 18. 11. 2003, št. 2005-3311-0093 z dne 22. 11. 2005, št. 01403-3/2007/6 z dne 23. 1. 2007, št. 01403-168/2009/5 z dne 5. 1. 2010, št. 01403-25/2016/4 z dne 28. 7. 2016.

- pripravlja in izvaja programe stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev;
- opravlja druge naloge v zvezi z razvojem vzgojno-izobraževalnih dejavnosti;
- organizira in prek javnega razpisa sofinancira šolska tekmovanja ter
- opravlja razvojno in raziskovalno delo v zvezi z razvijanjem in uvajanjem metodičnih in didaktičnih pristopov v vrte in šole in v ta namen izvaja izobraževanje in usposabljanje ravnateljev.

V okviru svoje dejavnosti opravlja tudi naloge, določene z zakoni in drugimi predpisi, ki urejajo področje vzgoje in izobraževanja, in druge naloge v skladu s potrebami ustanovitelja, določene z letnim delovnim načrtom. ZRSS je v skladu s 17.a členom sklepa o ustanovitvi ZRSS v razmerju do ustanovitelja dolžan med drugim:

- zagotavljati namensko in racionalno rabo oziroma porabo vseh sredstev ustanoviteljice;
- zagotavljati ustanoviteljici podatke in informacije, potrebne za spremljanje stanja, izvajanje njenih pravic, obveznosti in pristojnosti do ZRSS in za načrtovanje razvoja in dejavnosti ZRSS, ter druge podatke v skladu z zakonom;
- na pristojnih organih obravnavati pobude ustanoviteljice in ji poročati o sklepih teh organov;
- posredovati ustanoviteljici letni delovni načrt in finančni plan;
- 1-krat letno, na zahtevo ustanoviteljice pa tudi med letom, poročati o izvajanju delovnega načrta, o rezultatih poslovanja, o uporabi namenskih sredstev ustanoviteljice in o drugih zadevah, o katerih mora biti oziroma bo želela biti seznanjena zaradi celovitega spremljanja stanja v ZRSS;
- dovoliti pooblaščenim osebam ustanoviteljice, da v njenih prostorih kadar koli preverjajo namenskost in racionalnost uporabe sredstev, ki jih je za delo zavoda zagotovila v proračunu, in
- izvajati druge naloge in obveznosti, določene z zakonom, tem sklepom in drugimi predpisi.

Na podlagi 24. člena¹³ Statuta Zavoda Republike Slovenije za šolstvo¹⁴ je direktor za obdobje od 1. 7. 2015 do 30. 12. 2016 imenoval¹⁵ Ekspertno skupino za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi¹⁶ (v nadaljevanju: ekspertna skupina ZRSS), ki so jo sestavljali svetovalci ZRSS in zunanji strokovnjaki. Njene naloge so bile oblikovanje:

- predloga posodobitve Koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli¹⁷ iz leta 1999 (v nadaljevanju: koncept za OŠ) in Koncepta vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju¹⁸ iz leta 2007 (v nadaljevanju: koncept za SŠ) ter predloga za izboljšanje sistemske podpore vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi za strokovni svet RS za splošno izobraževanje (v letu 2015);
- predloga za dopolnitev metodologije za evalvacijo uspešnosti uresničevanja konceptov za OŠ in SŠ, uporabljene v raziskavi za šolsko leto 2009/2010 zaradi ugotavljanja povezanosti z rezultati

¹³ V skladu s tem členom je ena od pristojnosti direktorja, da oblikuje posebne delovne skupine, komisije ali druga delovna telesa za razrešitev določenih vprašanj ter jim opredeli naloge.

¹⁴ Svet zavoda ga je sprejel na 7. seji z dne 27. 5. 2010, soglasje vlade št. 01403-88/2010/3 z dne 27. 7. 2010.

¹⁵ Sklep št. 1003-12/2015-1 z dne 1. 7. 2015.

¹⁶ Navedena skupina je naslednica Razširjene programske skupine za odkrivanje in delo z nadarjenimi, ustanovljene leta 2001, ki se je leta 2007 preimenovala v Ekspertno skupino za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi. Je zadnja skupina, ki jo je direktor imenoval do konca obdobja, na katero se nanaša revizija (31. 12. 2017).

¹⁷ Strokovni svet RS za splošno izobraževanje ga je podprl na 25. seji z dne 11. 2. 1999.

¹⁸ Strokovni svet RS za splošno izobraževanje ga je podprl na 100. seji z dne 15. 3. 2007.

identificiranih nadarjenih na nacionalnem preverjanju znanja in v raziskavi PISA¹⁹, in za izvajanje dogovorjenih nalog;

- mnenj in pobud k predlaganim strategijam, zakonskim in podzakonskim rešitvam, povezanih z odkrivanjem nadarjenih in delom z njimi (v letih 2015, 2016).

V skladu s konceptom za OŠ in konceptom za SŠ je bila ekspertna skupina ZRSS²⁰ zadolžena tudi za koordinacijo, implementacijo in izvedbo koncepta za OŠ oziroma usmerjanje in spremljanje implementacije koncepta za SŠ in njegovo izvedbo na državni operativni ravni, vendar v obdobju, na katero se nanaša revizija, ta skupina ni bila imenovana.

Odgovorna oseba ZRSS²¹ v letu 2017 in med izvajanjem revizije je dr. Vinko Logaj, direktor.

1.2.3 Drugi deležniki na področjih revizije

Poleg revidirancev imajo v okviru področja dela z nadarjenimi učenci in dijaki ter področja šolskih tekmovanj pomembno vlogo tudi naslednji deležniki, od katerih smo pridobili nekatere podatke, raziskave, analize in pojasnila:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: MDDSZ) je pristojno za naloge, ki se nanašajo med drugim tudi na urejanje področja štipendiranja (tudi Zoisovih štipendij);
- Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije (v nadaljevanju: javni štipendijski sklad), ki izvaja različne programe štipendiranja in podeljuje Zoisove štipendije;
- Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti (v nadaljevanju: Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti Pedagoške fakultete UL), ki med drugim opravlja raziskovanje na področju nadarjenosti, razvija in spodbuja vzgojno-izobraževalne projekte za nadarjene, prizadeva si za promocijo nadarjenosti v smislu spodbujanja kakovosti življenja nadarjenih, sodeluje pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnih politik, izdaja dela s področja nadarjenih, izvaja konference in javna predavanja za učitelje in šolske svetovalne delavce.

1.3 Predstavitev področja revizije

1.3.1 Sistem dela z nadarjenimi učenci in dijaki

Izobraževanje nadarjenih učencev in dijakov²⁰, na katere smo se pri reviziji omejili, je za osnovne in srednje šole v Republiki Sloveniji urejeno z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja²¹ (v nadaljevanju: ZOFVI), Zakonom o osnovni šoli²² (v nadaljevanju: ZOSn), Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju²³ (v nadaljevanju: ZPSI-1) in Zakonom o gimnazijah²⁴ (v nadaljevanju: ZGim).

¹⁹ Angl.: *Programme for International Student Assessment*.

²⁰ Osnovno glasbeno izobraževanje ter višje strokovno in visokošolsko izobraževanje niso predmet te revizije; zajete so tudi zasebne osnovne in srednje šole.

²¹ Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj.

²² Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-L.

²³ Uradni list RS, št. 79/06 in 68/17.

²⁴ Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo in 68/17.

Zagotavljanje optimalnega razvoja otrok in mladostnikov je eden od ciljev sistema vzgoje in izobraževanja²⁵, razvijanje nadarjenosti ter usposabljanje za doživljanje umetniških del in za umetniško izražanje pa sodita med cilje osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja²⁶.

Postopek prilagajanja vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci in dijaki je za osnovne šole opredeljen v konceptu za OŠ in za srednje šole v konceptu za SŠ. V dokumentu Operacionalizacija koncepta: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli²⁷ (v nadaljevanju: operacionalizacija koncepta za OŠ) so za osnovne šole natančneje predvideni in opredeljeni koraki uvajanja in izvajanja koncepta za OŠ, predstavljene so osnovne aktivnosti, ki jih ti koraki vsebujejo, navedene najpomembnejše naloge, nosilci, izvajalci, sodelavci, oblike in metode dela ter okvirni čas za optimalno izvedbo naloge, za srednje šole pa je to opredeljeno v dokumentu Operacionalizacija koncepta: Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju²⁸ (v nadaljevanju: operacionalizacija koncepta za SŠ).

Na pobudo MIZŠ so strokovnjaki na področju vzgoje in izobraževanja že leta 2011 pripravili strateški dokument za razvoj in načrtovanje vzgoje in izobraževanja – Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011²⁹ (v nadaljevanju: Bela knjiga 2011), v kateri so oblikovali predlog konceptualnih in sistemskih rešitev preoblikovanja in dograjevanja sistema vzgoje in izobraževanja (tudi nadarjenih učencev in dijakov ter za njihovo realizacijo predlagali podporne sistemske rešitve, ki v pretežni meri niso bile realizirane. Kot temeljni cilj dela z nadarjenimi učenci in dijaki je v Beli knjigi 2011 predlagano prilagajanje vzgojno-izobraževalnega procesa potrebam nadarjenih učencev ter skrb za njihov celostni osebni razvoj, da bi lahko čim boljše razvili in realizirali svoje potenciale. Nadarjenost naj se spodbuja in razvija na tistih področjih, ki so povezana z učenim razvojem učencev in dijakov, prav tako pa tudi v kontekstu partnerstva z drugimi vzgojno-izobraževalnimi institucijami, če so te povezane s spodbujanjem potencialov nadarjenega učenca in dijaka.

Evropski ekonomsko-socialni odbor (v nadaljevanju: EESO EU) je leta 2013 predlagal³⁰, naj se spodbuja razvoj in potencial visoko nadarjenih otrok in mladostnikov na vseh stopnjah in v vseh oblikah izobraževanja. Pri tem se je treba izogniti prezgodnji specializaciji, podpirati upoštevanje raznolikosti v šoli in izkoriščati možnosti, ki jih ponujata skupno učenje in neformalno izobraževanje. Priporočil je spodbujanje izobraževanja in vseživljenjskega učenja, pri čemer je treba upoštevati, da intelektualni

²⁵ Prva alineja 2. člena ZOFVI.

²⁶ 2. člen ZOSn, ZPSI-1 in ZGim.

²⁷ Gradivo je nastalo na podlagi sklepa 25. seje strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje z dne 11. 2. 1999. Potrdila ga je Razširjena programska skupina za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih na 10. seji z dne 25. 5. 2000, z dopolnitvami junija 2008 (na podlagi sklepa Ekspertne komisije za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci v osnovni in srednji šoli z dne 9. 6. 2008) in decembra 2012 (na podlagi sklepa navedene ekspertne skupine na 12. seji z dne 12. 12. 2012).

²⁸ Gradivo je nastalo na podlagi sklepa 96. seje strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje z dne 16. 11. 2006. Potrdila ga je Razširjena programska skupina za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih.

²⁹ Pripravila jo je Nacionalna strokovna komisija za pripravo Bele knjige o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, ki jo je imenoval takratni minister, pristojen za področje šolstva (s sklepom št. 0121-27/2009/1 z dne 1. 4. 2009 in sklepom o spremembi št. 0121-27/2009/2 z dne 7. 4. 2009).

³⁰ V Mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o temi Sprostiti potencial visoko nadarjenih otrok in mladih v EU (v nadaljevanju: mnenje EESO EU; UL C št. 76 z dne 14. 3. 2013, str. 1).

potencial posameznika ni statičen in se v različnih življenjskih obdobjih razvija različno ter da se v prihodnje več pozornosti namenja načinom dela in izkušnjam z nadarjenimi učenci, ki obstajajo v posameznih državah članicah, zlasti načinom, ki koristijo družbi kot celoti, spodbujajo njeno kohezijo, zmanjšujejo šolski neuspeh in prispevajo k izboljšanju izobraževanja v skladu s cilji strategije Evropa 2020. Izobraževanje vseh državljanov postaja namreč ključen vir za zagotavljanje prihodnosti Evropske unije, ki med drugim vključuje tudi izboljšanje prepoznavanja visoko nadarjenih posameznikov in pedagoškega pristopa za delo z njimi.

Po izsledkih Eurydicove študije iz leta 2006 je v evropskih državah kot nadarjenih prepoznano v povprečju med 3 in 10 %³¹ učencev, po izsledkih zadnje spremljevalne analize ZRSS o uresničevanju koncepta za OŠ³² (v nadaljevanju: analiza ZRSS o uresničevanju koncepta za OŠ 2009/2010) pa je v Sloveniji odstotek identificiranih nadarjenih učencev bistveno višji, in sicer 25,3 % nadarjenih učencev v populaciji učencev 9. razredov za šolsko leto 2009/2010. Iz zadnje opravljene spremljevalne analize ZRSS o izvajanju koncepta za SŠ za šolsko leto 2011/2012³³ (v nadaljevanju: analiza ZRSS o uresničevanju koncepta za SŠ 2011/2012) je razvidno, da je bilo v gimnazijah od vseh dijakov (od 1. do 4. letnika) identificiranih kot nadarjenih kar 47,8 %, v strokovnih gimnazijah 18,4 %, v srednjem strokovnem izobraževanju 6,8 %, poklicnem tehničnem izobraževanju 1,1 % in srednjem poklicnem izobraževanju 0,8 %, skupaj torej 22,7 % dijakov.

Bela knjiga 2011 opredeli nadarjene učence kot visoko nadpovprečne učence³⁴, ki jih je v populaciji do 10 %. Iz mnenja EESO EU izhaja, da se ocene deleža visoko nadarjenih v najbolj raziskani družbeni skupini (med otroci in mladostniki v šolski starosti) gibljejo od 2 do 15 % prebivalstva, odvisno od kazalnikov, ki se uporabljajo za to oceno. Merilo inteligenčnega količnika se tradicionalno najbolj uporablja in se običajno nanaša na inteligenčni količnik 130, ki ga imata približno 2 % prebivalstva. To merilo je zelo omejevalno in vrednotenje intelektualnih sposobnosti je le eden izmed dejavnikov, ki ga je treba upoštevati pri določanju visoke nadarjenosti. Zato je bil koncept visoke nadarjenosti razširjen na druge dejavnike, kot so ustvarjalnost, izvirnost in sposobnost ugotavljanja razmerij, sklepanja in ekstrapoliranja. S tega novejšega vidika se ocenjuje, da lahko delež visoko nadarjenih ljudi dosega do 10 ali celo 15 % prebivalstva, čeprav prevladuje ocena, da ga dosega od 5 do 10 % prebivalstva (odvisno od postopka identifikacije).

Srednje šole, vključene v projekt Spodbujanje prožnih oblik učenja in podpora kakovostni karierni orientaciji za nadarjene³⁵, financiran s sredstvi Evropskega socialnega sklada (v nadaljevanju: projekt ESS MIZŠ 2017–2020), so konec leta 2018 ugotovile³⁶, da so strokovne podlage za prepoznavanje nadarjenih neurejene, sistemsko financiranje dela z nadarjenimi dijaki je neprimerno, nujna je posodobitev oziroma

³¹ Bela knjiga 2011.

³² Poročilo o raziskavi: Analiza uresničevanja Koncepta – Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ, ob koncu šol. leta 2009/2010, mag. Tanja Bezić in Tomi Deutsch, 2011.

³³ Poročilo o analizi izvajanja Koncepta VIZ dela z nadarjenimi v srednjem izobraževanju, ob koncu šol. leta 2011/2012, ZRSS in ekspertna skupina ZRSS, november 2012.

³⁴ Nadpovprečnost se ocenjuje glede na dosledne dosežke teh učencev na intelektualnem, ustvarjalnem, učnem, umetniškem in telesno-gibalnem oziroma športnem področju.

³⁵ Projekt vodi MIZŠ.

³⁶ Poročilo, sklepna razprava in sklepi strokovnega posveta o delu z nadarjenimi na srednjih šolah v letu 2018, ki je potekal 28. in 29. 11. 2018 v Radencih.

drugačna opredelitev nadarjenosti. Definicija nadarjenosti je preširoka, ker se med nadarjenimi ne identificirajo le tisti, ki so bolj nadarjeni od ostalih oziroma resnično posebni. Gre za 2 do 10 % populacije (odvisno od postopka identifikacije; znotraj tega pa je zagotovo 0,5 % tistih, ki so izjemni, na primer predstavniki Slovenije na olimpijadah znanja).

Za leto 2017 ni podatka o tem, koliko je bilo v Republiki Sloveniji nadarjenih učencev in dijakov. MIZŠ razpolaga le s podatkom o (načrtovanem) številu nadarjenih učencev, vključenih v individualno in strokovno pomoč³⁷, kot izhaja iz Organizacijskega poročila MIZŠ³⁸ (v nadaljevanju: OP MIZŠ). Po pojasnilu MIZŠ naj bi bilo v osnovnih šolah najmanj toliko nadarjenih učencev, kot izhaja iz OP MIZŠ, saj vsi nadarjeni učenci niso vključeni v individualno in strokovno pomoč. Pridobljene podatke smo primerjali s podatki MIZŠ o skupnem številu učencev od 4. do 9. razreda in iz tabele 1 je razvidna ocena, (najmanj) koliko je bilo nadarjenih učencev v posameznih šolskih letih.

Tabela 1: Število in ocenjen delež nadarjenih učencev

Šolsko leto	Število učencev od 4. do 9. razreda	Število nadarjenih učencev, vključenih v individualno in skupinsko pomoč	Delež nadarjenih učencev
(1)	(2)	(3)	(4)=(3/2)*100
2015/2016	107.440	18.699	17,40
2016/2017	109.836	18.302	16,66
2017/2018	113.790	18.052	15,86

Vir: OP MIZŠ po stanju na dan 15. 9. posameznega šolskega leta.

Od MIZŠ smo glede števila nadarjenih dijakov pridobili podatek o (predvidenem) številu nadarjenih dijakov, vpisanih v srednješolske izobraževalne programe, le za šolsko leto 2011/2012³⁹, v katerem je bilo 16.342 nadarjenih dijakov, za naslednja šolska leta oziroma za leto 2017 pa MIZŠ nima podatka, saj srednjim šolam ni več posebej zagotavljalo sredstev za ta namen. Na podlagi tega podatka smo izračunali, da je predvideno število nadarjenih dijakov predstavljalo 20,5 % vseh dijakov, vpisanih v šolskem letu 2011/2012 (79.901 dijak⁴⁰).

Ker se na državni ravni podatki o številu nadarjenih učencev in dijakov ne zbirajo sistematično, smo podatke s pomočjo vprašalnikov pridobili od osnovnih in srednjih šol. Ugotovili smo, da je bilo v šolskem letu 2016/2017 identificiranih nadarjenih učencev 17,1 % v populaciji učencev od 4. do 9. razreda oziroma 23,7 % v populaciji učencev samo 9. razreda. Identificiranih nadarjenih dijakov pa je bilo 17,9 % v

³⁷ V skladu s predmetnikom za osnovne šole je na posamezni oddelek predvideno 0,5 ure individualne in skupinske pomoči tedensko, ki je namenjena tako učencem z učnimi težavami kot nadarjenim učencem (koliko ur odpade na nadarjene učence, je odločitev posamezne šole).

³⁸ Osnovne šole ga pripravijo za MIZŠ za potrebe poročanja na začetku šolskega leta po stanju na dan 15. 9. (vključuje obrazce za zbiranje podatkov o obsegu in vsebini vzgojno-izobraževalnega dela v osnovnih šolah in osnovnih šolah s prilagojenim programom).

³⁹ Sklep o določitvi vrednosti ure, povezane z delom z nadarjenimi dijaki v šolskem letu 2011/2012, z dne 2. 5. 2011.

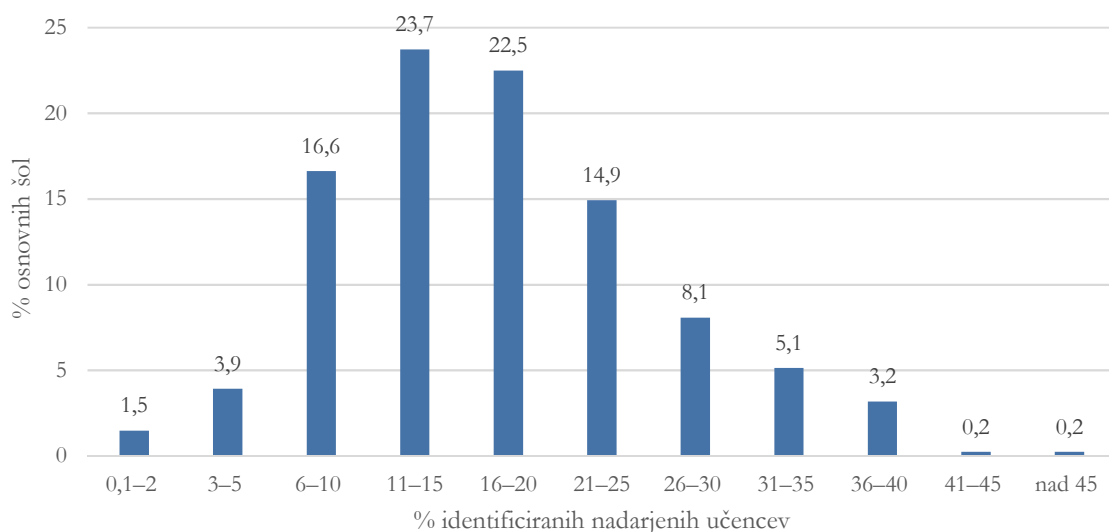
⁴⁰ Podatki z analizo za srednje šole in dijaške domove, MIZŠ, december 2013.

populaciji dijakov od 1. do 4. in 5. letnika, od katerih se pretežni del (85,6 %) izobražuje v programih gimnazijskega izobraževanja.

Nadalje smo ugotovili, da ima 62,8 % osnovnih šol med 6 in 20 % identificiranih nadarjenih učencev v populaciji učencev od 4. do 9. razreda, kar prikazuje slika 1⁴¹. Največ osnovnih šol ima med 11 in 15 % nadarjenih učencev, kar 31,3 % osnovnih šol pa ima med 21 in 40 % nadarjenih učencev, 0,4 % osnovnih šol pa ima nad 41 % identificiranih nadarjenih učencev.

Slika 1: Porazdelitev deležev identificiranih nadarjenih učencev izmed vseh učencev

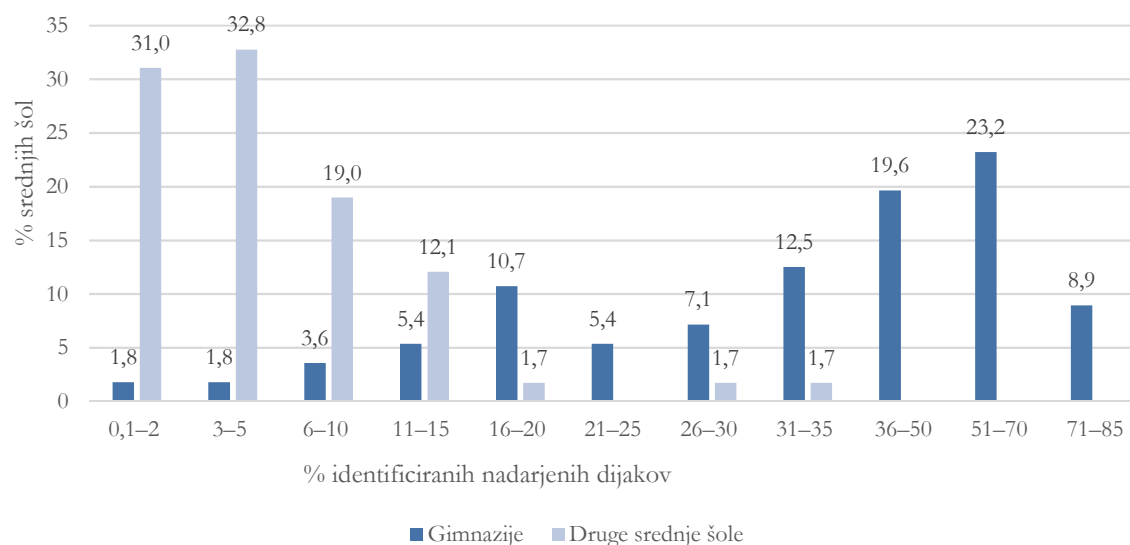
Vir: vprašalniki osnovnih šol.

Slika 2 prikazuje porazdelitev deležev identificiranih nadarjenih dijakov izmed vseh dijakov v gimnazijah in drugih srednjih šolah⁴². Število nadarjenih izrazito izstopa v gimnazijskih programih, saj je bilo na kar 71,3 % gimnazij med 26 in 85 % identificiranih nadarjenih dijakov, medtem ko jih je bilo na 94,9 % drugih srednjih šol med 0,1 in 15 %.

⁴¹ Na sliki 1 so zajete le osnovne šole (97,8 %), ki so nam posredovale izpolnjene vprašalnike in so podale podatke o številu identificiranih nadarjenih učencev.

⁴² Na sliki 2 so zajete le srednje šole (82,4 % gimnazij in 69 % drugih srednjih šol), ki so nam posredovale izpolnjene vprašalnike in so podale podatke o številu identificiranih nadarjenih dijakov. Pod pojmom druge srednje šole so zajete poklicne, srednje tehnične in srednje strokovne šole.

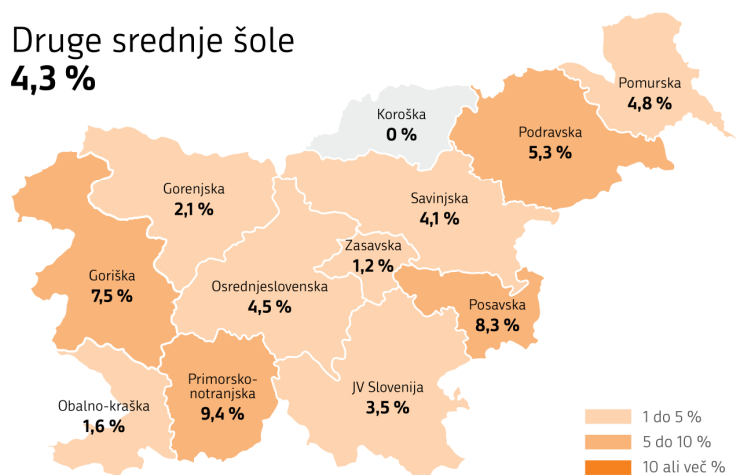
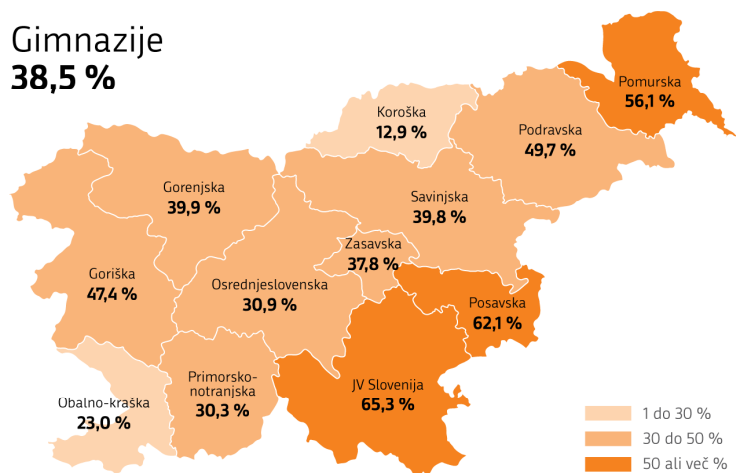
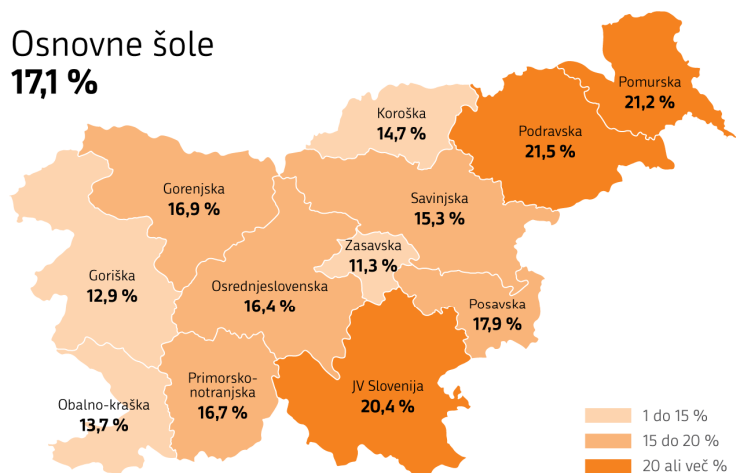
Slika 2: Porazdelitev deležev identificiranih nadarjenih dijakov izmed vseh dijakov

Vir: vprašalniki srednjih šol.

Na podlagi vprašalnikov smo analizirali tudi podatke o številu identificiranih nadarjenih učencev in dijakov po statističnih regijah Slovenije. Na sliki 3 so prikazani deleži identificiranih nadarjenih učencev in dijakov izmed vseh učencev in dijakov v posamezni statistični regiji v šolskem letu 2016/2017.

Slika 3: Število identificiranih nadarjenih učencev in dijakov glede na skupno število učencev in dijakov po posameznih statističnih regijah

Vir: vprašalniki osnovnih in srednjih šol.

Kot izhaja s slike 3, so deleži identificiranih nadarjenih učencev in dijakov izmed vseh učencev in dijakov v posamezni statistični regiji neenakomerno porazdeljeni. Podravska in pomurska regija ter regija jugovzhodna Slovenija imajo izmed vseh učencev v regiji najvišji odstotek identificiranih nadarjenih učencev. Glede števila identificiranih nadarjenih dijakov v gimnazijskih programih izstopajo regija jugovzhodna Slovenija, posavska in pomurska regija. Izmed dijakov drugih srednjih šol po statističnih regijah pa je največji odstotek identificiranih nadarjenih dijakov v primorsko-notranjski, posavski in goriški regiji.

Navedeni podatki potrjujejo tudi ugotovitve MIZŠ na podlagi junija 2016 opravljene analize o stanju na področju dela z nadarjenimi učenci in dijaki⁴³, iz katere izhaja, da način odkrivanja, usmerjanja in razvijanja nadarjenosti pri učencih in dijakih v Republiki Sloveniji ni optimalno zasnovan, kar po eni strani povzroči neenakomerno porazdelitev opredeljenih nadarjenih otrok na okolja, ki ta sistem v praksi bolj uporabljajo oziroma izvajajo. Še vedno pa se lahko iz različnih razlogov pomemben delež mladih izmakne že odkrivanju, predvsem pa nadaljnjim prilagoditvam in postopkom, ki naj pomagajo mladostniku v celoti razviti specifične nadarjenosti: morda v konkretnem kraju in šoli ni učitelja, ki bi znal ustrezno pomagati, morda šola nima ustreznih povezav z zunanjimi strokovnjaki in institucijami, morda že socialni položaj mlade osebe onemogoča, da bi ta ustrezno razvila svoje notranje potenciale. Iz omenjene analize izhaja, da sta ustrezna pomoč in vzpodbuda v večji meri na voljo v večjih krajih in središčih (zaradi mreže visokošolskih in raziskovalnih zavodov, boljših možnosti za dodatno izobraževanje učiteljev in svetovalnih delavcev, otežene logistike in časovne porabe za otroke iz manjših krajev in podobno).

1.3.2 Šolska tekmovanja

Iz državnega proračuna se v skladu z 81. členom ZOFVI zagotavljajo tudi sredstva za tekmovanja učencev, vajencev, dijakov ter študentov višjih šol. ZRSS nekatera šolska tekmovanja organizira sam, prav tako pa z javnim razpisom razdeljuje sredstva, namenjena sofinanciranju šolskih tekmovanj, skladno s Pravilnikom o sofinanciranju šolskih tekmovanj⁴⁴ (v nadaljevanju: pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS), ki ga je 8. 10. 2016 izdal direktor ZRSS in velja od 10. 10. 2016 dalje. Slednji določa postopek, kriterije in merila za sofinanciranje organizacije in izvedbe državnih tekmovanj za učence, dijake, vajence in študente višjih strokovnih šol, sofinanciranje udeležbe na mednarodnih tekmovanjih ter olimpijadah iz znanja za dijake in študente višjih strokovnih šol po predhodnem izboru na državni ravni ter postopek zagotavljanja sredstev iz državnega proračuna za sofinanciranje šolskih tekmovanj, ne ureja pa tekmovanj v organizaciji ZRSS. Višina odobrenih sredstev za izvedbo naloge sofinanciranja šolskih tekmovanj je določena v letnem delovnem načrtu ZRSS, ki ga sprejme svet zavoda ZRSS, h kateremu pa mora soglasje podati MIZŠ.

Prvi javni razpis za sofinanciranje stroškov šolskih tekmovanj je ZRSS izvedel avgusta 2015 za šolsko leto 2014/2015⁴⁵, pred tem pa je javne razpise izvajalo MIZŠ.

---

⁴³ Analiza je bila opravljena za potrebe priprave v avgustu 2017 objavljenega javnega razpisa za izbor izvajalcev operacij Spodbujanje prožnih oblik učenja in podpora kakovostni karierni orientaciji za nadarjene (Uradni list RS, št. 45/17).

⁴⁴ Št. 0071-5/2016-3.

⁴⁵ Uradni list RS, št. 62/15.

ZRSS z javnim razpisom sofinancira državna tekmovanja, ki se glede na pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS delijo na državna tekmovanja iz znanja⁴⁶ ter druga državna tekmovanja⁴⁷, hkrati pa sofinancira tudi udeležbo na mednarodnih tekmovanjih ter olimpijadah iz znanja. ZRSS glede na 10. člen pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS podeli sredstva za sofinanciranje šolskih tekmovanj z javnim razpisom, ki je lahko objavljen za obdobje do 3 let.

14. 10. 2016 je ZRSS objavil javni razpis za sofinanciranje stroškov šolskih tekmovanj v šolskem letu 2015/2016 in v šolskem letu 2016/2017⁴⁸ (v nadaljevanju: JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017), pri čemer so bili predmet sofinanciranja stroški šolskih tekmovanj, ki so bila izvedena v šolskem letu 2015/2016 in ki naj bi bila izvedena v šolskem letu 2016/2017.

V skladu s pravilnikom o šolskih tekmovanjih ZRSS postopek javnega razpisa vodi komisija, ki tudi pregleda in oceni prijave na javni razpis. Prijavitelji na javni razpis morajo za prejem sredstev sofinanciranja izpolnjevati določene pogoje in kriterije, komisija pa nato vloge, ki izpolnjujejo pogoje in kriterije, oceni na podlagi meril, ki jih sprejme Programski svet za tekmovanja⁴⁹. S prejemnikom sredstev iz javnega razpisa ZRSS sklene pogodbo, prejemnik pa mora po zaključku tekmovanja oziroma do 30. 10. tekočega leta zavodu predložiti zahtevek za izplačilo dodeljenih sredstev. Dodeljena sredstva lahko prejemnik uporabi le za upravičene stroške organizacije in izvedbe tekmovanja, voditi pa mora tudi arhiv o tekmovalcih, ki vsebuje podatke o rezultatih in izdanih priznanjih za preteklih 5 let.

Prijavitelji so morali v skladu z JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 do 24. 10. 2016 predložiti vloge za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolsko leto 2015/2016, za šolsko leto 2016/2017 pa do 7. 9. 2017. Glede na 14. člen pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS višina sredstev posameznemu prejemniku ne sme preseči višine sredstev, za katera je ta zaprosil oziroma za katera lahko dokaže upravičene stroške tekmovanja.

Za sofinanciranje stroškov šolskih tekmovanj za šolsko leto 2015/2016 je ZRSS prejel 72 vlog za sofinanciranje, od tega 11 za mednarodna tekmovanja in 61 za državna tekmovanja. Od vseh prejetih vlog za sofinanciranje so bile zavrnjene 3 vloge. Za sofinanciranje stroškov šolskih tekmovanj za šolsko leto 2016/2017 je ZRSS prejel 67 vlog za sofinanciranje, od tega 8 vlog za mednarodna tekmovanja in 59 vlog za državna tekmovanja, zavrnil pa je 16 vlog za sofinanciranje. ZRSS je za šolsko leto 2016/2017 na podlagi javnega razpisa izbral za sofinanciranje 51 šolskih tekmovanj, dejansko pa je bilo iz državnega proračuna sofinancirano 49 šolskih tekmovanj⁵⁰, saj 2 prijavitelja – organizatorja šolskih tekmovanj nista podpisala pogodbe o sofinanciranju šolskih tekmovanj.

⁴⁶ S področja znanstvene discipline oziroma več znanstvenih disciplin, ki so povezane z učnimi načrti oziroma s katalogi znanj iz naslednjih predmetov oziroma s predmetnih področij: slovenščina ali italijanščina ali madžarščina, tuji jeziki, zgodovina, geografija, matematika, fizika, tehnika, tehnologija, računalništvo, logika, kemija in biologija.

⁴⁷ S področja kulture, kulturne in naravne dediščine, umetnosti, trajnostnega razvoja oziroma vseživljenjskega učenja, poklicnega in strokovnega izobraževanja, zlasti s področja deficitarnih poklicev.

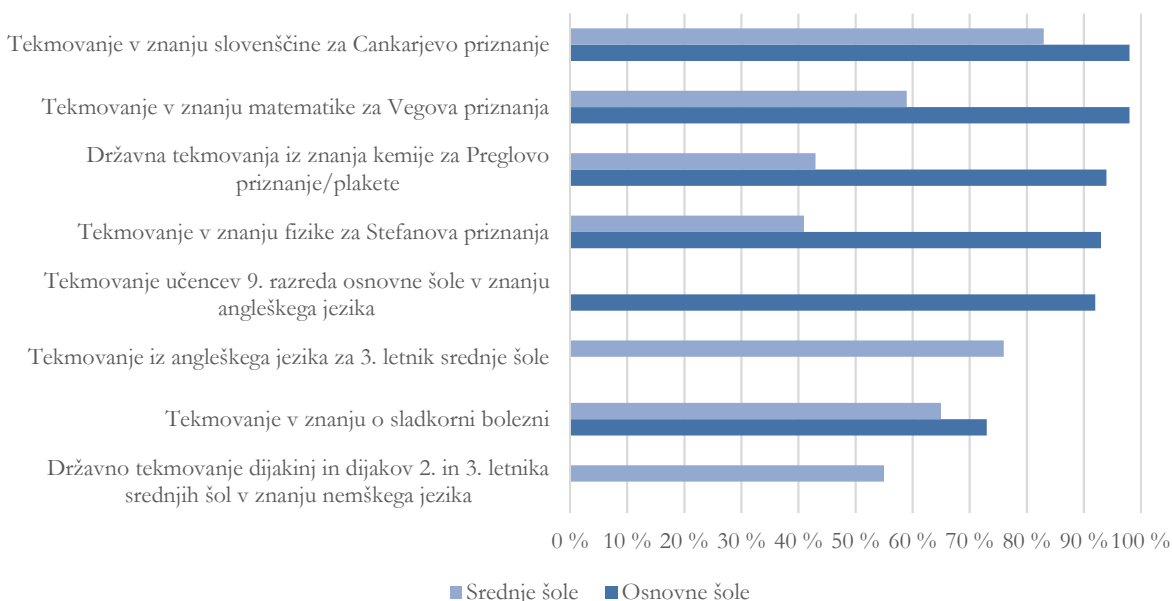
⁴⁸ Uradni list RS, št. 64/16.

⁴⁹ Programski svet za tekmovanja s sklepom imenuje ZRSS, ki vanj predlaga 2 člana, MIZŠ pa 3.

⁵⁰ Seznam sofinanciranih šolskih tekmovanj za šolsko leto 2016/2017 je bil dostopen prek povezave, [URL:https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/javni-razpis-za-sofinanciranje-stroskov-solskih-tekmovanj-v-solskem-letu-2016_2017_objava-podatkov.pdf], 15. 2. 2019.

Od šol smo na podlagi vprašalnikov pridobili podatke o tem, katerih šolskih tekmovanj, sofinanciranih iz državnega proračuna, so se njihovi učenci/dijaki udeležili v šolskem letu 2016/2017. Najpogosteje so šole navedle šolska tekmovanja, prikazana na sliki 4.

Slika 4: Šolska tekmovanja v šolskem letu 2016/2017, sofinancirana iz državnega proračuna, na katerih so šole najpogosteje zagotovile udeležbo učencem/dijakom

Vir: vprašalniki osnovnih in srednjih šol.

Organizatorji na sliki 4 navedenih šolskih tekmovanj v šolskem letu 2016/2017 so bili ZRSS⁵¹, Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije⁵² (v nadaljevanju: DMFA), Zveza za tehnično kulturo Slovenije⁵³ (v nadaljevanju: ZOTKS), Zveza društev diabetikov Slovenije⁵⁴, Slovensko društvo učiteljev nemškega jezika⁵⁵ in Slovensko društvo učiteljev angleškega jezika⁵⁶. Šolska tekmovanja, ki jim je bilo odobreno sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017, je organiziralo 25 različnih organizatorjev, med katerimi sta izstopala ZOTKS, ki je organizirala 16 tekmovanj, in DMFA, ki je organiziralo 6 tekmovanj.

⁵¹ Tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje; Tekmovanje učencev 9. razreda osnovne šole v znanju angleškega jezika.

⁵² Tekmovanje v znanju matematike za Vegova priznanja; Tekmovanje v znanju fizike za Stefanova priznanja.

⁵³ Državna tekmovanja iz znanja kemije za Preglovo priznanje/plakete.

⁵⁴ Tekmovanje v znanju o sladkorni bolezni.

⁵⁵ Državno tekmovanje dijakinj in dijakov 2. in 3. letnika srednjih šol v znanju nemškega jezika.

⁵⁶ Tekmovanje iz angleškega jezika za 3. letnik srednje šole.

1.4 Revizijski pristop

Odgovor na zastavljeno glavno revizijsko vprašanje, *ali sta sistem dela z nadarjenimi in sistem šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji učinkovita*, smo pridobili s pomočjo odgovorov na naslednji revizijski podvprašnji:

- ali je v Republiki Sloveniji vzpostavljena ustrezna pravna in strokovna ureditev dela z nadarjenimi učenci in dijaki, ki jim zagotavlja enakopravno obravnavo pri spodbujanju in razvoju njihove nadarjenosti, ter
- ali sistem šolskih tekmovanj zagotavlja vsem učencem in dijakom enake možnosti za sodelovanje na šolskih tekmovanjih.

Na posamezno revizijsko podvprašanje smo odgovorili z uporabo kvalitativnih in kvantitativnih metod ter tehnik revidiranja. Proučili smo pravne in strokovne podlage s področja revizije, pregledali in analizirali dokumentacijo, ki smo jo pridobili od MIZŠ in ZRSS, in druge javno dostopne podatke in dokumentacijo s področja revizije, pridobili smo pisna in ustna pojasnila od deležnikov revizije, izvedli smo intervjuje z zaposlenimi na MIZŠ, ZRSS in Centru za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti Pedagoške fakultete UL ter opravili analizo odgovorov na vprašalnike, ki smo jih pridobili od osnovnih in srednjih šol. Preverili smo učinkovitost podeljevanja sredstev prek JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017. V preveritev so bili vključeni izvedeni postopki in poslovni dogodki, ki so se začeli v letu 2017, ter tudi izvedeni postopki in poslovni dogodki, ki so se začeli pred letom, na katero se nanaša revizija, a so vplivali na poslovanje revidirancev v letu 2017. Primerjalno glede na JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 smo preverili tudi vsebino javnega razpisa za sofinanciranje stroškov državnih tekmovanj za šolski leti 2017/2018 in 2018/2019⁵⁷ (v nadaljevanju: JR za DT 2017/2018 in 2018/2019) in javnega razpisa za sofinanciranje mednarodnih tekmovanj za šolski leti 2017/2018 in 2018/2019⁵⁸ (v nadaljevanju: JR za MT 2017/2018 in 2018/2019), zlasti s stališča, kaj je ZRSS za šolski leti 2017/2018 in 2018/2019 določil drugače glede načina izvedbe razpisa, postopka dodelitve sredstev, razpisnih pogojev in dokazov. Preverili smo tudi, na kakšen način je ZRSS uredil organizacijo in izvedbo šolskih tekmovanj, pri katerih nastopa kot organizator tekmovanja, predvsem glede na predpisane kriterije v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS ter glede prijavnin oziroma kotizacij.

---

⁵⁷ Uradni list RS, št. 40/17.

⁵⁸ Uradni list RS, št. 40/17.

2. UČINKOVITOST SISTEMA DELA Z NADARJENIMI IN SISTEMA ŠOLSKIH TEKMOVANJ

2.1 Sistem dela z nadarjenimi

V reviziji smo proučevali, ali je v Republiki Sloveniji vzpostavljena ustrezna pravna in strokovna ureditev dela z nadarjenimi učenci in dijaki, ki zagotavlja njihovo enakopravno obravnavo pri spodbujanju in razvoju njihove nadarjenosti. Pri tem smo upoštevali, da je pravna in strokovna ureditev ustrezna, če

- je oblikovana ustrezna nacionalna strategija za delo z nadarjenimi učenci in dijaki;
- je sistem vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci in dijaki v predpisih in strokovnih dokumentih ustrezno in jasno določen;
- imajo osnovne in srednje šole zagotovljene ustrezne finančne in kadrovske pogoje za delo z nadarjenimi učenci in dijaki;
- je na državni ravni vzpostavljen ustrezen sistem zbiranja podatkov o nadarjenih učencih in dijakih in zagotovljeno ustrezno spremljanje dela z nadarjenimi in njihovega razvoja.

2.1.1 Nacionalna strategija za delo z nadarjenimi

V reviziji smo proučevali, ali ima Republika Slovenija oblikovano ustrezno nacionalno strategijo za delo z nadarjenimi, ali je bilo MIZŠ aktivno pri pripravi te nacionalne strategije in ali je na državni ravni vzpostavljena koordinacija obravnave nadarjenih.

Republika Slovenija še vedno nima nacionalne strategije za delo z nadarjenimi, v kateri bi na področju vzgoje in izobraževanja opredelila nacionalno vizijo, temeljne cilje in pomen obravnave nadarjenih otrok in mladostnikov⁵⁹ za razvoj države, zagotovila nacionalne spodbude in ukrepe za spodbujanje razvoja nadarjenih na vseh ravneh vzgojno-izobraževalnega sistema, vključno s podporo pri karierni orientaciji, povezala šolski sistem z drugimi državnimi in lokalnimi institucijami ter organizacijami, ki prispevajo k razvoju nadarjenih izven šolskega okolja, zagotovila vire financiranja, opredelila vlogo in odgovornost posameznih nosilcev, zagotovila medresorsko sodelovanje na nacionalni in lokalni ravni ter spremljanje uresničevanja zastavljenih ciljev. Na državni ravni ni vzpostavljena nacionalna koordinacija obravnave in podpore pri delu z nadarjenimi kot tudi ne medsektorska povezava področja šolstva s področji znanosti, kulture, dela, gospodarstva in z drugimi področji.

---

⁵⁹ Pojem obravnava se nanaša tako na identifikacijo nadarjenosti kot tudi na delo z nadarjenimi učenci in dijaki.

Izjemo in primer dobre prakse glede systemske ureditve predstavlja ureditev dela s športniki, saj je država z Resolucijo o Nacionalnem programu športa v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2023⁶⁰ postavila temelje za celosten razvoj nadarjenih in vrhunskih športnikov in jim zagotovila enake možnosti izobraževanja⁶¹, in sicer s prilagoditvami njihovih šolskih, študijskih in športnih obveznosti, spodbujevalnimi ukrepi (med katerimi so športni oddelki v srednji šoli, športne šole nacionalnega pomena, štipendiranje dijakov in študentov nadarjenih in vrhunskih športnikov), inovativnimi pristopi pri procesu izobraževanja ter sistemskimi rešitvami na zakonodajnem področju. Različni modeli usklajevanja učnih obveznosti in športne poti⁶² mladim športnikom omogočajo bolj enakopravne možnosti izobraževanja v osnovni in srednji šoli, medtem ko na področju visokošolskega izobraževanja še niso vzpostavljene ustrezne prakse.

Spodbujanje razvoja nadarjenih bi moralo biti med prioritetskimi nalogami države, saj s tem, ko država nadarjenim omogoči in spodbuja razvoj njihove nadarjenosti, prispeva k njenemu ohranjanju. Jasna nacionalna vizija na področju dela z nadarjenimi pa je pomembna z vidika razvoja celotne družbe. Nacionalna strategija za delo z nadarjenimi je tako nujno potrebna za poenotenje vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi na vseh ravneh izobraževanja – vse do podpore pri karierni orientaciji kot tudi za doseganje ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030⁶³, predvsem drugega cilja, ki se nanaša na znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo, ter šestega cilja, ki se nanaša na konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor. Učinkovit in kakovosten izobraževalni sistem, katerega namen je priprava posameznika na uspešno delo, kakovostno življenje in sodelovanje v družbi, je osnovni pogoj za konkurenčno gospodarstvo in družbeno blaginjo. Ključno je povezovanje znanosti, izobraževanja in gospodarstva za izmenjavo in prenos znanja. Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor je pomembno gibalno razvoja, pri katerem imajo ključno vlogo tudi posamezniki z izjemnimi potenciali, sposobnostmi, idejami in/ali dosežki.

Kako pomembna je na nacionalni ravni spodbuda razvoja nadarjenih, je poudaril tudi EESO EU, saj v mnenju EESO EU priporoča državam članicam Evropske unije sprejem ustreznih ukrepov za boljši pristop k različni nadarjenosti vseh ljudi, med njimi programe za izkoriščanje potenciala nadarjenih otrok in mladih, in sicer tako, da bi ga bilo mogoče izkoriščati na najrazličnejših področjih. Cilji tega ukrepa bi bili med drugim olajšati zaposlovanje in zaposljivost v okviru Evropske unije ter v razmerah gospodarske krize izboljšati izkoriščanje posebnih znanj in preprečiti beg možganov v druge dele sveta. EESO EU je med drugim tudi poudaril, da je na visoko nadarjenost treba gledati kot na potencial, ki ga je za to, da bi ga izkoristili, treba v družbi najprej prepoznati, ga priznati in upoštevati, saj se v nasprotnem primeru lahko izgubi.

⁶⁰ Uradni list RS, št. 26/14.

⁶¹ Poglavje 6.3.2.1 Izobraževanje nadarjenih in vrhunskih športnikov.

⁶² Status športnika v osnovni šoli in status dijaka perspektivnega ali vrhunškega športnika (individualno prilagajanje učnih obveznosti), športni oddelki v srednjih šolah (manjše število dijakov v oddelku, pomoč pedagoškega in športnega koordinatorja pri usklajevanju obveznosti, dodatni pouk – individualna pomoč, prilagojene učne metode in učne oblike, napovedano spraševanje, prilagoditev urnika, prilagojenost nekaterih vsebin potrebam športne vadbe – del treninga v šoli, možnost večje odsotnosti od pouka, pogojno napredovanje, opravljanje izpitov do konca šolskega leta, podaljšanje statusa dijaka za 2 leti, možnost večkratnega obiskovanja istega letnika, možnost vpisa v maturitetni tečaj, možnost bivanja v domu in individualna učna pomoč v prostem času pri oddelkih domskega tipa).

⁶³ Vlada jo je sprejela na 159. redni seji z dne 7. 12. 2017.

MIZŠ je leta 2014 sledilo predlogu Bele knjige 2011, naj pripravi nacionalno strategijo za delo z nadarjenimi učenci in dijaki, in sicer s tem, ko je minister, pristojen za šolstvo, skupaj z ministrom, pristojnim za delo, ustanovil Medresorsko strateško skupino za vzpostavitev Nacionalne strategije za delo z nadarjenimi učenci in dijaki ter za prenovu Zoisovega štipendiranja⁶⁴ (v nadaljevanju: medresorska strateška skupina) z nalogo, da obravnava predlog nacionalne strategije za delo z nadarjenimi učenci in dijaki ter predlog prenovi Zoisovega štipendiranja, predlog sistemskih podlag za delo z nadarjenimi in za štipendiranje odličnosti ter predlog izhodišč za pripravo zakonskih sprememb. V okviru medresorske strateške skupine sta delovali delovna skupina za vzpostavitev nacionalne strategije, ki je bila zadolžena za pripravo predlogov nacionalne strategije za delo z nadarjenimi, sistemskih podlag za delo z nadarjenimi in izhodišč za pripravo zakonskih sprememb, ter delovna skupina za prenovu Zoisovega štipendiranja, ki je bila zadolžena za pripravo pregleda in analize štipendiranja v Evropski uniji, sistemske podlage štipendiranja odličnosti, opredelitev področja za pridobitev izjemnih dosežkov, predloga optimalne organiziranosti in izvajanja novega koncepta štipendiranja in predloga izhodišč za pripravo zakonskih sprememb.

Delovna skupina za vzpostavitev nacionalne strategije je do 28. 5. 2015 pripravila osnutek predloga za pripravo nacionalne strategije za delo z nadarjenimi in v povezavi z njim tudi predlog za ureditev področja Zoisovih štipendij, vendar do obravnave osnutka predloga za pripravo nacionalne strategije za delo z nadarjenimi v medresorski strateški skupini ni prišlo⁶⁵, zaradi česar delovna skupina ni pristopila k pripravi predloga sistemskih podlag za delo z nadarjenimi in predloga izhodišč za pripravo zakonskih sprememb.

Ocenjujemo, da MIZŠ ni bilo dovolj aktivno pri pripravi nacionalne strategije za delo z nadarjenimi, saj najmanj do konca leta 2017 ni nadaljevalo dela na področju vzpostavitve nacionalne strategije za delo z nadarjenimi, ki bi morala biti po naši oceni prioritarno vzpostavljena vsaj v obliki predloga, da bi se na tej podlagi lahko začele tudi aktivnosti za prenovu sistema štipendiranja nadarjenih. Poleg tega ocenjujemo, da bi moralo MIZŠ, ki je pristojno za področje nadarjenosti, aktivno pristopati k povezavi različnih resorjev, saj se delo z nadarjenimi otroki in mladostniki prepleta tudi s področji kulture, dela in gospodarstva.

Po pojasnilu MIZŠ bo nacionalna strategija za delo z nadarjenimi lahko dokončno oblikovana šele po izteku projekta ESS MIZŠ 2017–2020, katerega izsledki bodo podlaga za oblikovanje oziroma prenovu politik na področju dela z nadarjenimi. V sklopu projekta ESS MIZŠ 2017–2020 so sofinancirane⁶⁶ aktivnosti za razvoj prožnih oblik učenja za kakovostno karierno orientacijo za nadarjene dijake⁶⁷, in sicer z namenom vzpostaviti podporno okolje za izvajanje kakovostne karierne orientacije za nadarjene dijake z vzpostavitvijo 2 regionalnih podpornih središč (v nadaljevanju: središče) v vsaki kohezijski regiji (vzhodni in zahodni)⁶⁸ in s tem omogočiti povezovanje akterjev (šol in izvajalskih organizacij).

⁶⁴ Sklep o ustanovitvi, nalogah in sestavi medresorske strateške skupine ter delovnih skupin za vzpostavitev Nacionalne strategije za delo z nadarjenimi učenci in dijaki ter za prenovu Zoisovega štipendiranja, št. 012-29/2014/2 z dne 3. 7. 2014.

⁶⁵ Kljub trajanju mandata do 3. 7. 2015.

⁶⁶ V 3 letih bo na ta način razdeljeno 1.999.870 EUR evropskih sredstev, od tega 250.000 EUR raziskovalni organizaciji.

⁶⁷ Ciljna skupina tega projekta so tisti nadarjeni dijaki, ki so svojo nadarjenost že izkazali v razvitih oblikah dela, namenjenih razvijanju nadarjenosti, kot so na primer tekmovanja, tabori, natečaji; na ta način naj bi jim bil omogočen nadaljnji razvoj kompetenc na področju, na katerem so izkazali posebno nadarjenost.

⁶⁸ Za središče kohezijske regije Vzhodna Slovenija je izbrana II. gimnazija Maribor s projektom Razvojno središče talentov, za središče kohezijske regije Zahodna Slovenija pa Gimnazija Vič s projektom Središče karierne orientacije – Zahod.

Izbrana raziskovalna organizacija⁶⁹ pa bo v sodelovanju s središčema pripravila strokovne podlage za spremljanje razvoja in nadaljnje delo z dijaki, ki so prepoznani kot nadarjeni, ter metodološko orodje za spremljanje.

Ocenjujemo, da izvajanje projekta ESS MIZŠ 2017–2020 ne bi smelo biti razlog za neizvajanje vseh drugih aktivnosti, potrebnih za vzpostavitev nacionalne strategije za delo z nadarjenimi, saj se ta projekt nanaša le na delo z nadarjenimi dijaki, torej pokrije le področje srednješolskega izobraževanja, ne pa tudi preostalih ravni izobraževanja nadarjenih otrok in mladostnikov. Menimo, da bi MIZŠ moralo nadaljevati s pripravo nacionalne strategije za delo z nadarjenimi na področju osnovnošolskega izobraževanja. Na dolgi rok po naši oceni namreč ni učinkovito, da se ureditev dela z nadarjenimi financira zgolj projektno, brez predhodno izdelane nacionalne strategije. Projekt je časovno omejen, kratkoročen in ne zajame celotne populacije nadarjenih, saj se srednje šole na javni poziv lahko odzovejo (z vključitvijo zainteresiranih nadarjenih dijakov), niso pa obvezane sodelovati, zato ni zagotovljena enaka obravnava nadarjenih dijakov v času trajanja projekta. Po zaključku projekta tudi ni zagotovila, da bodo vzpostavljena središča in zgrajena mreža podpornega okolja – zunanjih partnerjev še dostopni nadarjenim, saj bodo za njihovo nadaljnje delovanje potrebna dodatna finančna sredstva.

Da je nacionalna strategija za delo z nadarjenimi v praksi dejansko potrebna, potrjuje tudi analiza odgovorov na vprašalnike, saj se s trditvijo, da je v Republiki Sloveniji potrebna nacionalna strategija za delo z nadarjenimi učenci in dijaki, strinja oziroma večinoma strinja kar 90 % osnovnih šol in 83,6 % srednjih šol, s trditvijo, da je skrb države pri delu z nadarjenimi nujna, pa se strinja oziroma večinoma strinja kar 95,7 % osnovnih šol in 95,1 % srednjih šol. S trditvijo, da je skrb za razvoj nadarjenih skrb vseh na šoli in ne le ravnatelja, se strinja oziroma večinoma strinja 97,6 % osnovnih šol in 91,5 % srednjih šol. Nekatere osnovne šole so izrecno navedle, da je delo z nadarjenimi nacionalnega pomena, da je treba področje organizacije in financiranja dela z nadarjenimi učenci sistemsko urediti, da odločanje o delu z nadarjenimi ne bi smelo biti prepuščeno ravnatelju in prizadevnosti učiteljev ter da je pri delu z nadarjenimi smiselno povezovanje osnovnih šol med seboj. Tudi nekatere srednje šole so izpostavile, da želijo več podpore in sistemskih rešitev, ki bodo enotne za vse šole in bodo omogočale večjo možnost za prilagajanje dela z nadarjenimi dijaki.

2.1.2 Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi

V reviziji smo ugotavljali, ali je sistem vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci in dijaki v predpisih in strokovnih dokumentih ustrezno in jasno določen, in sicer tako, da zagotavlja njihovo enakopravno obravnavo. Proučevali smo, ali predpisi določajo posamezne oblike dela, načine prilagoditve vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi, koncept dela z nadarjenimi učenci in dijaki, kje in kako se nadarjenim določijo prilagoditve ter ali je bil ZRSS aktiven pri pripravi posodobljenega koncepta dela z nadarjenimi, MIZŠ pa pri pripravi predlogov sprememb predpisov.

V Beli knjigi 2011 je poudarjeno načelo enakih možnosti in optimalnega razvoja posameznika, kar pomeni, da je vzgojno-izobraževalno delo treba organizirati tako, da bodo možnosti za optimalen razvoj imeli vsi učenci, posebno pozornost je treba nameniti tudi otrokom, ki so nadarjeni na različnih področjih.

---

⁶⁹ Za raziskovalno organizacijo je bil izbran Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti Pedagoške fakultete UL s projektom Prožni model ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti celostne obravnave nadarjenih dijakov in spodbujanja njihovega kariernega razvoja v slovenskem kontekstu.

Zaradi individualnih razlik med učenci je treba zagotoviti pestro ponudbo dejavnosti in uporabo različnih učnih pristopov, vsaka šola pa mora biti kadrovske usposobljena tako, da čim bolj spodbuja kakovostno delo z nadarjenimi učenci. Kot predlagane rešitve med prilagoditvami vzgojno-izobraževalnega dela potrebam nadarjenih učencev in dijakov so navedene organizacijske prilagoditve, katerih cilj je prilagajanje šolskih obveznosti zaradi odsotnosti nadarjenega učenca od pouka, in vsebinske prilagoditve, katerih cilj je prilagajanje učnih vsebin in metod razvoju mišljenja, učnih strategij, znanja in interesov nadarjenih učencev ter spodbujanje njihove učne motivacije (bodisi v obliki notranje, fleksibilne ali delne zunanje diferenciacije bodisi v obliki prilagojenih individualnih in skupinskih aktivnosti v okviru razširjenega programa šole). Med možnimi drugimi vrstami prilagoditev je navedena tudi predmetna ali razredna akceleracija oziroma pospešeno napredovanje v izobraževalnem programu.

Predpisi na področju osnovnega in srednješolskega izobraževanja izrecno ne predpisujejo posebnih oblik dela (samo) za nadarjene učence. ZOFVI sicer določa, da so osnovne in srednje šole upravičene do dodatnih proračunskih sredstev za posebne oblike dela z nadarjenimi, vendar konkretno ne določa, katere oblike so to. Delo z nadarjenimi v osnovnih in srednjih šolah tako temelji na oblikah in metodah dela pri pouku v okviru obveznega programa ter v osnovnih šolah tudi v okviru razširjenega programa, v srednjih šolah pa v okviru izbirnih predmetov, interesnih dejavnosti in obveznih izbirnih vsebin. Osnovne in srednje šole pa lahko z letnim delovnim načrtom določijo interesne in druge dejavnosti ali oblike dela tudi le za nadarjene učence.

V skladu z ZOsn so osnovne šole nadarjenim učencem (učencem, ki izkazujejo visoko nadpovprečne sposobnosti mišljenja ali izjemne dosežke na posameznih učnih področjih, v umetnosti ali športu) dolžne zagotavljati ustrezne pogoje za vzgojo in izobraževanje tako, da jim prilagodijo vsebine, metode in oblike dela ter jim omogočijo vključitev v dodatni pouk, druge oblike individualne in skupinske pomoči ter druge oblike dela. Katere so druge oblike dela, ZOsn izrecno ne določa, po pojasnilu MIZŠ pa naj bi to bile interesne dejavnosti, možnost hitrejšega napredovanja in dnevi dejavnosti. Dodatni pouk⁷⁰ in interesne dejavnosti⁷¹ sodijo v razširjeni program, v katerega se vsi učenci vključijo prostovoljno. Hitrejša napredovanje osnovna šola (na predlog staršev, učiteljev ali šolske svetovalne službe) omogoči učencem, ki dosegajo nadpovprečne rezultate v učenju, da prej kot v 9 letih končajo osnovnošolsko izobraževanje in s tem izpolnijo osnovnošolsko obveznost. Dnevi dejavnosti so po ZOsn del obveznega programa osnovne šole in v okviru dni dejavnosti se vsebine predmetov medsebojno povezujejo. Šola pa lahko organizira tudi druge dejavnosti, ki jih določi z letnim delovnim načrtom.

Glavno vlogo pri prilagoditvah pouka oziroma prilagajanju vsebin in metod dela nadarjenim učencem ima na podlagi ZOsn učitelj, ki pri pouku in pri drugih oblikah organiziranega dela od 1. do 9. razreda diferencira delo z učenci glede na njihove zmožnosti. Glede na navedeno je izrednega pomena usposobljenost učiteljev za delo z nadarjenimi učenci. Osnovne šole lahko pri določenih predmetih organizirajo pouk tudi z razporeditvijo učencev v manjše učne skupine. Po pojasnilu ZRSS učitelj prilagaja pouk z izvajanjem notranje diferenciacije, torej gre za prilagoditve vzgojno-izobraževalnega dela v naravni, heterogeni skupini vrstnikov znotraj oddelka. Prilagoditve obsegajo diferenciacijo, individualizacijo in personalizacijo učnega okolja, učne vsebine, učnega procesa in učnih dosežkov. V primeru razporeditve

---

⁷⁰ V skladu s 23. členom ZOsn se dodatni pouk organizira za učence, ki pri posameznih predmetih presegajo določene standarde znanja.

⁷¹ V skladu s 25. členom ZOsn so interesne dejavnosti namenjene razvijanju različnih interesov učencev in se določijo z letnim delovnim načrtom šole.

učencev v manjše učne skupine pri določenih predmetih pa učitelji organizirajo fleksibilno diferenciacijo, to je pouk, pri katerem učence glede na izkazano znanje, predznanje in izkušnje grupirajo v 3- ali večnivojske, relativno homogene učne skupine.

Za področje srednješolskega izobraževanja je predpisano organizirano izobraževalno delo za dijake gimnazij v ZGim (pouk, obvezne izbirne vsebine, strokovne ekskurzije, praktični pouk, seminarske naloge in druge oblike samostojnega ali skupinskega dela), za preostale dijake pa v ZPSI-1 (teoretični in praktični pouk, praktično usposabljanje z delom, interesne dejavnosti, strokovne ekskurzije, samostojno delo dijakov, drugo izobraževalno delo). Dijaki imajo tudi možnost hitrejšega napredovanja in vzporednega izobraževanja na podlagi ZGim oziroma lahko izbirajo predmete in se vzporedno izobražujejo na podlagi ZPSI-1. Do uveljavitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o gimnazijah⁷² (v nadaljevanju: ZGim-C), ki je začel veljati 16. 12. 2017 in se je pričel uporabljati z novim šolskim letom 1. 9. 2018, je ZGim izrecno določal, da so gimnazije dolžne prilagoditi opravljanje obveznosti tudi nadarjenim dijakom, medtem ko ZPSI-1 take določbe ni imel. Z uveljavitvijo ZGim-C in Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju⁷³ (v nadaljevanju: ZPSI-1A), ki se prav tako uporablja od 1. 9. 2018 dalje, so vse srednje šole od 1. 9. 2018 dalje dolžne prilagoditi opravljanje obveznosti le dijakom, ki se vzporedno izobražujejo, in dijakom, ki so dlje časa ali pogosto odsotni iz zdravstvenih razlogov, preostalim dijakom, med katerimi so izrecno navedeni tudi nadarjeni dijaki, pa lahko omogočijo prilagoditve, niso pa tega dolžne⁷⁴. ZGim in ZPSI-1 ne opredelujeta, kateri dijaki so nadarjeni. Glede na navedeno so bile v letu 2017 le gimnazije dolžne prilagoditi opravljanje obveznosti tudi nadarjenim dijakom, od 1. 9. 2018 dalje pa vse srednje šole lahko nadarjenim dijakom prilagodijo šolske obveznosti, niso pa tega dolžne storiti. Ugotavljamo, da so zato lahko nadarjeni dijaki na različnih šolah neenako obravnavani, saj o prilagoditvah, njihovi vsebini in obsegu odločajo šole. Glede na cilj srednješolskega izobraževanja o zagotavljanju optimalnega razvoja otrok in mladostnikov in razvijanju nadarjenosti bi morala sistemska ureditev zagotoviti, da vse srednje šole zainteresiranim nadarjenim dijakom omogočijo prilagoditve, zato odločitev o tem ne bi smela biti prepuščena srednjim šolam.

Podrobnejša pravila o načinu prilagoditve šolskih obveznosti je za leto 2017 urejal Pravilnik o prilagoditvi šolskih obveznosti dijaku v srednji šoli⁷⁵, vendar le za dijake, ki se vzporedno izobražujejo, dijake perspektivne in vrhunske športnike ter dijake, ki se pripravljajo na mednarodna tekmovanja v znanju ali na druge mednarodne izobraževalne ali kulturne prireditve ter izmenjave, ne pa tudi za preostale nadarjene dijake. Za preostale nadarjene dijake v letu 2017 ni bil predpisan ne postopek za pridobitev pravice do prilagajanja opravljanja obveznosti kot tudi ne priprava in vsebina osebnega izobraževalnega načrta, kljub temu da je ZGim izrecno določal, da so gimnazije dolžne prilagoditi opravljanje obveznosti tudi nadarjenim dijakom. Šele z novim Pravilnikom o prilagoditvah šolskih obveznosti dijaku v srednji šoli⁷⁶, ki je pričel veljati 27. 4. 2018, srednje šole pa ga morajo uporabljati s 1. 9. 2018, so vsi nadarjeni dijaki pridobili možnost do prilagoditev šolskih obveznosti.

⁷² Uradni list RS, št. 68/17.

⁷³ Uradni list RS, št. 68/17.

⁷⁴ Poleg nadarjenemu dijaku torej tudi dijaku perspektivnemu in vrhunskemu športniku, dijaku, ki se pripravlja na mednarodna tekmovanja v znanju ali na druge mednarodne izobraževalne in kulturne prireditve ter izmenjave, ter v primeru drugih športnih in kulturnih dejavnosti, prihoda iz tuje države in v drugih utemeljenih primerih.

⁷⁵ Uradni list RS, št. 38/09; veljal je do vključno 26. 4. 2018, uporabljal se je do 1. 9. 2018.

⁷⁶ Uradni list RS, št. 30/18.

Postopek prilagajanja vzgojno-izobraževalnega dela, oblike in metode dela z nadarjenimi učenci ter nosilci aktivnosti za vsako vzgojno-izobraževalno obdobje posebej (prvo, drugo in tretjo triado) so za učence bolj podrobno opredeljeni le v konceptu za OŠ, za dijake pa v konceptu za SŠ. Koncepta za OŠ in SŠ sta pripravili strokovni skupini ZRSS⁷⁷, strokovni svet RS za splošno izobraževanje pa ju ni sprejel, temveč le obravnaval in podprl. Koncepta nista oblikovana zavezujoče, pač pa iz njune vsebine izhajajo priporočila, kako ravnati z nadarjenimi. Edini predpis, ki neposredno usmerja na uporabo koncepta, je Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva⁷⁸ (v nadaljevanju: pravilnik o normativih in standardih na področju srednjega šolstva), na podlagi katerega so srednje šole upravičene do dodatnih sredstev za delo z nadarjenimi, vendar le, če izkažejo število vpisanih dijakov, ki so vključeni v postopek obravnave v skladu s konceptom za SŠ in se tudi strinjajo s pripravo individualiziranega programa dela. MIZŠ je leta 2014 izdalo mnenje⁷⁹, da koncept za OŠ ni pravno obvezujoč dokument in da je narava dokumenta predvsem strokovna, saj njegova vsebina temelji na obstoječi strokovni literaturi s področja nadarjenosti otrok in predstavlja zgolj smernice pri odkrivanju in delu z nadarjenimi otroki.

Iz analize odgovorov na vprašalnike izhaja, da je v šolskem letu 2016/2017 upoštevalo koncept za OŠ pri delu z nadarjenimi 58,1 % osnovnih šol v celoti in 41,1 % le delno, medtem ko je koncept za SŠ upoštevalo v celoti le 15,1 % srednjih šol, delno pa 53,3 % srednjih šol. Da koncept za OŠ oziroma SŠ že uspešno uresničujejo (brez kakršnih koli težav), meni 43,8 % osnovnih šol, medtem ko največ 26,3 % srednjih šol meni, da ga uresničujejo, a imajo še manjše težave.

Ocenjujemo, da MIZŠ ni bilo dovolj aktivno pri vzpostavitvi ustrezne podlage za delo z nadarjenimi učenci in dijaki, v skladu s katero bi bile šole pri prilagajanju vzgojno-izobraževalnega dela nadarjenim učencem in dijakom dolžne ravnati na enotni podlagi. Glede na to lahko prihaja do različne obravnave učencev in dijakov med posameznimi šolami, saj se šole lahko same odločijo ali, v kakšnem obsegu in kako bodo koncept za OŠ in koncept za SŠ uporabljale, lahko pa razvijejo tudi povsem svoj koncept dela z nadarjenimi učenci in dijaki oziroma je od odločitve šole odvisno, kakšnemu programu dela z nadarjenimi bodo sledile. Glede na vse navedeno ugotavljamo, da MIZŠ ni v zadostni meri zagotovilo predpostavk za enakopravno obravnavo vseh nadarjenih učencev in dijakov.

Glede načrtovanja dela z nadarjenimi je v ZOFVI določeno le, da oddelčni učiteljski zbor⁸⁰ oblikuje program za delo z nadarjenimi učenci in dijaki, ki pa ga ZOFVI ne opredeljuje. Navedeni program predstavlja interni dokument šole oziroma usmeritev učiteljskega zbora glede izvajanja vzgojno-izobraževalnega dela s konkretnimi (nadarjenimi) učenci znotraj konkretnega oddelka.

ZOFVI ali drugi predpisi za področje osnovnega šolstva ne predvidevajo, da se posameznemu nadarjenemu učencu ponudi tudi individualiziran program, s katerim bi se vzgojno-izobraževalno delo prilagodilo značilnostim, potrebam in interesom učenca (v nadaljevanju: INDEP). V konceptu za OŠ je

⁷⁷ Delovna skupina za pripravo koncepta dela z nadarjenimi učenci in Razširjena programska skupina za odkrivanje in delo z nadarjenimi.

⁷⁸ Uradni list RS, št. 62/10, 99/10 in 47/17.

⁷⁹ Mnenje št. 603-65/2014/2 z dne 10. 10. 2014, ki ga je pripravilo za potrebe dela Inšpektorata Republike Slovenije za šolstvo in šport.

⁸⁰ Sestavljajo ga strokovni delavci, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo v posameznem oddelku. Delo oddelčnega učiteljskega zbora vodi razrednik.

INDEP naveden kot ena od predlaganih oblik dela z nadarjenimi učenci v drugi in tretji triadi, v operacionalizaciji koncepta za OŠ pa je bolj konkretno določeno, da osnovne šole prepoznanim nadarjenim učencem ponudijo možnost posebnega INDEP, za katerega se učenci in starši odločijo prostovoljno. Razširjena programska skupina za odkrivanje in delo z nadarjenimi na ZRSS je za potrebe načrtovanja INDEP pripravila poseben opomnik oziroma obrazec za načrtovanje individualiziranega programa, ki vključuje 4 temeljne strukturne elemente: osnovne osebne podatke o učencu, njegove značilnosti, potrebe, interese in želje učenca ter načrte prilagajanja vzgojno-izobraževalnega dela, sprotne spremljanja in končne evalvacije.

Na področju srednješolskega izobraževanja je v obdobju, na katero se nanaša revizija, podlago za oblikovanje INDEP predstavljal le koncept za SŠ, in sicer za primere, ko so nadarjeni dijaki potrebovali kompleksnejše prilagajanje vzgojno-izobraževalnega dela. Z uveljavitvijo ZGim-C in ZPSI-1A je določeno, da lahko srednje šole nadarjenim dijakom od 1.9.2018 dalje uredijo prilagoditve šolskih obveznosti z osebnim izobraževalnim načrtom, s katerim v sodelovanju z dijakom in starši dijaka prilagodijo izvedbo pouka in druge pravice ter obveznosti dijaka in šole. Osebni izobraževalni načrt, ki tako kot INDEP predstavlja le orodje za prilagoditev obveznosti, je s šolskim letom 2018/2019 podrobneje opredeljen tudi v novem Pravilniku o prilagoditvah šolskih obveznosti dijaku v srednji šoli. Z osebnim izobraževalnim načrtom se določijo pravice in obveznosti dijaka in šole, obdobje obvezne prisotnosti pri pouku, načini in roki za ocenjevanje znanja dijaka in izpolnjevanje drugih obveznosti, obdobje prilagoditve šolskih obveznosti, razlogi za mirovanje oziroma prenehanje prilagoditev šolskih obveznosti in druge zadeve, ki bi prispevale k dijakovemu boljšemu učnemu uspehu. Ugotavljamo, da se v primerjavi z INDEP z osebnim izobraževalnim načrtom zagotavlja predvsem časovno in vsebinsko usklajevanje in prilagajanje opravljanja šolskih obveznosti neki drugi dejavnosti, nista pa predvideni sprotne in končne evalvacije dela, za kateri menimo, da sta za spremljanje in razvoj nadarjenih dijakov bistvenega pomena.

Iz analize odgovorov na vprašalnike osnovnih in srednjih šol za šolsko leto 2016/2017 izhaja, da je INDEP imelo 68,7 % identificiranih nadarjenih učencev in le 14,5 % identificiranih nadarjenih dijakov. Dokaj deljena mnenja smo prejeli glede vprašanja, ali je priprava INDEP smiselna za učinkovito delo z identificiranimi nadarjenimi (smiselna za 45 % osnovnih in 42,1 % srednjih šol oziroma manj smiselna za 38,3 % osnovnih in 42,1 % srednjih šol), ter glede vprašanja, ali je INDEP pomemben za celostni razvoj identificiranih nadarjenih učencev (pomemben se zdi 56 % osnovnih in 47,4 % srednjih šol oziroma nepomemben 33,5 % osnovnih in 39,5 % srednjih šol). Nekateri osnovne šole menijo, da bi bilo treba INDEP vsebinsko in oblikovno posodobiti, saj je priporočena oblika že vrsto let nespremenjena, zaradi česar šole pripravljajo lastne INDEP v neformalni in krajši obliki. Njihova priprava in evalvacija zahteva veliko dodatnega administrativnega dela. Ker koncept za OŠ omogoča večje število identificiranih nadarjenih učencev, je praktično poglobljeno in kakovostno delo z njimi po mnenju nekaterih šol bistveno težje. Srednje šole menijo, da so bili INDEP preobsežni in da je osebni izobraževalni načrt boljša rešitev ter da je predvsem na gimnazijah pri tako velikem številu identificiranih nadarjenih dijakov nemogoče individualno delo z vsakim izmed njih.

Iz analize odgovorov na vprašalnike tudi izhaja, da se s trditvijo, da sta koncept za OŠ in koncept za SŠ potrebna prenove, strinja oziroma večinoma strinja kar 90,2 % osnovnih šol in 75,7 % srednjih šol. Šole menijo, da sta koncepta za OŠ in SŠ zastarela in nepreverljiva ter potrebna temeljite prenove ob upoštevanju ugotovitev pedagoške prakse in v smislu poenotenja. Ugotavljamo, da pomemben del šol pri delu z nadarjenimi uporablja (v celoti ali delno) koncept za OŠ že od leta 1999, koncept za SŠ pa od

leta 2007, vendar koncepta do sedaj še nista bila posodobljena, bistveno dopolnjena oziroma usklajena s spremembami predpisov, ugotovitvami spremljevalnih analiz ZRSS o uresničevanju koncepta za OŠ in koncepta za SŠ ter novejšimi domačimi in tujimi spoznanji na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci in dijaki.

Da so potrebne posodobitve obeh konceptov so zaznale tudi šole, saj so nam v odgovorih na vprašalnike izpostavile tudi nekatere težave, s katerimi so se srečevale pri uresničevanju koncepta za OŠ oziroma SŠ. Osnovne šole so izpostavile predvsem, da ni dodatnih sredstev za druge oblike dela z nadarjenimi (55,3 %), dodatna obremenitev učiteljev ni ustrezno sistemizirana (51,2 %), učiteljem med poukom zmanjkuje časa za delo z nadarjenimi zaradi dela z dijaki s posebnimi potrebami (45,2 %), status koordinatorja za delo z nadarjenimi in mentorja v predpisih ni urejen (44,5 %) in da učenci niso motivirani za dodatno delo (39 %). Srednje šole so izpostavile, da dijaki ne vidijo smisla v izdelavi INDEP (39,5 %), učiteljem primanjkuje časa za delo koordinatorja (30,3 %), dijaki niso motivirani za bolj poglobljeno in intenzivno delo (28,3 %), status koordinatorja za delo z nadarjenimi v prepisih ni ustrezno urejen (27 %) in da je za mentorsko delo z nadarjenim dijakom v predpisih predvideno premalo priznanih in dodatno plačanih ur (25,7 %). Posamezne osnovne šole pa so izpostavile še, da so nadstandardne vsebine in oblike dela, ki jih lahko ponudijo nadarjenim (in motiviranim), med šolami neprimerljive zaradi različnih finančnih zmožnosti šol in da so v prednosti šole, ki delujejo znotraj večjih, bogatejših in šolstvu bolj naklonjenih občin, ter da tak pristop do področja razvoja nadarjenih posameznikov ni ustrezen in bi ga bilo nujno treba poenotiti na ravni države. Sistemsko je premalo poskrbljeno za plačila mentorjev, prijavnin in prevozov. Šole na obrobju so prikrajšane v odnosu predvsem do šol v večjih mestih, ki lahko koristijo infrastrukturo (muzeji, galerije, dogodki, gledališča in drugo) brez dodatnih stroškov prevoza. Osnovne šole menijo, da bi se bolj intenzivno in poglobljeno razvijanje nadarjenih posameznikov moralo izvajati na ravni srednješolskega in visokošolskega izobraževanja, saj so takrat mladi že bolj specifično usmerjeni v svoja interesna področja ter osebno zrejši, posledično pa tudi zavzemajo bolj odgovoren odnos do svojih talentov in konkretnije razmišljajo o svoji poklicni karieri. Koncept bi moral bolj poudarjati motiviranost, vztrajnost in lastno aktivnost učencev ter vzajemno sodelovanje institucije in družine pri razvijanju otrokove nadarjenosti. Hkrati bi morali biti zagotovljeni tudi drugi materialni pogoji (učilnice, sofinanciranje dodatnega dela in programov za posamezna področja nadarjenosti).

ZRSS in ekspertna skupina ZRSS od leta 1999 skrbita za uvajanje, spremljanje izvajanja in sprotno evalvacijo uvajanja koncepta za OŠ in po letu 2007 tudi koncepta za SŠ. ZRSS je pripravil več spremljevalnih analiz uresničevanja konceptov⁸¹. Iz Letnega poročila o delu ZRSS za leto 2013 je razvidno, da je ekspertna skupina ZRSS že leta 2013 pričela z načrtovanjem posodabljanja koncepta za OŠ in koncepta za SŠ, v letnih delovnih načrtih ZRSS za leta 2014, 2015 in 2016 pa je bila vključena naloga, katere namen in cilj je bil posodobitev koncepta za OŠ in koncepta za SŠ⁸². Ekspertna skupina ZRSS je junija 2016 oblikovala osnutek Predloga posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih in vzgojno-izobraževalnega dela

---

⁸¹ Med zadnjimi so bile izvedene: analiza stanja o identificiranih nadarjenih učencih 9. razredov osnovne šole za šolski leti 2007/2008 in 2008/2009, analiza ZRSS o uresničevanju koncepta za OŠ 2009/2010 in analiza ZRSS o izvajanju koncepta za SŠ 2011/2012.

⁸² Naloga je bila različno poimenovana, in sicer leta 2014 kot Koncept vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli (posodobitev dokumenta) in Koncept vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki srednjih šol (posodobitev dokumenta), leta 2015 kot Predlog sprememb načina odkrivanja nadarjenih učencev in dijakov v luči mednarodne primerljivosti in leta 2016 kot Evalvacija koncepta vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi in njegova nadgradnja.

z nadarjenimi otroki, učenci in dijaki (v nadaljevanju: osnutek predloga posodobitve koncepta ZRSS 2016), ki vsebuje opredelitev nadarjenosti in drugih osnovnih pojmov, značilnosti nadarjenih, procesa odkrivanja in vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi, modelov podpore, koordinatorja, značilnosti in pogojev za razvoj visokih potencialov pri predšolskih otrocih, potrebne podpore MIZŠ za uspešno uresničevanje posodobljenega koncepta (finančna sredstva, evalvacijske študije na nacionalni ravni, oblikovanje nacionalne strategije) in predlagane spremembe zakonov (ZOFVI, ZOsn, ZGim in ZPSI-1). ZRSS osnutka predloga posodobitve koncepta ZRSS 2016 ni dal v širšo strokovno obravnavo, zato v skladu s predvidenimi cilji te naloge, zapisanimi v Letnem delovnem načrtu ZRSS za leto 2016 (v nadaljevanju: LDN ZRSS 2016), tudi ni bil pripravljen končni predlog posodobitve koncepta ZRSS 2016 za obravnavo na strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje. Prav tako ni bila pripravljena operacionalizacija tega koncepta niti priporočila za postopno uvajanje v prakso, za formativno spremljanje ter niti predlog za posodobitev in dopolnitev pripomočkov za identifikacijo. ZRSS torej nalog ni dokončal v predvidenem roku, po poteku imenovanja ekspertne skupine ZRSS konec leta 2016 pa skupina v letu 2017 ni bila ponovno imenovana⁸³.

Šele novembra 2018 je direktor ZRSS imenoval novo ekspertno skupino ZRSS za obdobje od 1. 12. 2018 do 31. 8. 2019 in ji med drugim med nalogami določil tudi vodenje fokusnih skupin za preverjanje vsebinskega in metodološkega vidika predloga posodobitve koncepta ZRSS 2016 in recenzijo poročila o poteku in rezultatih dela v fokusnih skupinah ter dopolnitev predloga posodobitve koncepta ZRSS 2016 s ciljem priprave dokumenta za obravnavo na strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje. Nova ekspertna skupina ZRSS, v kateri je sodelovala tudi predstavica MIZŠ, je junija 2019 (po zaključeni obravnavi v fokusnih skupinah) pripravila 2 dokumenta: Strokovna izhodišča posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi in Osnutek predloga Koncepta prepoznavanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi (v nadaljevanju: osnutek predloga koncepta 2019). ZRSS ju je julija 2019 posredoval na MIZŠ in se z njim septembra 2019 sestal na usklajevalnem sestanku. MIZŠ je oktobra 2019 posredovalo ZRSS svoje stališče, da podpira osnutek predloga koncepta 2019, ki je strukturiran in je nujno potreben z vidika systemskega uvajanja, ter pripombe oziroma dileme k osnutku predloga koncepta 2019 z navedbo, da je treba razmisliti o možnih alternativah za nekatere predloge predvsem s kadrovskega in finančnega vidika, česar pa ni mogoče oceniti brez relevantnih podatkov. Po mnenju MIZŠ mora za pridobitev ustreznih podatkov ZRSS dokončati analizo obremenjenosti svetovalnih delavcev⁸⁴ in analizo obstoječega stanja. MIZŠ je tudi predlagalo ZRSS, da na podlagi opravljenih analiz nova ekspertna skupina ZRSS ponovno pregleda osnutek predloga koncepta 2019 in morebiti dopolnjenega oziroma spremenjenega ponovno pošlje v obravnavo MIZŠ. Direktor ZRSS je 21. 10. 2019 znova imenoval novo ekspertno skupino ZRSS za obdobje od 21. 10. 2019 do 31. 12. 2020, ki je junija 2020 na podlagi prejetih mnenj po izpeljani strokovni razpravi od 12. 3. 2020 do 10. 5. 2020 pripravila predlog Koncepta prepoznavanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi. ZRSS je septembra 2020 zaprosil MIZŠ za mnenje k navedenemu predlogu.

Glede na to, da strokovne odločitve ZRSS o potrebi po oblikovanju posodobitve konceptov za OŠ in SŠ segajo že v leto 2013 in ta naloga sodi med stalno nalogo ZRSS ter da koncept za OŠ ni obvezujoč dokument, menimo, da bi MIZŠ v obdobju, na katero se nanaša revizija, moralo odigrati bolj aktivno

⁸³ V Letnem poročilu o delu ZRSS za leto 2016 je navedeno, da bi glede na sklepe strokovnega sveta RS za splošno izobraževanja morala biti imenovana tudi v prihodnje.

⁸⁴ Analiza je vključena v Letnem delovnem načrtu ZRSS za leto 2019.

vlogo pri določitvi statusa tega dokumenta oziroma bi morale zagotoviti ustrezno podporno okolje in predpostavke za enakopravno obravnavo vseh nadarjenih učencev in dijakov, saj bodo le na ta način imeli vsi enake možnosti do prilagoditve vzgojno-izobraževalnega dela njihovi nadarjenosti. ZRSS pa bi moral bolj aktivno opozarjati MIZŠ na nujno potrebne (in smiselne) spremembe predpisov in posodobitve konceptov dela z nadarjenimi ter kontinuirano izvajati s tem povezane naloge iz svoje pristojnosti.

2.1.3 Finančni in kadrovski pogoji za delo z nadarjenimi

V reviziji smo preverili, ali pravna ureditev zagotavlja osnovnim in srednjim šolam ustrezne finančne in kadrovske pogoje za delo z nadarjenimi učenci in dijaki. Na področju financiranja smo ugotavljali, ali so v predpisih jasno opredeljene oblike dela z nadarjenimi, za katere se zagotavljajo proračunska sredstva, ter ali je MIZŠ zagotavljalo sredstva osnovnim in srednjim šolam v skladu s predpisanim načinom in višino sofinanciranja dela z nadarjenimi. Na področju kadrovskih pogojev smo proučevali, ali je MIZŠ vzpostavilo sistematično izobraževanje učiteljev za delo z nadarjenimi, ali je med predlaganimi temami za sofinanciranje izobraževanj zajelo teme, ki se nanašajo na delo z nadarjenimi, ali sta v predpisih urejena status in usposobljenost koordinatorjev za delo z nadarjenimi in ali je ZRSS izvajal ustrezna izobraževanja učiteljev in ravnateljev s področja dela z nadarjenimi.

2.1.3.1 Finančni pogoji

Osnovnim in srednjim šolam se na podlagi ZOFVI iz državnega proračuna zagotavljajo sredstva za plače ter za druge osebne prejemke na podlagi sistemizacije in zasedbe delovnih mest v skladu z zakonom, normativi in standardi⁸⁵ ter kolektivno pogodbo za izvedbo obveznega programa in (med drugim) osnovnim šolam za izvedbo dodatnega pouka, pol ure drugih oblik individualne in skupinske pomoči na oddelek in 2 ur interesnih dejavnosti na oddelek⁸⁶. V navedene oblike dela so vključeni oziroma se lahko vključijo vsi zainteresirani učenci in dijaki, razen v druge oblike individualne in skupinske pomoči, ki so namenjene le nadarjenim učencem in učencem z učnimi težavami, s tem da se šole same odločijo, koliko ur odpade na nadarjene učence. V skladu s štirinajsto alinejo sedmega odstavka 81. člena ZOFVI so osnovne in srednje šole sicer upravičene do sredstev za posebne oblike dela z nadarjenimi, vendar pa ZOFVI ne določa, katere so te posebne oblike dela z nadarjenimi, pa tudi v drugih predpisih niso opredeljene. Na podlagi ZOFVI se osnovnim in srednjim šolam zagotavljajo proračunska sredstva v skladu z normativi in standardi oziroma metodologijo za določanje obsega sredstev na udeleženca izobraževanja, ki jih določi pristojni minister. Šole lahko na podlagi ZOFVI pridobijo tudi sredstva od prispevkov učencev in dijakov za storitve, za katere je tako določeno z zakonom, in za storitve, ki po izobraževalnem programu niso obvezne ali presegajo predpisane normative in standarde, torej tudi za namen dela z nadarjenimi.

Ugotavljamo, da Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole izrecno ne določa obsega sredstev za delo z nadarjenimi učenci. Le za izvajanje nadstandardnega dela programa lahko

⁸⁵ Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (Uradni list RS, št. 57/07, 65/08, 99/10, 51/14, 64/15 in 47/17) in pravilnik o normativih in standardih na področju srednjega šolstva.

⁸⁶ Od skupnega obsega ur interesnih dejavnosti po predmetniku za osnovne šole (2 uri tedensko na oddelek) so element sistemizacije le dejavnosti po peti, šesti in sedmi alineji tretjega odstavka 40. člena Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, za preostale ure interesnih dejavnosti (po pojasnilu MIZŠ so to krožki, interesne skupine in podobno) pa MIZŠ zagotavlja dodatna sredstva, vendar le za dejansko izvedene ure.

osnovne šole na podlagi tega pravilnika sistemizirajo delovna mesta⁸⁷ tudi za opravljanje dela z nadarjenimi učenci. Na podlagi vprašalnikov smo ugotovili, da je za ta namen le 15 osnovnih šol (3,6 %) pridobilo sredstva, in sicer največ iz drugih virov, nato iz proračuna lokalnih skupnosti, najmanj pa iz sredstev, pridobljenih z opravljanjem nadstandardnih storitev v skladu s sklepom sveta zavoda. Osnovne šole so v odgovorih na vprašalnike glede financiranja izpostavile, da ni rešen status izvajalcev dela z nadarjenimi učenci izven pouka, saj ni sistemizirana niti 1 ura dela z njimi (na način, kot je to z normativi urejeno za področje srednješolskega izobraževanja), delo z nadarjenimi je zato velikokrat prepuščeno entuziazmu učiteljev; nadalje tudi navajajo, da so se zaradi varčevanja od leta 2011 postopoma zmanjševala sredstva za materialne stroške, s katerimi šole komaj pokrivajo osnovne stroške, ter da so ure individualne strokovne pomoči namenjene pretežno skupini učencev z učnimi težavami, ki jih je iz leta v leto več, čeprav naj bi bile namenjene tudi za delo z nadarjenimi.

Za področje srednješolskega izobraževanja dodatni obseg sredstev iz državnega proračuna za delo z nadarjenimi dijaki opredeljujeta 2 pravilnika, in sicer pravilnik o normativih in standardih na področju srednjega šolstva, ki natančno določa, koliko ur se dodatno prizna učitelju ali strokovnemu delavcu za delo z nadarjenimi dijaki, in Pravilnik o metodologiji financiranja izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva⁸⁸, ki določa, da se sredstva za nadarjene dijake zagotavljajo na podlagi predhodno ugotovljene upravičenosti.

V skladu s pravilnikom o normativih in standardih na področju srednjega šolstva se prizna učitelju ali svetovalnemu delavcu srednje šole skupaj 9 ur na dijaka letno za delo z nadarjenimi, od tega 1 ura letno na dijaka za koordinacijo dela v zvezi z nadarjenimi dijaki, ki vključuje analizo, načrtovanje, spremljanje izvajanja in evalvacijo izvajanja dela z nadarjenimi dijaki, 2 uri letno na dijaka za pripravo INDEP za dijaka, ki si je pridobil status nadarjenega dijaka in si želi delati po INDEP, in 6 ur letno na dijaka za mentorsko delo z identificiranim nadarjenim dijakom, ki vsebuje izvajanje, svetovanje, spremljanje in sprotno prilagajanje ter letno oceno uspešnosti INDEP. Podlaga za nakazilo sredstev sta podatka z ustreznimi dokazili, in sicer o številu vpisanih dijakov, vključenih v postopek obravnave v skladu s konceptom za SŠ na podlagi poročila o nadarjenosti, in o številu dijakov, za katere je šola pripravila individualiziran program na podlagi pisne izjave dijakov in staršev. Ugotovili smo, da MIZŠ v letu 2017 srednjim šolam ni zagotavljalo proračunskih sredstev za delo z nadarjenimi dijaki oziroma jih je nakazalo (na podlagi pravilnika o normativih in standardih na področju srednjega šolstva) samo za šolsko leto 2011/2012 (skupaj 2.153.822 EUR⁸⁹), potem pa ne več. So pa bila v letu 2017 iz državnega proračuna na podlagi Letnega programa športa v Republiki Sloveniji za leto 2017 zagotovljena sredstva za štipendije vrhunskih športnikov in sofinanciranje športnih oddelkov v gimnazijah, srednjih strokovnih in poklicnih šolah v znesku 235.000 EUR (180.000 EUR za štipendije in 55.000 EUR za športne oddelke).

MIZŠ med razlogi za to, da ni sofinanciralo dela z nadarjenimi dijaki, navaja pomisleke glede pavšalnega financiranja, saj bi moralo biti financiranje ustrezno in pravično, še posebej, ker se dijaki vpisujejo na različne ravni srednješolskega izobraževanja. Nekateri srednješolski izobraževalni programi s športnimi

---

⁸⁷ Druga delovna mesta za opravljanje nalog, ki presegajo elemente za sistemizacijo delovnih mest, določenih v 40., 41. in 42. členu tega pravilnika, ali določeno delovno mesto v večjem obsegu, kot je določeno z normativi in standardi v II. poglavju tega pravilnika.

⁸⁸ Uradni list RS, št. 107/12 in 56/17.

⁸⁹ Od tega se je 1.753.822 EUR nanašalo na normativno določeno število ur (9 ur) in dodatnih 400.000 EUR na pokrivanje stroškov, ki so jih srednje šole imele z dokončanjem koncepta za SŠ.

oddelki in izobraževalni programi umetniške gimnazije so že v osnovi prilagojeni specifično nadarjenim dijakom, zaradi česar ti dejansko ne potrebujejo individualnih prilagoditev, medtem ko je na primer v izobraževalne programe splošne in druge strokovne gimnazije, ki so prilagojene učno najbolj sposobnim dijakom, vpisano veliko število nadarjenih dijakov. Nadarjeni dijaki na športnem ali umetniškem področju imajo bistveno boljše pogoje za razvoj svoje nadarjenosti kot na primer dijaki splošne gimnazije, ki zaradi velikega števila nadarjenih dijakov težje zagotovi še dodatne individualne prilagoditve njihovi specifični nadarjenosti.

Na neprimerno sistemsko financiranje dela in neurejene strokovne podlage za prepoznavanje nadarjenih so novembra 2018 opozorile⁹⁰ tudi srednje šole na posvetu srednjih šol, ki so vključene v projekt ESS MIZŠ 2017–2010. Število otrok, ki v srednje šole vstopijo z dokazilom o nadarjenosti, je preveliko, da bi gimnazije, ki vpišejo veliko večino nadarjenih, ob rednem pouku lahko delale z nadarjenimi skladno s pravilnikom o normativih in standardih na področju srednjega šolstva, po katerem nadarjene dijake in delo z njimi določa koncept za SŠ.

Ugotavljamo, da MIZŠ v letu 2017 ni sofinanciralo posebnih oblik dela z nadarjenimi učenci in dijaki. ZOFVI ne določa jasno, za katere posebne oblike dela z nadarjenimi učenci in dijaki se osnovnim in srednjim šolam zagotavljajo dodatna proračunska sredstva. Na področju osnovnega šolstva ni posebnih pravnih podlag za (so)financiranje dela z nadarjenimi učenci in dijaki. Za srednješolsko izobraževanje pa pravilnik o normativih in standardih na področju srednjega šolstva sicer jasno določa, koliko ur se prizna učitelju oziroma strokovnemu sodelavcu za delo z nadarjenimi dijaki, a MIZŠ kljub temu srednjim šolam ni zagotavljalo dodatnih sredstev za delo z nadarjenimi dijaki, ker meni, da vzpostavljeni sistem sofinanciranja ni ustrezen, hkrati pa ni predlagalo oziroma sprejelo sprememb sistema. Menimo, da je MIZŠ dolžno čim prej oblikovati nova merila in kriterije za sofinanciranje dela z nadarjenimi dijaki, saj s tem, ko ne zagotavlja sredstev na način, kot to določa pravilnik o normativih in standardih na področju srednjega šolstva, tega kontinuirano krši. Pred oblikovanjem novih meril in kriterijev pa mora MIZŠ obvezno zagotoviti sistemsko ustrezno opredelitev načina dela z nadarjenimi dijaki po posameznih srednješolskih izobraževalnih programih, saj se ti med seboj zelo razlikujejo tako po zahtevnosti in smeri kot po številu nadarjenih dijakov, nekateri pa ob vpisu pogojujejo, da dijaki izkažejo nadarjenost na umetniškem oziroma športnem področju, torej so vsi vpisani dijaki v take programe nadarjeni.

2.1.3.2 Kadrovski pogoji

Učinkovita skrb za nadarjene učence in dijake predpostavlja tudi ustrezne kadrovske pogoje ter stalno strokovno izpopolnjevanje na področju dela z njimi. Učinkovit pristop učiteljev k vzgoji in izobraževanju nadarjenih učencev in dijakov zahteva visoko stopnjo strokovne usposobljenosti za prepoznavanje in nadaljnje individualizirano oziroma prilagojeno vzgojno-izobraževalno delo.

ZOFVI določa, da se strokovni delavci v šolah strokovno izobražujejo in usposablajo in imajo v skladu s Kolektivno pogodbo za dejavnost vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji⁹¹ pravico do stalnega strokovnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja, in sicer v obsegu najmanj 5 dni letno.

⁹⁰ Poročilo, sklepna razprava in sklepi strokovnega posveta o delu z nadarjenimi na srednjih šolah v letu 2018, ki je potekal 28. in 29. 11. 2018 v Radencih.

⁹¹ Uradni list RS, št. 52/94, 49/95, 34/96, 45/96 – popr., 51/98, 28/99, 39/99 – ZMPUPR, 39/00, 56/01, 64/01, 78/01 – popr., 56/02, 43/06 – ZKoliP, 60/08, 79/11, 40/12, 46/13, 106/15, 8/16 – popr., 45/17 in 46/17.

Predpisi ne določajo obveznega izobraževanja učiteljev in profesorjev izrecno za področje nadarjenosti. ZOFVI na splošno zavezuje ravnatelje, da spodbujajo strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje strokovnih delavcev, le v operacionalizacijah konceptov za OŠ in SŠ je predvideno, da ravnatelj poskrbi za načrt strokovnega izpopolnjevanja izvajalcev programov za nadarjene.

V letu 2017 sta področje nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev tako v osnovnih kot v srednjih šolah urejala Pravilnik o nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju⁹², ki je bil veljaven do 14. 7. 2017, in Pravilnik o izboru in sofinanciranju programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju⁹³ (v nadaljevanju: pravilnik o izboru in sofinanciranju programov nadaljnega izobraževanja), veljaven od 15. 7. 2017 dalje.

V skladu s Pravilnikom o nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju je Programski svet za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju⁹⁴ v okviru svojih pristojnosti oblikoval smernice razvoja nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Programski svet je za šolski leti 2015/2016 in 2016/2017 med predlaganimi temami programov za izpopolnjevanje izobrazbe predlagal tudi temo s področja koncepta dela z nadarjenimi učenci. V prehodnih določbah pravilnika o izboru in sofinanciranju programov nadaljnega izobraževanja pa je bilo določeno, da prednostne teme za šolsko leto 2017/2018 določi pristojni minister s sklepom. Ugotavljamo, da pristojna ministrica za šolsko leto 2017/2018 med prednostnimi temami ni določila tem s področja dela z nadarjenimi učenci in dijaki.

Od šolskega leta 2017/2018 dalje pravilnik o izboru in sofinanciranju programov nadaljnega izobraževanja določa, da MIZŠ z javnim razpisom izbere programe profesionalnega usposabljanja za objavo v katalogu programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja (v nadaljevanju: katalog) ter določi pogoje za njihovo sofinanciranje. Katalog je informacija MIZŠ o ponudbi programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja in predstavlja eno od možnosti izbire izobraževanj za strokovne delavce na področju vzgoje in izobraževanja, ki pa niso obvezna. MIZŠ je tudi pred šolskim letom 2017/2018 objavljalo programe na spletni strani v obliki kataloga, čeprav je Pravilnik o nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju predpisoval le obvezno objavo na svetovnem spletu, ne pa, v kakšni obliki.

MIZŠ je izobraževanje učiteljev za delo z nadarjenimi učenci in dijaki uresničevalo prek ponujenih izobraževanj v katalogih ter prek projektov, ki so sofinancirani iz Evropskega socialnega sklada. Slednji je sofinanciral 2 projekta⁹⁵, prek katerih je potekalo izobraževanje strokovnih delavcev na področju nadarjenosti, pri čemer se izobraževanja niso nanašala le na področje dela z nadarjenimi, temveč je bil to le eden izmed ciljev posameznih izobraževanj.

⁹² Uradni list RS, št. 64/04, 83/05, 27/07, 123/08, 42/09 in 33/17.

⁹³ Uradni list RS, št. 33/17.

⁹⁴ Programski svet je imel 25 članov, ki jih je za obdobje 6 let imenoval pristojni minister (4. člen navedenega pravilnika).

⁹⁵ Razvoj in udejanjanje inovativnih učnih okolij in prožnih oblik učenja za dvig splošnih kompetenc in Popestrino šolo 2016–2021 – Izobraževanje strokovnih delavcev za krepitev kompetenc šolajočih.

Ugotavljamo, da je bilo v katalogu za šolsko leto 2015/2016 objavljeno 1 izobraževanje s področja dela z nadarjenimi učenci in dijaki⁹⁶, za šolsko leto 2016/2017 pa 4 tovrstna izobraževanja⁹⁷. V katalogu za šolsko leto 2017/2018 so bila prav tako objavljena 4 izobraževanja⁹⁸, namenjena delu z nadarjenimi učenci in dijaki. Izobraževanje, ponujeno v šolskem letu 2015/2016, je bilo realizirano, udeležilo pa se ga je 10 udeležencev. Izmed 4 v katalogu objavljenih izobraževanj za šolsko leto 2016/2017 sta bili realizirani 2 izobraževanja⁹⁹, udeležilo pa se ju je skupaj 52 udeležencev. V katalogu za šolsko leto 2017/2018 so bila realizirana 3 izobraževanja¹⁰⁰ izmed 4 ponujenih, udeležilo se jih je skupaj 43 udeležencev.

Prilagajanje vzgojno-izobraževalnega procesa potrebam nadarjenih učencev in dijakov ter skrb za njihov celostni razvoj, da bi lahko čim boljše razvili in realizirali svoje potenciale, je v tesni povezavi s kompetentnostjo učiteljev s področja dela z nadarjenimi. Bela knjiga 2011 omenja, da lahko učitelji dodatno kompetentnost v smislu poglobljanja in specializacije določenih znanj za delo z nadarjenimi učenci razvijajo v različnih programih stalnega in strokovnega izobraževanja, prav tako pa je treba spodbuditi in podpreti izobraževanje učiteljev in koordinatorjev za delo z nadarjenimi učenci in dijaki. Zagotovitev kadrovske rešitve v zvezi s koordinatorskim delom z nadarjenimi je med drugim eden izmed predlogov, zapisanih v Beli knjigi 2011. Pomembno vlogo koordinatorjev pri delu z nadarjenimi na šoli, pa tudi potrebo po okrepitvi njihovega stalnega strokovnega izobraževanja ter povezovanje med koordinatorji različnih šol, je zaznal in izpostavil tudi ZRSS v osnutku predloga posodobitve koncepta ZRSS 2016. Po predlogu iz Bele knjige 2011 naj bi organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci in dijaki izvajali koordinatorji. Koordinatorji naj bi organizirali in usklajevali različne postopke in dejavnosti, povezane z vzgojo in izobraževanjem nadarjenih, in sicer izobraževanje učiteljev na šoli, seznanjanje staršev in širše skupnosti s problematiko nadarjenosti, prepoznavanje nadarjenih ter drugo usklajevanje na šolski, lokalni in nacionalni ravni. V operacionalizaciji konceptov za OŠ in SŠ je predvideno, da koordinatorja imenuje ravnatelj osnovne in srednje šole, praviloma naj bi bil to šolski svetovalni delavec oziroma drug kompetenten strokovni delavec. Šolska svetovalna služba lahko v skladu s Programskimi smernicami svetovalne službe v osnovni šoli in Programskimi smernicami svetovalne službe v srednji šoli¹⁰¹ sodeluje kot koordinator pri prilagajanju šolskega procesa nadarjenim učencem in dijakom, pri čemer se v načrtovanje, spremljanje in izvajanje vključuje v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo.

Iz rezultatov analize prejetih vprašalnikov izhaja, da je v šolskem letu 2016/2017 imelo koordinatorja 96,4 % osnovnih šol in 65,1 % srednjih šol, pri čemer je bil pri 86,1 % osnovnih šol in 50 % srednjih šol koordinator šolski svetovalni delavec, najpogostejši izobrazbeni profil koordinatorja pa je bil v osnovnih šolah pedagog, v srednjih šolah pa psiholog. V odgovorih na vprašalnike so šole tudi izpostavile, da status in usposobljenost koordinatorjev nista urejena, pri čemer so navedle, da ima koordinator pri celostnem razvoju učencev in dijakov izjemno vlogo, saj med drugim pripravlja INDEP/osebni izobraževalni načrt, spremlja izvajanje in osebni razvoj nadarjenega učenca/dijaka, vodi razgovore z učenci/dijaki in starši,

⁹⁶ Delo z glasbeno nadarjenimi učenci in dijaki v splošnem šolstvu.

⁹⁷ Delo z matematično nadarjenimi učenci; Matematika: temelji, izkušnje, novosti; Spodbujanje nadarjenih mlajših učencev za naravoslovje in matematiko; V mojem razredu je nadarjen učenec. Kaj zdaj?

⁹⁸ Delo z glasbeno nadarjenimi; Nadarjeni učenci in praktično delo pri poučevanju fizikalnih vsebin; Spodbujanje učnih interesov in ustvarjalnih potencialov v zgodnjem otroštvu; Delo z glasbeno nadarjenimi učenci v splošnem šolstvu.

⁹⁹ Delo z matematično nadarjenimi učenci; Matematika: temelji, izkušnje, novosti.

¹⁰⁰ Izobraževanje Delo z glasbeno nadarjenimi ni bilo realizirano.

¹⁰¹ Smernici sta bili sprejeti na 28. seji strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje z dne 13. 5. 1999.

vodi karierno orientacijo nadarjenih učencev/dijakov, spremlja novosti na področju dela z nadarjenimi in prenaša ta znanja na učitelje. Ker delovno mesto koordinatorja ni sistemizirano, njegova vloga, kompetence in pristojnosti v okviru dela z nadarjenimi pa niso opredeljene, je sistematično delo z nadarjenimi učenci in dijaki omejeno na kadrovske zmožnosti posamezne šole. Delo koordinatorja v fazi evidentiranja, testiranja in dela z nadarjenimi učenci prinaša veliko dodatnih obremenitev, ki niso upoštevane pri normativih za sistemizacijo delovnega mesta strokovnega delavca, ki opravlja delo koordinatorja. Po navedbah šol se zaradi kadrovske podhranjenosti delo z nadarjenimi pogosto zanemarija.

Eden izmed dolgoročnih ciljev ZRSS je med drugim spodbujanje profesionalnega razvoja vseh strokovnih delavcev in ravnateljcev. V okviru tega cilja je ZRSS za leto 2017 med drugim načrtoval nalogo nadaljnega izobraževanja in usposabljanja, s čimer ZRSS prispeva k dvigu kakovosti učenja in poučevanja¹⁰². ZRSS je za doseg tega načrtovanega cilja pripravil Katalog nadaljnega izobraževanja in usposabljanja za šolsko leto 2016/2017 (v nadaljevanju: katalog ZRSS). V katalogu ZRSS je zbrana le ponudba, ki jo pripravlja ZRSS, izobraževanja pa so bila za udeležence prostovoljna. ZRSS je v katalogu za šolsko leto 2016/2017 ponudil 1 izobraževanje s področja dela z nadarjenimi (enako tudi leto poprej za šolsko leto 2015/2016). Izobraževanja s področja dela z nadarjenimi učenci in dijaki iz kataloga ZRSS za šolski leti 2015/2016 in 2016/2017 se niso izvedla zaradi premajhnega števila prijav. Po šolah je ZRSS izvajal le svetovalne storitve, ki jih izvaja kot podporo delu z nadarjenimi učenci. V šolskem letu 2017/2018 ZRSS ni več ponudil seminarjev/izobraževanj, svetovalne storitve pa je nudil v skladu z željami šol, pri čemer je bil zaznan porast konzultacij po telefonu ali prek e-pošte. ZRSS je v obdobju od leta 2015 do leta 2017 izdajal tudi tematske revije o delu z nadarjenimi.

Med letoma 2016 in 2018 je ZRSS vodil razvojni projekt Razvijanje in preizkušanje sodobnih organizacijskih in didaktičnih pristopov za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci in dijaki, pri čemer je sodelovalo 65 ravnateljcev in drugih strokovnih delavcev osnovnih in srednjih šol ter 12 svetovalcev ZRSS, v projekt pa je bilo vključeno 6 osnovnih šol. Temeljni namen razvojnega projekta je bil izboljšati kakovost vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi s ciljem izboljšati kompetence strokovnih delavcev za spodbujanje celostnega razvoja nadarjenih¹⁰³.

Izobraževanje učiteljev pripomore k zaznavanju nadarjenih učencev in dijakov ter izboljšuje in olajša pedagoški pristop učiteljev k delu z nadarjenimi učenci in dijaki. Slednje izhaja tudi iz mnenja EESO EU, v katerem odbor ocenjuje, da obstaja veliko možnosti za izboljšanje izobraževanja učiteljev – tako začetnega kot stalnega pri delu z nadarjenimi, povezava posebnega izobraževanja učiteljev in dela z nadarjenimi pa je šibka.

Ocenjujemo, da je vzgojno-izobraževalni sistem v Republiki Sloveniji premalo spodbujal in podpiral izobraževanja učiteljev in drugih strokovnih delavcev za delo z nadarjenimi učenci in dijaki. MIZŠ ni vzpostavilo sistematičnega izobraževanja za delo z nadarjenimi, takšno izobraževanje niti ni bilo obvezno, za šolski leti 2015/2016 in 2016/2017 pa je med prednostnimi temami določilo le koncept dela z nadarjenimi učenci ne pa tudi z nadarjenimi dijaki. Za šolsko leto 2017/2018 med prednostnimi temami izobraževanj področje dela z nadarjenimi ni bilo določeno. V katalogu je MIZŠ za šolski leti 2016/2017 in 2017/2018 objavilo skupaj 8 izobraževanj s področja dela z nadarjenimi, od tega je bilo realizirano 5 izobraževanj, število udeležencev pa je bilo nizko, saj se je vseh izobraževanj v obeh šolskih letih

¹⁰² Letni delovni načrt za leto 2017 (v nadaljevanju: LDN ZRSS 2017).

¹⁰³ Akceleracija in drugi sodobni pristopi za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci in dijaki.

udeležilo skupaj le 95 udeležencev. Podobno mnenje glede ureditve izobraževanja učiteljev in strokovnih delavcev za delo z nadarjenimi je izrazila tudi večina šol, in sicer se s trditvijo, da je država omogočila sistematično izobraževanje učiteljev za delo z nadarjenimi učenci in dijaki ne strinja oziroma vsaj večinoma ne strinja 63,3 % osnovnih šol in 57,2 % srednjih šol. Prav tako se 60,5 % osnovnih šol in 65,1 % srednjih šol ne strinja ali vsaj večinoma ne strinja s trditvijo, da MIZŠ za izobraževanje učiteljev za delo z nadarjenimi učenci in dijaki ponuja dovolj ustreznih izobraževanj, da so učitelji za delo z nadarjenimi učenci oziroma dijaki ustrezno usposobljeni pa se vsaj večinoma ni strinjalo 54,1 % osnovnih šol in 67,1 % srednjih šol. Prav tako ocenjujemo, da ZRSS ni ponudil ustreznih izobraževanj učiteljev s področja dela z nadarjenimi, kar lahko sklepamo iz podatka, da v šolskih letih 2015/2016 in 2016/2017 ni izvedel predvidenih izobraževanj s tega področja zaradi pomanjkanja interesa za udeležbo, v šolskem letu 2017/2018 pa tovrstnih izobraževanj niti ni več ponudil. Ocenjujemo tudi, da na sistemski ravni status in potrebna usposobljenost koordinatorjev za delo z nadarjenimi nista ustrezno urejena in s tem koordinatorjem ni omogočeno poglobljeno delo z nadarjenimi učenci in dijaki, obseg njihovega dela pa je odvisen od kadrovske sposobnosti posamezne šole.

2.1.4 Spremljanje dela z nadarjenimi

V reviziji smo proučevali, ali je na državni ravni vzpostavljen ustrezen sistem zbiranja podatkov o nadarjenih učencih in dijakih ter zagotovljeno ustrezno spremljanje dela z nadarjenimi in njihovega razvoja. Ugotavljali smo, ali predpisi določajo sistematično zbiranje in obdelavo podatkov o številu nadarjenih in oblikah dela z njimi, ali je ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo zagotovljen prenos podatkov o ugotovljeni nadarjenosti, ali je področje dela z nadarjenimi obvezna sestavina letnega delovnega načrta šole, poročila o uresničitvi letnega delovnega načrta in evalvacijskega poročila šole ter ali so se na državni ravni na podlagi tako zbranih podatkov izvajale raziskave in nacionalne evalvacijske študije na temo dela z nadarjenimi.

2.1.4.1 Zbiranje in obdelava podatkov

Vodenje dokumentacije o identificiranih nadarjenih učencih in dijakih ni uvrščeno med vodenje zbirke podatkov in evidenc, ki jih določajo ZOsn, ZGim in ZPSI-1, čeprav je bilo že leta 2011 med podpornimi rešitvami v Beli knjigi 2011 predlagano, da je med vodenje zbirke podatkov treba uvrstiti tudi dokumentacijo o identificiranih nadarjenih učencih in dijakih. Tudi v Pravilniku o dokumentaciji v osnovni šoli¹⁰⁴ ni določeno, da mora osnovna šola voditi dokumentacijo (osebno mapo) o identificiranih nadarjenih učencih, kot tudi ni določeno, da ob zaključku osnovne šole učencu izda dokument o identificirani nadarjenosti oziroma poročilo o njegovih potencialnih in dosedanjih dosežkih. Navedeno poročilo je opredeljeno le v operacionalizaciji koncepta za SŠ, ki določa, da srednja šola dijaku potrdi identificirano nadarjenost, s tem da podatke razredniku predloži dijak sam.

Dokumentacijo o evidentiranih in identificiranih učencih in dijakih naj bi po priporočilih Bele knjige 2011 vodila in hranila šolska svetovalna služba, vendar predpisi tega ne določajo. Le v operacionalizaciji koncepta za OŠ in operacionalizaciji koncepta za SŠ je določeno, da mapo osebnih podatkov identificiranih učencev in dijakov vodi svetovalna služba, dokumentacijo o prilagajanju vzgojno-izobraževalnega dela dijaka pa ustrezni strokovni delavec.

---

¹⁰⁴ Uradni list RS, št. 61/12 in 51/13.

Ugotavljamo, da na ravni države ni vzpostavljeno sistematično zbiranje podatkov o identificiranih nadarjenih učencih in dijakih, in sicer ne za namene nadaljnega dela z njimi in tudi ne za namene analiz, raziskav in nacionalnih evalvacijskih študij. Osnovne šole niso dolžne poskrbeti za prenos informacij o nadarjenosti na srednje šole. Na podlagi podatkov, pridobljenih od srednjih šol, ugotavljamo, da je v šolskem letu 2017/2018 ob vpisu v 1. letnik le 66,3 % identificiranih nadarjenih učencev generacije 2016/2017 predložilo potrdilo/poročilo o identificirani nadarjenosti oziroma so ga posredovale osnovne šole. Ocenjujemo, da zaradi neustrezne sistemske ureditve prenosa podatkov o že identificirani nadarjenosti ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo oziroma med srednjimi šolami prihaja do izgube informacij o že identificiranih nadarjenih učencih in dijakih, s tem pa je lahko prekinjen nadaljnji razvoj njihove nadarjenosti. Če bi bile osnovne šole dolžne poskrbeti za prenos informacij o nadarjenosti na srednje šole, bi s tem srednje šole prevzele aktivno vlogo za nadaljnje delo z nadarjenimi, saj bi na podlagi takšne informacije lahko pozvale nadarjene dijake k (prostovoljni) vključitvi v posebne oblike dela. Glede na navedeno menimo, da MIZŠ ni bilo dovolj aktivno pri pripravi ustrezne sistemske ureditve, ki bi dolgoročno zagotavljala spremljanje razvoja nadarjenih učencev in dijakov. Ocenjujemo, da je kontinuirano spremljanje nadarjenosti pomembno, saj se ta razvija (ali pa tudi ne), zato bi bilo smiselno razmisliti o tem, da bi se proti koncu osnovne šole izmed identificiranih nadarjenih izbrali najbolj oziroma izjemno nadarjeni učenci, za katere bi si sistem moral ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo prizadevati za kontinuirano nadaljevanje razvoja njihove nadarjenosti in talentiranosti.

2.1.4.2 Spremljanje dela z nadarjenimi

Bela knjiga 2011 poudarja, da kakovostna vzgoja in izobraževanje nadarjenih učencev in dijakov zahteva spremljanje in evalvacijo učinkov metodologije prepoznavanja in dela z nadarjenimi učenci in dijaki, na podlagi katere se načrtujejo potrebne izboljšave in spremembe. Notranjo evalvacijo izvaja šola in naj bi bila predvidena v letnem delovnem načrtu šole, zunanja evalvacija pa naj bi potekala periodično na nacionalni ravni.

Na podlagi ZOFVI je ravnatelj šole dolžan pripraviti predlog letnega delovnega načrta, za izvedbo katerega je tudi odgovoren, hkrati pa je odgovoren ugotavljati in zagotavljati kakovost šole s samoevalvacijo in pripravo letnega poročila o samoevalvaciji šole. ZOFVI oziroma drugi predpisi na področju osnovnega šolstva in srednješolskega izobraževanja izrecno ne določajo, da morajo osnovne in srednje šole v letnem delovnem načrtu, poročilih o uresničitvi letnega delovnega načrta in poročilih o samoevalvaciji šole opredeliti, kako načrtujejo delo z nadarjenimi, oziroma poročati o njegovi realizaciji. Koncept za OŠ in koncept za SŠ ter njuni operacionalizaciji določajo, da je posebna skrb za nadarjene učence in dijake del vizije, del programa dela osnovne šole oziroma del razvojnega in letnega načrta dela srednje šole in s tem tudi pomembna naloga vodstva šole; srednje šole pa naj bi predstavile svoj program za spodbujanje razvoja nadarjenih tudi v publikaciji o delu šole in v letnem poročilu. Ob koncu šolskega leta pa naj bi osnovne in srednje šole opravile analizo izvajanja programov in evalvacijo uresničevanja koncepta. Za namen ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela šole na področju odkrivanja in spodbujanja razvoja nadarjenih je ZRSŠ pripravil kazalnike kakovosti za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci v osnovni šoli in kazalnike kakovosti za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi dijaki v srednjih šolah.

Iz podatkov, pridobljenih od osnovnih in srednjih šol za šolsko leto 2016/2017, izhaja, da je delo z nadarjenimi kot posebno poglavje v letni delovni načrt uvrstilo 80,4 % osnovnih in 52 % srednjih šol, v poročilo o uresničitvi letnega delovnega načrta 71,1 % osnovnih in 36,8 % srednjih šol, medtem ko je delo z nadarjenimi vključilo v poročilo o samoevalvaciji šole le 29 % osnovnih in 17,1 % srednjih šol. Pri oceni

kakovosti dela z nadarjenimi učenci/dijaki je le 22,7 % osnovnih šol upoštevalo kazalnike kakovosti za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci v osnovni šoli oziroma je le 14,5 % srednjih šol upoštevalo kazalnike kakovosti za vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi dijaki v srednjih šolah. Evalvacijo uresničevanja koncepta za OŠ oziroma koncepta za SŠ je ob koncu šolskega leta 2016/2017 izdelalo 61,2 % osnovnih šol in le 25 % srednjih šol¹⁰⁵.

Odločitev o tem, ali in na kakšen način bodo šole načrtovale delo z nadarjenimi učenci in dijaki ter na kakšen način bodo poročale in katere podatke bodo vključile v letna poročila, je v obstoječem sistemu prepuščena ravnateljem osnovnih in srednjih šol. MIZŠ pa ni pojasnilo, na kakšen način v obstoječem sistemu pridobiva ustrezne (poenotene) podatke za potrebe analiz, študij in raziskav na nacionalni in mednarodni ravni. Še vedno tako velja ugotovitev iz Bele knjige 2011, da v Sloveniji ni empiričnih podatkov, s katerimi bi bilo mogoče natančneje razumeti in pojasniti kontekst ter dinamiko dela z nadarjenimi učenci in dijaki ter ugotoviti učinkovitost posameznih prilagoditev ter metod in oblik dela z nadarjenimi.

Doslej opravljene analize ZRSS so imele za cilj spremljanje uvajanja in izvajanja konceptov za OŠ in SŠ (predvsem njune organizacijske ravni), zato izven tega obsega tako vsebinsko kot metodološko ponujajo le delno sliko stanja obravnave nadarjenih učencev v osnovni in srednji šoli. Kljub temu da se ZRSS že vrsto let ukvarja s spremljanjem izvajanja koncepta za OŠ in koncepta za SŠ, pa ni oblikovalo metodologije za stalno spremljanje njunega uresničevanja. Ekspertni skupini ZRSS je bila leta 2015 dodeljena naloga, da pripravi predlog dopolnitve metodologije za evalvacijo uspešnosti uresničevanja konceptov za OŠ in SŠ, uporabljene v raziskavi za šolsko leto 2009/2010 zaradi ugotavljanja povezanosti z rezultati identificiranih nadarjenih na nacionalnih preverjanjih znanja in v raziskavi PISA, ki pa ni bila realizirana. Šele oktobra 2019 je bila novi ekspertni skupini ZRSS dodeljena naloga, da pripravi posodobitev metodologije za analizo povezanosti kakovosti dela z nadarjenimi na osnovnih in srednjih šolah z dosežki identificiranih nadarjenih.

Ugotavljamo, da na državni ravni ni bila izvedena nobena empirična analiza ali nacionalna evalvacijska študija na temo dela z nadarjenimi učenci in dijaki z izjemo evalvacijske študije¹⁰⁶, ki se je nanašala na otroke s posebnimi potrebami, med katerim so bili hkrati posebej raziskani tudi nadarjeni otroci, in jo je po naročilu MIZŠ izvedla Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Pedagoški inštitut. Obsežnejšo raziskavo na temo Nadarjeni učenci v slovenski šoli je leta 2012 izvedel Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti Pedagoške fakultete UL. V Beli knjigi 2011 je bilo opozorjeno, da so bili v 4 uporabljenih mednarodnih raziskavah¹⁰⁷ podatki za Slovenijo posredovani iz različnih in različno verodostojnih virov, zato ponekod pomembno odstopajo od dejanskega stanja, kar po naši oceni potrjuje, da je treba za to področje zbirati in evalvirati podatke na državni ravni v skladu z enotnimi usmeritvami.

Menimo, da MIZŠ ni bilo aktivno pri spremljanju učinkov dela z nadarjenimi na nacionalni ravni, saj ni imelo vzpostavljene nacionalne metodologije spremljanja dela z nadarjenimi dijaki in učenci. Med nacionalne evalvacijske študije je treba umestiti tudi temo dela z nadarjenimi, še posebej glede na priporočilo, ki izhaja iz mnenja EESO EU, naj države članice Evropske unije podprejo izvajanje nadaljnjih

---

¹⁰⁵ Od 28,3 % srednjih šol pa nismo prejeli odgovora na to vprašanje.

¹⁰⁶ Evalvacija različnih oblik dodatne strokovne pomoči, ki je otrokom dodeljena v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Maribor 2016.

¹⁰⁷ Eurydice 2006, European Agency for Development in Special Needs Education 2009, Freeman idr. 2010 in Monks in Pfluger 2005.

študij in raziskav ter sprejmejo ustrezne ukrepe za boljši pristop k različni nadarjenosti vseh ljudi, med njimi programe za izkoriščanje potenciala nadarjenih otrok in mladine, in sicer tako, da bi ga bilo mogoče izkoriščati na najrazličnejših področjih.

2.2 Sistem šolskih tekmovanj

V reviziji smo proučevali, ali sistem šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji zagotavlja vsem učencem in dijakom enake možnosti za sodelovanje na šolskih tekmovanjih. Pri tem smo upoštevali, da so enake možnosti zagotovljene, če je sistem šolskih tekmovanj jasno in ustrezno opredeljen in je ZRSS učinkovito izvedel javni razpis za sofinanciranje stroškov šolskih tekmovanj.

Šolska tekmovanja pripomorejo k razvijanju in spoznavanju osebnostnih značilnosti in intelektualnih veščin, ki so potrebne za uspešen nadaljnji razvoj interesov in kariere. Predstavljajo pomemben del izobraževalnega procesa oziroma nadgradnje znanja in širšega pogleda na svet in družbo. MIZŠ, ki se zavzema za enakopravno udeležbo vseh deležnikov v dostopnem in prožnem vzgojno-izobraževalnem sistemu, katerega del so tudi šolska tekmovanja, in ZRSS, ki s svojimi pristojnostmi stremi k izboljšanju znanja in dosežkov, vodita in urejata sistem šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji. Pomembni akterji v sistemu šolskih tekmovanj pa so tudi šole in učitelji, ki učencem in dijakom zagotavljajo udeleževanje na šolskih tekmovanjih, spodbudo, priprave in drugo, potrebno za čim učinkovitejše pridobivanje veščin, znanja in posledično rezultatov na šolskih tekmovanjih.

2.2.1 Opredelitev sistema šolskih tekmovanj

V reviziji smo proučevali, ali v predpisih obstaja opredelitev namena organiziranja šolskih tekmovanj, ali je MIZŠ zagotovilo ustrezen način sofinanciranja šolskih tekmovanj, ki zagotavlja enako obravnavo organizatorjev, s tem pa tudi udeležencev šolskih tekmovanj, in ali je vloga šole v sistemu šolskih tekmovanj ustrezno opredeljena.

Na podlagi 81. člena ZOFVI se zagotavljajo sredstva iz državnega proračuna za tekmovanja učencev, vajencev, dijakov in študentov višjih šol. Razen navedene določbe, ki pa ne določa jasno, za katere stroške in katerim prejemnikom se zagotavljajo proračunska sredstva za šolska tekmovanja, ZOFVI po vsebini ne ureja šolskih tekmovanj. Do septembra 2016 je šolska tekmovanja, sofinancirana iz državnega proračuna, urejal Pravilnik o sofinanciranju šolskih tekmovanj¹⁰⁸ (v nadaljevanju: pravilnik o šolskih tekmovanjih MIZŠ), ki ga je leta 2008 sprejel minister, pristojen za šolstvo in šport, ki pa je 17. 9. 2016 prenehal veljati na podlagi Pravilnika o prenehanju veljavnosti Pravilnika o sofinanciranju šolskih tekmovanj¹⁰⁹, ki ga je sprejela ministrica za izobraževanje, znanost in šport. Na omenjenih podlagah je MIZŠ aprila 2014 izvedlo zadnji javni razpis za sofinanciranje šolskih tekmovanj v šolskem letu 2013/2014¹¹⁰.

Od 10. 10. 2016 področje sofinanciranja šolskih tekmovanj ureja le pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS, ki ga je izdal direktor ZRSS na podlagi Sklepa o dopolnitvi Sklepa o ustanovitvi Zavoda Republike Slovenije za šolstvo¹¹¹ (v nadaljevanju: sklep o dopolnitvi sklepa o ustanovitvi ZRSS). Pravilnik o šolskih

¹⁰⁸ Uradni list RS, št. 31/08 in 60/16.

¹⁰⁹ Uradni list RS, št. 60/16.

¹¹⁰ Uradni list RS, št. 25/14.

¹¹¹ Sklep vlade, št. 01403-25/2016/4 z dne 28. 7. 2016.

tekmovanjih ZRSS deli državna tekmovanja na državna tekmovanja iz znanja ter druga državna tekmovanja, hkrati pa ureja tudi sofinanciranje udeležbe na mednarodnih tekmovanjih ter olimpijadah iz znanja.

S sklepom o dopolnitvi sklepa o ustanovitvi ZRSS je vlada na podlagi 28. člena ZOFVI med nalogami ZRSS določila, da ZRSS od 29. 7. 2016 dalje organizira in prek javnega razpisa sofinancira šolska tekmovanja. Ugotavljamo, da za spremembo sklepa o ustanovitvi ZRSS, s katero je bilo med dejavnosti, ki jih ZRSS lahko opravlja, dodano izvajanje javnih razpisov, ni bilo zakonske podlage, saj 28. člen ZOFVI jasno določa le organizacijo šolskih tekmovanj (kot eno od nalog, ki jo ZRSS tudi opravlja), ne pa tudi izvajanje javnih razpisov za sofinanciranje organizacije šolskih tekmovanj, ki jih organizirajo drugi izvajalci. Glede na to tudi ni bilo pravne podlage, na podlagi katere bi ZRSS lahko sprejel pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS. Ker gre pri izvajanju javnih razpisov za razdeljevanje javnih sredstev, menimo, da gre za vsebine, ki zahtevajo transparentno razdeljevanje sredstev in enakopravno obravnavo vseh prijaviteljev in udeležencev šolskih tekmovanj, zato je potrebna posebna zakonska določba, na podlagi katere bi bil ZRSS pristojen za sprejem pravilnika, ki ureja izvajanje tovrstnih razpisov, in na podlagi katere bi nato razpise tudi izvajal. Čeprav menimo, da ZRSS ni imel ustrezne pravne podlage za sprejem pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS, ta pravilnik velja, dokler ga Ustavno sodišče Republike Slovenije ne razveljavi.

ZRSS je prvi javni razpis za sofinanciranje šolskih tekmovanj izvedel avgusta 2015 za šolsko leto 2014/2015¹¹², torej še preden je vlada nanj prenesla to nalogo. ZRSS se za šolsko leto 2014/2015 oziroma od avgusta 2015 dalje z lastnimi tekmovanji ni več prijavljal na razpis za sofinanciranje, ampak je sredstva zanje prejel neposredno od MIZŠ na podlagi pogodbe o sofinanciranju dejavnosti ZRSS.

2.2.1.1 Namen organiziranja šolskih tekmovanj

Da namena organiziranja šolskih tekmovanj predpisi ne opredeljujejo, je MIZŠ zaznalo že v letu 2013, ko je takratni minister za izobraževanje, znanost in šport imenoval delovno skupino za pripravo koncepta izvajanja in organizacije šolskih tekmovanj iz znanj v sistemu vzgoje in izobraževanja (v nadaljevanju: delovna skupina). Naloge delovne skupine so bile proučiti vlogo šolskih tekmovanj v vzgoji in izobraževanju ter pripraviti usmeritve za spremembo sistema šolskih tekmovanj s poudarkom na namenu, ciljnih, vrstah, oblikah tekmovanj, nosilcih organizacije, terminih izvedbe in finančnih sredstvih izvedbe. Prav tako naj bi delovna skupina pripravila tudi potrebne spremembe zakonodaje s področja tekmovanj. V sklepnem Poročilu delovne skupine za pripravo koncepta izvajanja in organizacije šolskih tekmovanj iz znanj v sistemu vzgoje in izobraževanja¹¹³ je delovna skupina glede umeščenosti in organizacije šolskih tekmovanj med drugim, poleg vsebinske problematike nedorečenosti pomena in vloge tekmovanj za izobraževalni sistem, izpostavila tudi slabosti sistema organizacije tekmovanj, in sicer različno dostopnost za udeležbo na tekmovanjih (višina kotizacije in kdo je plačnik), različno stopnjo organiziranosti posameznih društev, ki nastopajo kot samostojni organizatorji, financiranje tekmovanj na podlagi javnega razpisa, ko so tekmovanja že zaključena, administrativno določanje pridobitve najvišjih priznanj, povečane stroške za vrednotenje tekmovanj, ki morajo potekati na državni ravni, na enem mestu. Nadaljnje aktivnosti v zvezi z realizacijo opredelitve pomena in vloge šolskih tekmovanj pa v letu 2017 niso bile izvedene. Šele 11. 3. 2019 je minister, pristojen za šolstvo in šport, s sklepom imenoval Strokovno skupino za ureditev področja šolskih tekmovanj, katere naloge so pregled in priprava predloga postopka, pogojev

¹¹² Uradni list RS, št. 62/15.

¹¹³ Z dne 10. 2. 2014.

in meril za sofinanciranje organizacije in izvedbe tekmovanj za učence, dijake, vajence in študente višjih strokovnih šol ter sofinanciranje udeležbe na mednarodnih tekmovanjih ter olimpijadah iz znanja za dijake in študente višjih strokovnih šol.

Iz predpisov in drugih aktov izhaja, da MIZŠ med drugim skrbi za usmerjanje razvoja področja izobraževanja, vključno s sistemom šolskih tekmovanj, ZRSS pa v sodelovanju z MIZŠ predstavlja osrednji nacionalni razvojno-raziskovalni in svetovalni organ. ZRSS načrtuje naloge, povezane s šolskimi tekmovanji, v letnem delovnem načrtu, h kateremu MIZŠ vsako leto poda soglasje. Nadzor nad poslovanjem ZRSS v delu, ki se nanaša na naloge, povezane s področjem šolskih tekmovanj, izvaja MIZŠ v okviru pristojnosti sveta ZRSS, kamor so imenovani 3 predstavniki MIZŠ. Svet zavoda, katerega predsednik je predstavnik MIZŠ, sprejema letni delovni načrt ter obravnava in sprejema poročilo o izvrševanju letnega delovnega načrta.

ZRSS je v LDN ZRSS 2016 kot eno izmed nalog načrtoval pripravo izhodišč za rekonceptualizacijo tekmovanj v Republiki Sloveniji. V zvezi s tem je ZRSS pripravil delovno verzijo izhodišč in pojasnil, da naloge ni dokončal, saj bi jo bilo treba uskladiti in pripraviti na medresorski ravni v intenzivni povezavi z nacionalno strategijo za delo z nadarjenimi. Za leto 2017 je ZRSS načrtoval sodelovanje s komisijo za oblikovanje novega koncepta tekmovanj v Republiki Sloveniji¹¹⁴ ter načrtoval razvoj meril in kriterijev za tekmovanja. Nalogi v letu 2017 nista bili realizirani, ker komisija za oblikovanje novega koncepta tekmovanj v Republiki Sloveniji še ni bila imenovana, nalogo razvoja meril in kriterijev pa je ZRSS prestavil v leto 2018. Naloga razvoja meril in kriterijev za tekmovanja je bila s pogodbo o sofinanciranju dejavnosti ZRSS, ki sta jo za leto 2017 sklenila MIZŠ in ZRSS, opredeljena kot posebni projekt, za katerega pa ZRSS ni izstavil zahtevka in sredstev za omenjeno nalogo tudi ni prejel. ZRSS je v Letnem delovnem načrtu za leto 2018 kot nalogo, ki jo MIZŠ dodatno financira, navedel posodobitev koncepta šolskih tekmovanj. Iz Letnega poročila o delu ZRSS za leto 2018 ne izhaja, da bi že pričel z izvedbo te naloge.

V delovni verziji izhodišč za rekonceptualizacijo tekmovanj se je ZRSS med drugim dotaknil tudi opredelitve tekmovanj v Republiki Sloveniji, pri čemer je navedel, da tekmovanja v najširšem pomenu besede predstavljajo organizirano obliko primerjanja dosežkov¹¹⁵, ki nastane na podlagi predpisanih, natančno določenih okoliščin ter je ovrednoteno na podlagi predpisanih, natančno določenih, objektivnih meril. Tekmovanja tako predstavljajo enega od pomembnih načinov za spodbujanje različnih potencialov pri učencih in dijakih, prav tako pa načrtno prispevajo k celostnemu osebnemu razvoju učenca ali dijaka. ZRSS je tudi pojasnil, da ugotavlja, da se pri državnih tekmovanjih kot primarni problemi kažejo zelo različne kotizacije organizatorjev in izvajalcev šolskih tekmovanj, zelo različna stališča do upravičenih stroškov, povezanih s tekmovanji, in bistvene razlike pri standardu izvedbe (kosilo/malica, nagrada da ali ne) in pri organizaciji tekmovanj, pa tudi, da šole opozarjajo na primanjkljaj sredstev, ker so na šolski ravni organizatorji tekmovanj.

---

¹¹⁴ Po pojasnilu ZRSS gre za delo komisije, ki naj bi operacionalizirala koncept tekmovanj v državi na podlagi izhodišč nacionalne medresorske komisije, katere člani so bili imenovani s strani ministrstev. Ta izhodišča pa niso bila sprejeta, zaradi česar komisija ni bila imenovana. Kakšna naj bi bila sestava komisije in kdo naj bi jo imenoval, ni bilo dogovorjeno.

¹¹⁵ Dosežek je lahko ustni, pisni, materialni, fizični, glasbeni in drugi.

Ocenjujemo, da sta bila ZRSS in MIZŠ sicer delno aktivna v prizadevanjih za rekonceptualizacijo šolskih tekmovanj, vendar do nastanka novih konceptov ni prišlo. Zaznala sta, da opredelitev in namen šolskih tekmovanj na sistemski ravni nista opredeljena, vendar potrebnih aktivnosti za spremembo nista izpeljala. ZRSS, katerega temeljna naloga je med drugim tudi skrb za razvoj in pripravo strokovnih dokumentov in podlag pri vzpostavljanju sistemskih pogojev za nadaljnji kakovostni razvoj vzgoje in izobraževanja, kjer imajo mesto tudi šolska tekmovanja, ni izpeljal načrtovanih aktivnosti za razvoj in opredelitev področja šolskih tekmovanj. MIZŠ pa kot glavni akter usmerjanja razvoja na področju vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji s svojimi pristojnostmi ni spodbujalo izvajanja aktivnosti za rekonceptualizacijo šolskih tekmovanj in ni poskrbelo, da bi bile potrebne aktivnosti izvedene.

2.2.1.2 Sofinanciranje šolskih tekmovanj

Na podlagi 81. člena ZOFVI se zagotavljajo proračunska sredstva za izvedbo tekmovanj učencev in dijakov za različne vrste šolskih tekmovanj različnim prejemnikom (ZRSS, Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje (v nadaljevanju: CPI), različna društva, le izjemoma javne šole). V predpisih ni opredeljen način dodeljevanja teh sredstev, MIZŠ pa tudi ni pripravilo drugih podlag oziroma izhodišč za razrez sofinanciranja šolskih tekmovanj glede na vrste tekmovanj (državna in mednarodna). Podlago za razdeljevanje sredstev na podlagi javnega razpisa predstavlja le pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS, ki med drugim določa postopek, kriterije in merila za sofinanciranje organizacije in izvedbe državnih tekmovanj ter mednarodnih tekmovanj in olimpijad iz znanja. Pri tem pa ponovno poudarjamo, da ni bilo ustrezne pravne podlage za prenos izvajanja javnih razpisov za sofinanciranje šolskih tekmovanj na ZRSS, kar pomeni, da ne obstaja niti pravna podlaga za to, da bi ZRSS lahko sprejel pravilnik, s katerim bi uredil razdeljevanje sredstev.

Kot prikazuje tabela 2, je bilo v letu 2017 financiranju šolskih tekmovanj namenjeno 209.922 EUR in skoraj enak znesek tudi v dveh letih prej. Pretežni del sredstev je pridobil ZRSS za sofinanciranje tekmovanj v lastni izvedbi in za sofinanciranje tekmovanj drugih organizatorjev prek javnega razpisa, preostali del pa CPI za tekmovanje EUROSILLS¹¹⁶ v lastni izvedbi.

Tabela 2: Izplačana proračunska sredstva za šolska tekmovanja

Prejemnik sredstev	Predmet sofinanciranja	2015 v EUR	2016 v EUR	2017 v EUR
ZRSS	Tekmovanja učencev in dijakov (izvedba ZRSS)	20.000	20.000	19.999
ZRSS	Tekmovanja učencev in dijakov – mednarodna dejavnost (izvedba ZRSS)	2.000	2.000	2.000
ZRSS	Sofinanciranje organizacije in izvedbe tekmovanj učencev in dijakov (javni razpis)	145.000	145.000	144.958
ZRSS	Sofinanciranje organizacije in izvedbe tekmovanj učencev in dijakov – mednarodna dejavnost (javni razpis)	8.000	8.000	8.000
CPI	Tekmovanje EUROSILLS	34.998	35.000	34.965
Skupaj		209.998	210.000	209.922

Vir: podatki MIZŠ, zahtevki za nakazila sredstev ZRSS.

¹¹⁶ Tekmovanje mladih med 18. in 25. letom starosti v poklicnih spretnostih z glavnim ciljem promocija poklicev, ki so bodisi deficitarni, redki, ali imajo nižji družbeni ugled.

ZRSS je na podlagi pogodbe o sofinanciranju dejavnosti ZRSS za leto 2017 prejel 174.957 EUR za sofinanciranje šolskih tekmovanj, od tega 21.999 EUR sredstev za izvedbo državnih in mednarodnih tekmovanj v lastni izvedbi in 152.958 EUR sredstev za sofinanciranje šolskih tekmovanj drugih organizatorjev prek javnega razpisa.

ZRSS je v šolskem letu 2016/2017 za učence in dijake organiziral skupno 5 šolskih tekmovanj¹¹⁷. Pred tem šolskim letom je organiziral tudi tekmovanje Hitro in zanesljivo računanje, katerega organizacijo je s šolskim letom 2016/2017 prevzela Osnovna šola Litija. V letih od 2015 do 2017 je ZRSS, kot prikazuje tabela 3, od MIZŠ za tekmovanja v lastni izvedbi prejemal 20.000 EUR letno. Ugotovljamo, da se višina sredstev, ki jo je MIZŠ dodelilo ZRSS za nalogo organizacije tekmovanj v letih od 2015 do 2017, ni spremenila, kljub temu da je organizacijo in izvedbo 1 šolskega tekmovanja prevzel drug organizator. Ocenjujemo, da MIZŠ ni izvajalo ustreznega nadzora nad namensko porabo proračunskih sredstev, saj ni zaznalo, da ZRSS 1 šolskega tekmovanja ne organizira več, in temu ustrezno ni prilagodilo višine izplačanih sredstev oziroma zahtevalo od ZRSS nove kalkulacije stroškov organizacije tekmovanj.

Do vključno šolskega leta 2013/2014 je MIZŠ sredstva za sofinanciranje šolskih tekmovanj podeljevalo na podlagi javnega razpisa v skladu s pravilnikom o šolskih tekmovanjih MIZŠ. ZRSS je torej do tega šolskega leta sredstva za izvedbo tekmovanj, ki jih organizira, pridobival na javnih razpisih MIZŠ, tako kot drugi organizatorji šolskih tekmovanj. Od šolskega leta 2014/2015 dalje za izvedbo šolskih tekmovanj v lastni organizaciji od MIZŠ prejema sredstva neposredno na podlagi pogodbe o sofinanciranju dejavnosti ZRSS. Menimo, da bi moral ZRSS prek javnega razpisa MIZŠ pridobivati sredstva za sofinanciranje lastnih šolskih tekmovanj do sprejetja sklepa o dopolnitvi sklepa o ustanovitvi ZRSS, s katerim je bila kot dejavnost ZRSS določena tudi organizacija šolskih tekmovanj. V nadaljevanju so v tabeli 3 predstavljeni podatki o višini sredstev javnih razpisov, izvajalcu javnega razpisa in številu odobrenih vlog prijaviteljev za sofinanciranje šolskih tekmovanj po šolskih letih.

---

¹¹⁷ Tekmovanje iz znanja slovenščine za Cankarjevo priznanje, Tekmovanje učencev iz znanja zgodovine, Tekmovanje osnovnošolcev in srednješolcev v znanju geografije, Tekmovanje učencev 9. razreda osnovne šole v znanju angleškega jezika in Tekmovanje učencev 9. razreda v znanju nemškega jezika.

Tabela 3: Pregled javnih razpisov za sofinanciranje šolskih tekmovanj

Šolsko leto	Izvajalec javnega razpisa	Okvirna višina sredstev v EUR			Število odobrenih vlog za sofinanciranje tekmovanj
		Skupaj	Državna tekmovanja ¹⁾	Mednarodna tekmovanja ²⁾	
2010/2011	MIZŠ	252.495	212.495	40.000	86
2011/2012	MIZŠ	215.500	185.500	30.000	83
2012/2013	MIZŠ	202.936	182.936	20.000	64
2013/2014	MIZŠ	185.000	165.000	20.000	81
2014/2015	ZRSSŠ	153.000	145.000	8.000	60
2015/2016	ZRSSŠ	161.204 ³⁾	145.000	8.000	69
2016/2017	ZRSSŠ	161.204	152.339	8.865	51
2017/2018	ZRSSŠ	153.000	145.000	8.000	43

Opombe: ¹⁾ Državna tekmovanja iz znanja ter druga državna tekmovanja (sofinanciranje sredstev organizacije in izvedbe).

²⁾ Evropska in svetovna mednarodna tekmovanja ter olimpijade (sofinanciranje udeležbe).

³⁾ Razpisan skupni znesek (161.204 EUR) je večji od seštevka razpisanih sredstev za državna (145.000 EUR) in mednarodna tekmovanja (8.000 EUR) v znesku 153.000 EUR za 8.204 EUR in ni skladen z razpoložljivimi sredstvi, določenimi v LDN ZRSSŠ 2016 in v pogodbi o sofinanciranju dejavnosti ZRSSŠ (153.000 EUR). Po pojasnilu ZRSSŠ je razlika v znesku 8.204 EUR posledica ostanka sredstev po izvedenem javnem razpisu za šolsko leto 2014/2015 in za ta znesek je ZRSSŠ povečal razpoložljiva sredstva za razdelitev prijaviteljem na javni razpis za šolsko leto 2015/2016, ki jih je v znesku 161.204 EUR tudi razporedil izbranim prijaviteljem.

Viri: podatki ZRSSŠ in MIZŠ; objavljeni javni razpisi za sofinanciranje šolskih tekmovanj (Uradni list RS, št. 105/10, Uradni list RS, št. 47/13, Uradni list RS, št. 25/14, Uradni list RS, št. 62/15, Uradni list RS, št. 64/16, Uradni list RS, št. 40/17).

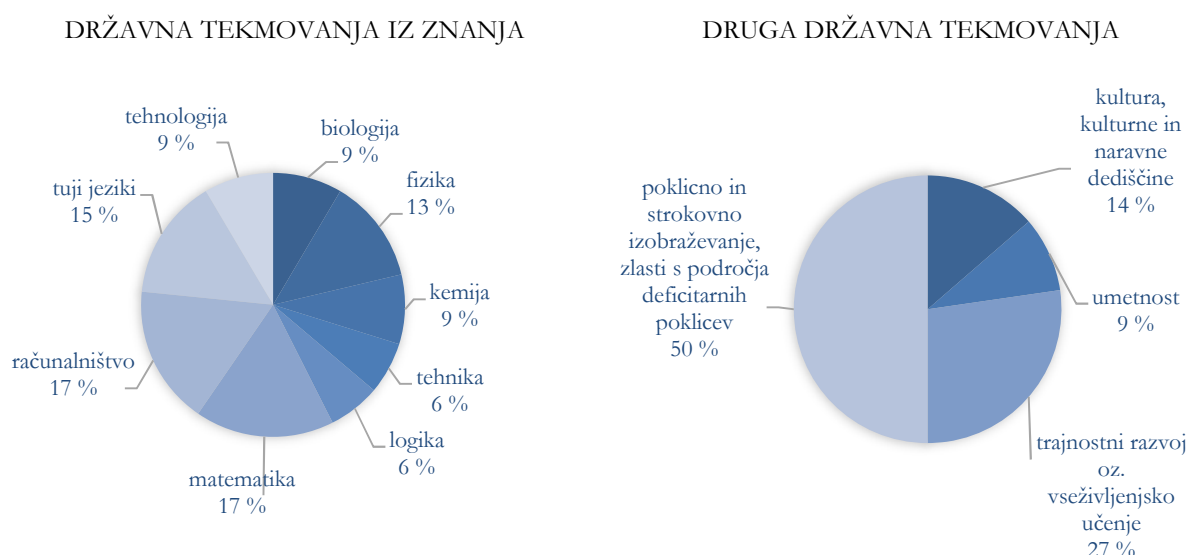
Sredstva, dodeljena za sofinanciranje šolskih tekmovanj na podlagi javnih razpisov, so se iz leta v leto zmanjševala. Za šolsko leto 2014/2015 so se glede na preteklo šolsko leto zmanjšala za 17,3 %, in sicer zaradi prenosa dela sredstev ZRSSŠ (v znesku 20.000 EUR) za izvedbo (državnih) tekmovanj v lastni organizaciji na podlagi neposredne pogodbe o sofinanciranju dejavnosti ZRSSŠ in izrazitega (60-odstotnega) zmanjšanja sredstev za udeležbo na mednarodnih tekmovanjih. Število odobrenih vlog za sofinanciranje tekmovanj za šolsko leto 2016/2017 se je zmanjšalo glede na preteklo šolsko leto za 18 tekmovanj, katerih sofinanciranje ni bilo odobreno zaradi zavrnitve vlog prijaviteljev, ker niso bili izpolnjeni pogoji/kriteriji javnega razpisa za sofinanciranje. Višino sredstev, namenjeno sofinanciranju šolskih tekmovanj na podlagi javnega razpisa, določi MIZŠ, ki jih ločeno nameni za državna in mednarodna tekmovanja, ne pa tudi po vrstah državnih tekmovanj (državna tekmovanja iz znanja oziroma druga državna tekmovanja). V pravilniku o šolskih tekmovanjih MIZŠ je bilo določeno razmerje za razdelitev sredstev iz javnega razpisa glede na vrsto tekmovanj, in sicer 80 % razpisanih sredstev za tekmovanja iz znanja (državna in mednarodna), od tega največ 15 % za mednarodna tekmovanja, in 20 % razpisanih sredstev za druga

državna tekmovanja. Pravilnik o šolskih tekmovanjih MIZŠ je septembra 2016 prenehal veljati. V letu 2017 ni bilo določeno razmerje za razdelitev sredstev iz javnega razpisa glede na vrsto tekmovanja.

Slika 5 prikazuje porazdelitev šolskih tekmovanj, prijavljenih za sofinanciranje na JR 2015/2016 in 2016/2017, po področjih posameznega šolskega tekmovanja. Za šolsko leto 2016/2017 ni noben prijavitelj prijavil državnega tekmovanja iz znanja s področja slovenščine, italijanščine, madžarščine, zgodovine in geografije. S področja slovenščine, geografije in zgodovine tekmovanja sicer izvaja ZRSS¹¹⁸, izvedba teh tekmovanj pa se ne financira prek javnega razpisa. Kot je razvidno s slike 5, je bilo na področju državnih tekmovanj iz znanja na javni razpis za šolsko leto 2016/2017 prijavljenih največ tekmovanj s področja računalništva in matematike, pri drugih državnih tekmovanjih pa s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja, zlasti s področja deficitarnih poklicev.

Slika 5: Področja šolskih tekmovanj, prijavljenih za sofinanciranje na JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017

Vir: vloge za sofinanciranje stroškov šolskih tekmovanj za šolsko leto 2016/2017.

Ugotavljamo, da sistem šolskih tekmovanj dovoljuje sofinanciranje nedoločene števila tekmovanj na posameznem področju, saj število tekmovanj za posamezno področje oziroma razmerje med področji ni določeno in se tako s proračunskimi sredstvi lahko sofinancira neomejeno število tekmovanj na istem področju istemu ali različnim organizatorjem. Pogoji oziroma merila javnega razpisa niso oblikovani tako, da bi bilo jasno, katera področja naj bi bila prednostno sofinancirana oziroma sistem ne zagotavlja, da bi bile ključne, nacionalno pomembne teme pokrite. Tako v predpisih kot v strateških dokumentih ni opredeljeno, katera tekmovanja se zaradi nacionalnega pomena sofinancirajo iz državnega proračuna in kaj

¹¹⁸ Tekmovanje iz slovenščine za Cankarjevo priznanje, Tekmovanje osnovnošolcev in srednješolcev v znanju geografije in Tekmovanje učencev iz znanja zgodovine.

država s tem želi doseči. Glede na to je otežena tudi primerjava znanj oziroma nadarjenosti s posameznega področja med učenci oziroma dijaki različnih šol, saj se šole glede na raznovrstno število tekmovanj z istega področja same odločajo, katerih tekmovanj se bodo njihovi učenci/dijaki udeležili. Tako so šole v vprašalnikih navedle, da se je 53,1 % osnovnih šol in 39,5 % srednjih šol zaradi večjega števila tekmovanj z istega področja odločilo za udeležbo le na 1 oziroma omejenem številu tekmovanj z istega področja.

JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 je bil objavljen 14. 10. 2016 in je bil izveden na podlagi pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS, ki je začel veljati 10. 10. 2016, torej po izvedenih šolskih tekmovanjih v šolskem letu 2015/2016. Glede na to organizatorji pri izvajanju šolskih tekmovanj v šolskem letu 2015/2016 niso mogli upoštevati novih pogojev iz pravilnika¹¹⁹, a kot je pojasnil ZRSS, njihovega izpolnjevanja pri odobravanju vlog niso preverjali, saj jih organizatorji dejansko niso mogli izpolnjevati.

V pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS je na novo določeno tudi, da se javni razpis lahko objavi za obdobje 3 let, ni pa določen način izvedbe postopka javnega razpisa v tem primeru in tudi ne rok za objavo javnega razpisa. Višina odobrenih sredstev za izvedbo javnega razpisa je znana, ko svet ZRSS potrdi letni delovni načrt in z njim soglaša MIZŠ. V letih od 2016 do 2018 so bili letni delovni načrti ZRSS potrjeni aprila 2016 ter marca 2017 in 2018, pogodbe o sofinanciranju dejavnosti ZRSS pa podpisane maja oziroma junija v teh letih. Skladno z določili JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 so morali prijavitelji vložiti vlogo za sofinanciranje za šolsko leto 2015/2016 do 24. 10. 2016, za šolsko leto 2016/2017 pa do 7. 9. 2017. Skladno z določili JR za DT in MT 2017/2018 in 2018/2019 pa so morali prijavitelji za šolsko leto 2017/2018 vlogo vložiti do 30. 9. 2017. Zadnja 2 (navedena) javna razpisa ZRSS za šolski leti 2017/2018 in 2018/2019 sta bila sicer razpisana za 2 leti, vendar so morali prijavitelji za vsako šolsko leto ločeno predložiti vlogo in šele ob izpolnjevanju pogojev javnega razpisa so jim bila zagotovljena sredstva po zaključku šolskih tekmovanj. V skladu s pravilnikom o šolskih tekmovanjih ZRSS morajo prijavitelji do 16. 8. v tekočem koledarskem letu objaviti razpis za tekmovanja za naslednje šolsko leto, medtem ko morajo biti državna tekmovanja iz znanja zaključena praviloma do konca aprila tekočega šolskega leta, druga državna tekmovanja pa do konca tekočega šolskega leta. Iz navedenega izhaja, da so bila šolska tekmovanja za navedena šolska leta sofinancirana za nazaj, torej po tem, ko so bila že izvedena. Enako so bila za nazaj sofinancirana tudi šolska tekmovanja na podlagi javnih razpisov MIZŠ v letih pred šolskim letom 2014/2015, le za šolsko leto 2010/2011 je bil določen rok za prijavo že 24. 1. 2011. Menimo, da bi z vidika organizacije šolskih tekmovanj, vzgojno-izobraževalnega procesa šol ter odločitve šol in učencev za udeležbo in pripravo na tekmovanja moralo biti najkasneje pred začetkom vsakega šolskega leta znano, katera tekmovanja bodo v tem šolskem letu sofinancirana iz proračunskih sredstev, oziroma bi to moralo biti znano vsaj pred rokom, določenim za objavo razpisa za tekmovanje. Učenci in dijaki v vlogi tekmovalca na šolskih tekmovanjih, katerih organizatorji so sredstva pridobili na javnem razpisu, v primerjavi s tekmovalci na šolskih tekmovanjih ZRSS niso v enakopravnem položaju, saj je za tekmovanja ZRSS vsaj sredi šolskega leta oziroma ob sprejetju letnega delovnega načrta ZRSS jasno, da bodo sofinancirana iz proračuna, medtem ko za ostala tekmovanja to do zaključka razpisa ni znano. Pri tem se vsa tekmovanja ZRSS¹²⁰ štejejo za državna tekmovanja, sofinancirana iz javnih sredstev, katerih dosežke,

---

¹¹⁹ Da prijavitelji državnih tekmovanj iz znanj in drugih državnih tekmovanj med drugim od udeležencev ne smejo zahtevati predhodne nabave posebne opreme in/ali predhodne nabave pripomočkov za sodelovanje na tekmovanju, da morajo zagotoviti prevod tekmovalnih nalog za vzgojno-izobraževalne zavode na področju italijanske in madžarske narodne skupnosti, če je to zaradi tekmovalcev potrebno, in da morajo javno objaviti tekmovalno gradivo vsaj mesec pred pričetkom tekmovanja.

¹²⁰ Enako velja tudi za tekmovanje EUROSKILLS v organizaciji CPI.

skladno s Pravilnikom o dodeljevanju Zoisovih štipendij¹²¹, lahko tekmovalci uveljavljajo pri pridobitvi Zoisove štipendije (povezava s točko 2.3 tega poročila). Možnost sofinanciranja tekmovanj za obdobje 3 let je podana v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS, a sama po sebi še ne zagotavlja bolj stabilnega sofinanciranja šolskih tekmovanj, saj smo pri preveritvi izvedenih javnih razpisov ugotovili, da so prijavitelji sicer bili izbrani kot potencialni prejemniki sredstev, vendar so vsako šolsko leto morali predložiti vlogo za izpolnjevanje razpisnih pogojev in so sredstva pridobili le, če so izkazali izpolnjevanje razpisanih pogojev, takšen način izvajanja razpisov za več let pa opisanega problema ne razrešuje.

Ocenjujemo, da MIZŠ ni zagotovilo ustreznega načina sofinanciranja šolskih tekmovanj, saj na ravni predpisov ali strateških dokumentov ni opredeljeno, katera tekmovanja se zaradi nacionalnega pomena sofinancirajo iz državnega proračuna in katere cilje želi država s tem doseči. Zaradi tega tudi ne obstajajo jasni kriteriji za določanje obsega sredstev, dodeljenih ZRSS in CPI za izvedbo tekmovanj v njuni organizaciji, kot tudi ni jasno, na kateri podlagi so določena merila in pogoji v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS, na katerih temelji javni razpis za sofinanciranje tekmovanj drugih organizatorjev. Izvajanje javnih razpisov za sofinanciranje šolskih tekmovanj je bilo na ZRSS preneseno brez ustrezne pravne podlage, glede na to tudi ni bilo pravne podlage za sprejem pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS. Organizatorji pridobijo sredstva na podlagi javnega razpisa ob predpostavki, da so bila tekmovanja ustrezno izvedena in da so bili izpolnjeni pogoji/kriteriji javnega razpisa, medtem ko pregleda nad ustreznostjo izvedbe tekmovanj v organizaciji ZRSS ni. Glede na to, da se javni razpisi ZRSS izvajajo šele po zaključku (pretežne večine) tekmovanj, ocenjujemo, da MIZŠ na sistemski ravni ni zagotovilo enakopravne obravnave učencev in dijakov v vlogi tekmovalcev na tekmovanjih, saj ti ne vedo, ali bodo tekmovanja, katerih organizatorji se prijavljajo na javni razpis, sofinancirana iz javnih sredstev in bodo lahko dosežke uveljavljali pri pridobitvi pravice do Zoisove štipendije, medtem ko je za tekmovanja v organizaciji ZRSS to jasno že ob sprejetju letnega delovnega načrta ZRSS.

2.2.1.3 Vloga šole

Šolska tekmovanja so pomemben dejavnik vzgojno-izobraževalnega procesa, saj se šolskih tekmovanj udeležujejo učenci in dijaki večine slovenskih šol. Udeležbo učencev in dijakov na šolskih tekmovanjih v šolskem letu 2016/2017 je z vprašalnikom potrdilo 98,8 % osnovnih šol in 94,7 % srednjih šol.

Iz analize odgovorov na vprašalnike izhaja, da šolska tekmovanja, na katerih bo posamezna šola sodelovala, šole večinoma izberejo na podlagi odločitve učiteljev, prav tako pa šole pri izbiri upoštevajo tudi predloge dijakov in učencev oziroma njihovih staršev. Priprave na tekmovanja so v šolskem letu 2016/2017 izvajale vse srednje šole in skoraj vse (99,7 %) osnovne šole, in sicer osnovne šole najpogosteje pri dodatnem pouku, srednje šole pa najpogosteje v okviru drugih oblik individualne in skupinske pomoči. Pri pripravah na tekmovanja najpogosteje sodelujejo učitelji, pri nekaterih osnovnih in srednjih šolah pa tudi drugi strokovni delavci in zunanji sodelavci. Izvajalci priprav dijakov in učencev na šolska tekmovanja se najpogosteje javijo sami ali pa so izbrani na predlog učiteljev. Iz odgovorov šol na vprašalnike tudi izhaja, da se dijaki iz 19,7 % srednjih šol in učenci iz 35,4 % osnovnih šol niso mogli udeležiti nekaterih šolskih tekmovanj, ker šola ni mogla zagotoviti priprav za vsa tekmovanja. Ocenjujemo, da bi bilo treba raziskati razloge za to in jih poskušati odpraviti, saj bo le na tak način zagotovljena enaka dostopnost do šolskih tekmovanj vsem učencem in dijakom.

¹²¹ Uradni list RS, št. 35/14, 43/16 in 32/17.

Vloga šole je v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS omenjena zgolj v obsegu, da morajo biti državna tekmovanja organizirana stopenjsko, in sicer na šolski, regionalni in državni stopnji, kot pogoj za sofinanciranje pa morata biti organizirani najmanj 2 izmed naštetih stopenj, pri čemer se na prvo stopnjo državnega tekmovanja tekmovalci prijavijo na šoli, ki jo obiskujejo. Prijavitelji, ki kandidirajo za sofinanciranje državnih tekmovanj, morajo imeti po določbah pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS oblikovana pravila o organizaciji in izvedbi tekmovanja, ki morajo biti javno objavljena. Nadalje pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS določa, da morajo pravila med drugim urejati tudi organizacijo tekmovanja, pri čemer pa je način ureditve v pristojnosti posameznega organizatorja tekmovanja.

Ugotavljamo, da so organizatorji šolskih tekmovanj vlogo šole in učiteljev sami dokaj različno opredelili v svojih pravilnikih o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj.

Primer določitve vloge šole v Pravilniku o tekmovanju osnovnošolcev v znanju matematike za Vegova priznanja (DMFA)

5. člen: Pri organizaciji in izvedbi tekmovanj med drugim sodelujejo tudi učitelji matematike v osnovnih in srednjih šolah.

8. člen: Šolsko tekmovanje izvede posamezna šola ali več šol skupaj. Če tekmovanje izvede več šol skupaj, o kritju stroškov izvedbe in sami organizaciji sprejmejo poseben dogovor.

12. člen: Šolsko tekmovanje vodi šolska tekmovalna komisija, ki jo na predlog učiteljev matematike imenuje ravnatelj šole.

30. člen: Državno tekmovanje se izvede na šolah gostiteljicah po posameznih področjih za državno tekmovanje.

41. člen: Tiskovine za priznanja, nagrade in potrdila o strokovnem sodelovanju pripravi DMFA.

42. člen: Upravni odbor DMFA najkasneje 30 dni pred prvo ravno ustreznega tekmovanja določi, da so nekateri obrazci za bronasta, srebrna in zlata priznanja ter priznanja Diamantni Kenguru na voljo le v elektronski obliki, tiskana pa so na voljo le ob plačilu. Ob tej odločitvi upravi odbor DMFA objavi tudi cenik storitev.

51. člen: Sredstva za izvedbo šolskega tekmovanja zagotovi šola, ki tekmovanje organizira iz sredstev, pridobljenih s strani pristojnega ministrstva, z lastno dejavnostjo, prispevkov pokroviteljev in donatorjev, daril in volil ter drugih virov.

Primer določitve vloge šole v Pravilniku o tekmovanju iz znanja kemije (ZOTKS)

5. člen: Tekmovanje organizira ZOTKS v sodelovanju z Univerzo v Ljubljani ter s šolami, pri čemer se ZOTKS s šolami gostiteljicami dogovori za izvedbo državnega tekmovanja za osnovno šolo na posamezni lokaciji.

21. člen: Šolsko tekmovanje vodi šolska tekmovalna komisija, ki jo določi ravnatelj šole na predlog pristojnega učitelja oziroma mentorja.

24. člen: Šolsko tekmovanje lahko izvede več šol skupaj, pri čemer se glede organizacije in izvedbe tekmovanja ter kritja stroškov sodelujoče šole medsebojno dogovorijo.

27. člen: Državno tekmovanje se izvede na šolah gostiteljicah po geografskih območjih. Šole gostiteljice imajo vlogo soorganizatorja državnega tekmovanja za določeno območje.

37. člen: Stroške za organizacijo šolskega tekmovanja prevzame šola, ki ga izvaja. ZOTKS zagotovi pripravo in objavo nalog ter priznanja.

38. člen: Šolam gostiteljicam državnega tekmovanja za osnovne šole ZOTKS na podlagi računa povrne stroške za prehrano v določeni višini in druge vnaprej dogovorjene materialne stroške, ki jih je šola imela z izvedbo tekmovanja.

Primer določitve vloge šole v Pravilniku o tekmovanju iz slovenščine za Cankarjevo priznanje (ZRSŠ)

5. člen: Pri organizaciji in izvedbi tekmovanja sodelujejo učitelji mentorji, ravnatelji in drugi strokovni delavci osnovnih in srednjih šol.

11. člen: Tekmovanja na posameznih ravneh vodijo tekmovalne komisije, pri čemer komisije na šolski in regionalni stopnji imenuje ravnatelj posamezne šole oziroma šole gostiteljice.

31. člen: Organizator državnega tekmovanja med drugim pripravi ustrezne prostore za nemoten potek tekmovanja in priskrbi malico za tekmovalce, njihove mentorje, spremljevalce in člane komisij.

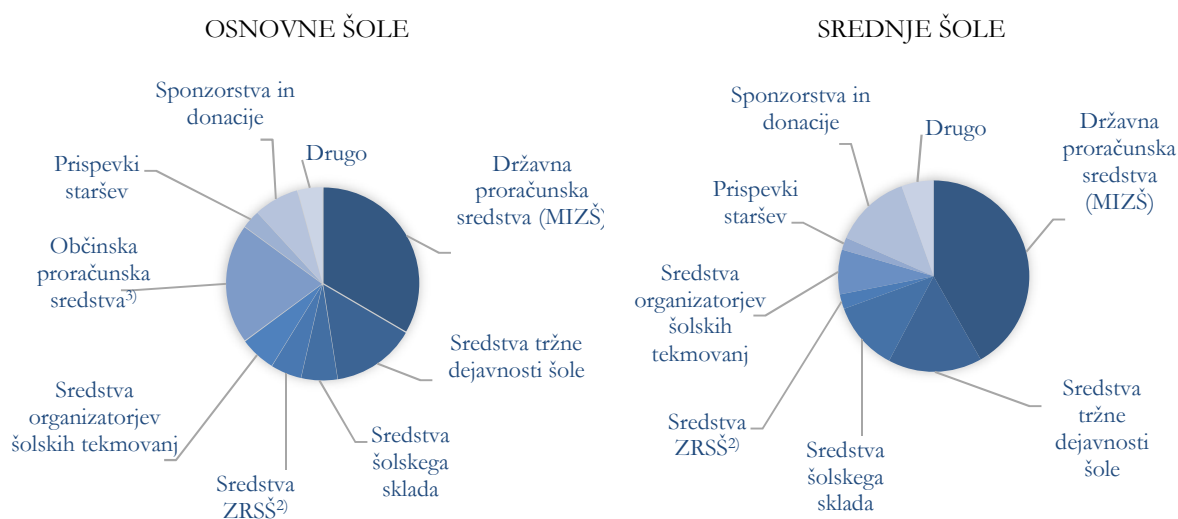
40. člen: Tiskovine za priznanja zagotovi ZRSŠ. Tiskovine za bronasta in srebrna priznanja so plačljive.

50. člen: Sredstva za izvedbo šolskega in regijskega tekmovanja zagotovi šola, ki tekmovanje organizira.

Šolska tekmovanja se glede na razpise tekmovanj večinoma izvajajo v času pouka in v šolskih prostorih, pri izvedbi šolskih tekmovanj in pripravah nanje pa z učenci in dijaki večinoma sodelujejo učitelji, zaradi česar je sodelovanje šol pri izvedbi šolskih tekmovanj neizbežno. Pravilniki o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev dokaj različno določajo pokrivanje stroškov tekmovanj, saj

nekateri izrecno določajo, da so stroške šolskih tekmovanj dolžne pokrivati šole, vendar izrecno ne opredeljujejo, katere stroške, nekateri pa izrecno navedejo, katere stroške šolam povrne organizator tekmovanja, oziroma v skladu s skupnim dogovorom. V skladu s pravilniki o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj so se šole dolžne same dogovarjati za pokrivanje stroškov, kadar tekmovanje izvede več šol skupaj, v primeru ko se državno tekmovanje izvede na šolah gostiteljicah pa ni izrecno določeno, kdo pokriva stroške na tej ravni. Zaradi navedenega menimo, da bi morala biti vloga šole v sistemu šolskih tekmovanj tudi jasno določena, jasno bi moralo biti določeno, katere stroške je dolžna kriti šola in katere organizator šolskih tekmovanj. Pravilniki o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj, ki jih sprejmejo posamezni organizatorji povsem samostojno in neodvisno, ne morejo predstavljati zadostne in ustrezne pravne podlage, ki bi šolam nalagala obveznost financiranja izvedbe šolskih tekmovanj. Menimo, da bi morala biti vloga šole pri organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj urejena na sistemski ravni in ne v pristojnosti posameznih organizatorjev šolskih tekmovanj, saj s tem, ko organizatorji šolskih tekmovanj sami določajo način izvedbe in organizacije šolskih tekmovanj v svojih pravilnikih, prihaja do neenotnega načina izvedbe in financiranja tekmovanj med organizatorji, šole in učenci/dijaki pa so v neenakopravnem položaju. Šole se tudi povsem avtonomno odločajo o tem, katerih šolskih tekmovanj se bodo udeležili njihovi učenci oziroma dijaki, kar pomeni, da vsi učenci/dijaki nimajo enakopravnih možnosti za udeležbo na tekmovanjih, saj je njihova možnost za udeležbo odvisna od odločitev šole, ki jo obiskujejo.

Na podlagi 81. člena ZOFVI se iz državnega proračuna zagotavljajo sredstva za dejavnosti in naloge, ki so potrebne za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja, med katerimi so navedena tudi tekmovanja za učence in dijake. MIZŠ za posamezno leto izda Sklep o merilih za zagotavljanje sredstev za kritje materialnih stroškov osnovnih šol, srednje šole pa pridobivajo sredstva za blago in storitve na podlagi določb Pravilnika o metodologiji financiranja izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva. Ugotovili smo, da v letih od 2015 do 2017, torej tudi v obdobju, na katero se nanaša revizija, MIZŠ osnovnim in srednjim šolam ni zagotavljalo tovrstnih sredstev za namen izvedbe šolskih tekmovanj. Šole torej od MIZŠ za izvedbo šolskih tekmovanj niso posebej pridobile namenskih sredstev, pri čemer se s trditvijo, da so šole za organizacijo šolskih in regionalnih tekmovanj dobile dovolj sredstev, ni ali vsaj večinoma ni strinjalo kar 72,5 % osnovnih šol in 78,3 % srednjih šol. Viri za kritje materialnih stroškov izvedbe tekmovanj so po navedbah šol zelo raznoliki, pogostost in vrsta teh virov pa je predstavljena na sliki 6. Kot je razvidno, so najpogostejši vir za kritje materialnih stroškov izvedbe šolskih tekmovanj sredstva državnega proračuna, ki jih šole prejmejo v obliki sredstev za kritje materialnih stroškov, ki pa po navedbah komaj zadoščajo za kritje nujnih materialnih stroškov.

Slika 6: Viri za kritje materialnih stroškov izvedbe šolskih tekmovanj¹⁾

Opombe: ¹⁾ Na sliki niso predstavljeni deleži stroškov, ki jih krijejo posamezni navedeni viri, ampak deleži, kolikokrat so se ti pojavili v odgovorih šol.

²⁾ Kot organizator šolskih tekmovanj.

³⁾ Občina ustanoviteljica.

Vir: vprašalniki osnovnih in srednjih šol.

Šole so navedle, da so se šolskih tekmovanj na njihovi šoli udeležili tudi učenci in dijaki iz drugih šol, na katerih posameznega šolskega tekmovanja niso organizirali, in sicer je udeležbo učencem in dijakom drugih šol omogočilo 18,7 % osnovnih šol in 20,4 % srednjih šol. Kot izhaja iz pravilnikov o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev, sistem omogoča prijavo učenca ali dijaka na šolsko tekmovanje tudi prek druge šole, če šola, ki jo učenec ali dijak obiskuje, šolskega tekmovanja ne organizira, pri čemer pa nekateri organizatorji število takšnih prijav tudi omejujejo. Zaradi omejevanja takšnih prijav so šole v primeru večjega števila prijav, kot je določeno v pravilnikih o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev, primorane tekmovanje organizirati same in prevzeti finančno in kadrovske obremenitve organizacije šolskega tekmovanja. Po naši oceni za takšne omejitve ni razlogov, zato bi bilo treba v besedilu javnega razpisa za izbor tekmovanj, ki bodo sofinancirana iz državnega proračuna, med pogoji določiti, da take omejitve niso dovoljene, oziroma bi bilo v javnem razpisu treba določiti ustrezne pogoje in merila za tovrstne omejitve, če so omejitve potrebne.

Primer Pravilnika o tekmovanju iz znanja kemije (ZOTKS)

10. člen: Tekmovalec, ki se želi udeležiti tekmovanja na šolski ravni, šola, ki jo obiskuje, pa tekmovanja ne organizira, se lahko udeleži tekmovanja na najbližji šoli, ki tekmovanje iz znanja kemije organizira. Ena šola lahko na drugo prijavi največ 2 tekmovalca. Če je kandidatov več, šola tekmovanje izpelje sama.

Primer Pravilnika o tekmovanju iz znanja biologije za osnovne šole za Proteusovo priznanje (Prirodoslovno društvo Slovenije)

11. člen: Tekmovalec, ki se želi udeležiti tekmovanja na šolski ravni, šola, ki jo obiskuje, pa tekmovanja na tej ravni ne organizira, se lahko udeleži tekmovanja na eni izmed matičnih šol za tekmovanje iz biologije. Posamezna šola lahko na matično šolo prijavi največ do 4 tekmovalce, če pa je kandidatov več, šola tekmovanje organizira sama.

Iz pojasnil šol izhaja, da jim posamezni organizatorji tekmovanj zaračunavajo tiskovine za podeljena priznanja. V nekaterih pravilnikih o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj je jasno določeno, da priznanja zagotovijo organizatorji šolskih tekmovanj, v nekaterih pa, da naj jih zagotovijo šole. Ugotovili smo, da je ZRSS z organizacijo tekmovanj v letu 2017 ustvaril tudi prihodke iz naslova zaračunavanja tiskovin za priznanja v znesku 27.092 EUR. ZRSS je imel v šolskem letu 2016/2017 podlago za zaračunavanje bronastih in srebrnih priznanj le za tekmovanje iz slovenščine za Cankarjevo priznanje¹²², pravilniki preostalih 4 šolskih tekmovanj pa so določali, da tiskovine za zlata, srebrna in bronasta priznanja zagotovi ZRSS. ZRSS je osnovne in srednje šole, katerih učenci oziroma dijaki so se udeležili tekmovanj, pozval k izdaji naročilnice na podlagi specifikacije priznanj po vrstah tekmovanj, ki jo je pripravil ZRSS. Na podlagi prejete naročilnice je nato ZRSS šolam izdal račune, kar pa je bilo za šolsko leto 2016/2017, razen v primeru Cankarjevih priznanj, v nasprotju z določili pravilnikov o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj ZRSS. Veljavni pravilniki šolskih tekmovanj¹²³, ki jih organizira ZRSS in veljajo od šolskega leta 2017/2018 dalje, določajo, da so tiskovine za bronasta in srebrna priznanja plačljive.

Da vloga šole v sistemu šolskih tekmovanj ni ustrezno opredeljena, izhaja že iz Poročila delovne skupine za pripravo koncepta izvajanja in organizacije šolskih tekmovanj iz znanj v sistemu vzgoje in izobraževanja, v katerem je delovna skupina izpostavila problem kritja stroškov na šolah za pripravo in udeležbo na tekmovanjih ter da številčnost tekmovanj moti organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela zaradi odsotnosti učiteljev in učencev. Ugotavljamo, da je ta posebna delovna skupina pod okriljem MIZŠ v letu 2014 sicer opozorila na nekatere pomanjkljivosti pri opredelitvi vloge šol v sistemu šolskih tekmovanj, vendar nadaljnje aktivnosti za ureditev problema niso bile izvedene. Šole so tako pri organizaciji in financiranju šolskih tekmovanj prepuščene določbam pravilnikov o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev šolskih tekmovanj in lastnim finančnim zmožnostim. Na podlagi navedenega ocenjujemo, da MIZŠ ni ustrezno zagotovilo enotnega načina izvedbe in financiranja šolskih tekmovanj ter s tem vsem učencem in dijakom ni omogočilo enakopravnih možnosti za sodelovanje na šolskih tekmovanjih ne glede na finančne in kadrovske zmožnosti šol.

2.2.2 Javni razpis

V reviziji smo proučevali, ali je ZRSS v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 ustrezno določil višino sredstev za sofinanciranje in opredelil postopek dodelitve sredstev, ali so bili kriteriji in pogoji za dodelitev sredstev ter način dokazovanja njihovega izpolnjevanja jasno in ustrezno določeni, ali so prejemniki sredstev po JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 izpolnjevali pogoje in kriterije, ali je bil način določanja obsega dodeljenih sredstev jasen in pregleden in ali so bili upravičeni stroški in način njihovega dokazovanja jasno in natančno opredeljeni. V okviru revizije smo preverili tudi besedili JR za DT 2017/2018 in 2018/2019 in JR za MT 2017/2018 in 2018/2019, zlasti s stališča, kaj je ZRSS v novih javnih razpisih izvedel drugače, predvsem z vidika načina izvedbe razpisov, postopka dodelitve sredstev, razpisnih pogojev in dokazov.

2.2.2.1 Višina sredstev za sofinanciranje šolskih tekmovanj

ZRSS na podlagi pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS prek javnega razpisa sofinancira dejavnost organizacije in izvedbe tekmovanj/olimpijad skladno z višino odobrenih sredstev za izvedbo naloge sofinanciranja šolskih tekmovanj v letnem delovnem načrtu ZRSS. Skupna višina sredstev za sofinanciranje ne sme presegati vrednosti javnega razpisa, višina sredstev posameznemu prejemniku

---

¹²² V Pravilniku o tekmovanju iz slovenščine za Cankarjevo priznanje, št. 0071-10/2016-1 z dne 18. 11. 2016.

¹²³ Sprejeti 12. 7. 2017.

sredstev pa ne sme preseči višine sredstev, za katera je prijavitelj zaprosil oziroma za katera lahko dokaže upravičene stroške tekmovanja. V skladu z določbo JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 višino sredstev, dodeljenih posameznemu prijavitelju, predlaga imenovana komisija glede na razpoložljiva proračunska sredstva in glede na merila za izbor. Kaj se šteje za razpoložljiva proračunska sredstva ni izrecno opredeljeno v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS in tudi ne v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017, medtem ko je v JR za DT 2017/2018 in 2018/2019 in JR za MT 2017/2018 in 2018/2019 določeno, da so razpoložljiva proračunska sredstva tista, ki so opredeljena v veljavnem letnem delovnem načrtu ZRSS. Izbrani prijavitelji so o višini sredstev sofinanciranja šolskih tekmovanj obveščeni po zaključku pritožbenih postopkov s pozivom k podpisu pogodbe. Merila za izbor, opredeljena v javnem razpisu, so namenjena dodelitvi števila točk posameznemu šolskemu tekmovanju. Prijavitelji za šolska tekmovanja prejemajo točke glede na različna merila, ki so oblikovana ločeno za državna tekmovanja iz znanja¹²⁴, druga državna tekmovanja¹²⁵ in mednarodna tekmovanja¹²⁶. Število točk, ki jih posamezni prijavitelj prejme glede na določena merila, vpliva na končno določitev obsega sofinanciranja šolskega tekmovanja.

V LDN ZRSS 2016 in LDN ZRSS 2017 je bila za namen sofinanciranja šolskih tekmovanj¹²⁷ odobrena (enaka) skupna višina sredstev v znesku 153.000 EUR, od tega za državna tekmovanja 145.000 EUR in mednarodna tekmovanja 8.000 EUR. V tabeli 4 prikazujemo višino sredstev, odobreno za sofinanciranje šolskih tekmovanj v letnih delovnih načrtih ZRSS, objavljeno v javnih razpisih in upoštevano pri razdeljevanju sredstev na podlagi točkovanja v skladu z razpisnimi merili, razporejeno prijaviteljem na podlagi sklenjenih pogodb o sofinanciranju šolskih tekmovanj, ter višino nerazporejenih sredstev po točkovanju in zaradi odstopa izbranih prijaviteljev od pogodb o sofinanciranju šolskih tekmovanj.

---

¹²⁴ Prejem točk glede na število udeležencev na osnovni/prvi stopnji tekmovanja v tekočem šolskem letu, število udeležencev na državni ravni v tekočem šolskem letu, število predhodnih let izvajanja tekmovanja, število tekmovanj, ki jih organizira in izvede prijavitelj, glede na kotizacijo za udeležence in nadaljevanje tekmovanja na mednarodni ravni.

¹²⁵ Prejem točk glede na število udeležencev na osnovni/prvi stopnji tekmovanja v tekočem šolskem letu, število udeležencev na državni ravni v tekočem šolskem letu, število predhodnih let izvajanja tekmovanja in glede na kotizacije za udeležence.

¹²⁶ Prejem točk glede na število držav na evropskem mednarodnem tekmovanju, število držav na svetovnem mednarodnem tekmovanju oziroma olimpijadi in glede na geografsko lego poteka tekmovanja.

¹²⁷ Posebna naloga – Sofinanciranje organizacije in izvedbe državnih in mednarodnih tekmovanj učencev in dijakov.

Tabela 4: Višina sredstev za sofinanciranje šolskih tekmovanj

v EUR				
Št.	Višina sredstev	2015 2014/2015	2016 2015/2016	2017 2016/2017
1	Letni delovni načrt	153.000	153.000	153.000 ¹⁾
2	Javni razpis	153.000	161.204	161.204 ¹⁾
<i>3 = 2 - 1</i>	<i>Razlika</i>	<i>0</i>	<i>8.204</i>	<i>/</i>
4	Sredstva za razdelitev ²⁾	153.000	161.204	143.199
5	Razporejena sredstva po točkovanju	152.994	161.204	143.199
<i>6 = 4 - 5</i>	<i>Nerazdeljena sredstva po točkovanju</i>	<i>6</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
7	Razporejena sredstva po pogodbah	152.994	161.809 ³⁾	143.199
<i>8 = 7 - 1</i>	<i>Razporejena sredstva po pogodbah glede na letni delovni načrt</i>	<i>(6)</i>	<i>8.809</i>	<i>(9.801)⁴⁾</i>
9	Razporejena sredstva po odstopih od pogodb	151.285	161.809	139.065
<i>10 = 7 - 9</i>	<i>Ostanke sredstev zaradi odstopov od pogodb</i>	<i>1.709</i>	<i>0</i>	<i>4.134</i>

Opombe: ¹⁾ LDN ZRSS 2017 v času objave JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 še ni bil sprejet, zato znesek za sofinanciranje ni bil znan, zaradi česar je bila v objavljenem besedilu tega javnega razpisa razpisana le okvirna višina sredstev v znesku 161.204 EUR.

²⁾ Sredstva za razdelitev predstavljajo višino razpoložljivih sredstev, ki jo je določil ZRSS in jo uporabil kot osnovo za razdelitev sredstev na podlagi točkovanja po razpisanih merilih.

³⁾ Znesek je višji zaradi 605 EUR, dodatno dodeljenih po vpogledu v ocenjevanje enemu prijavitelju.

⁴⁾ V tem znesku je zajet tudi strošek objave javnega razpisa v znesku 867 EUR, kar pomeni, da je ZRSS glede na LDN ZRSS 2017 razporedil za 8.934 EUR manj sredstev prijaviteljem.

Vir: evidence ZRSS.

V JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 je bila za šolsko leto 2016/2017 razpisana le okvirna višina sredstev v znesku 161.204 EUR, ker v času njegove objave LDN ZRSS 2017 še ni bil sprejet. V LDN ZRSS 2017, ki je bil sprejet pred rokom za oddajo vlog za sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017, določenim v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 (7. 9. 2017), so bila odobrena sredstva za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolsko leto 2016/2017 v skupnem znesku 153.000 EUR (145.000 EUR za državna in 8.000 EUR za mednarodna tekmovanja). Pri razdeljevanju sredstev posameznim prijaviteljem na podlagi točkovanja v skladu z razpisnimi merili je ZRSS za šolsko leto 2016/2017 upošteval nižji znesek od navedenega v LDN ZRSS 2017, v javnem razpisu in pogodbi o sofinanciranju dejavnosti ZRSS za leto 2017, saj je med izbrane prijavitelje razdelil skupaj le 143.199 EUR (137.999 EUR za državna in 5.200 EUR za mednarodna tekmovanja). ZRSS je pri razdeljevanju sredstev posameznim prijaviteljem za šolsko leto 2016/2017 upošteval za 8.934 EUR manj sredstev od višine, navedene v LDN ZRSS 2017 oziroma v pogodbi o

sofinanciranju dejavnosti ZRSS za leto 2017, zmanjšane za neposredni strošek objave javnega razpisa¹²⁸ (podpisana maja 2017, torej tudi pred rokom za oddajo vlog).

Razlog za navedeno zmanjšanje razpoložljivih sredstev za razdelitev med prijavitelje je bil predvsem ta, da je ZRSS za šolsko leto 2015/2016 med prijavitelje razdelil za 8.204 EUR več sredstev. Ker v skladu z LDN ZRSS 2016 s pogodbo o sofinanciranju dejavnosti ZRSS za leto 2016 ZRSS ni imel zagotovljenih teh dodatno razdeljenih sredstev, je za njihovo nakazilo prijaviteljem porabil sredstva, zagotovljena s pogodbo o sofinanciranju dejavnosti ZRSS za leto 2017 za šolska tekmovanja za šolsko leto 2016/2017, posledično pa zmanjšal maso sredstev za razdelitev prijaviteljem za šolska tekmovanja za šolsko leto 2016/2017 na 143.199 EUR¹²⁹. Na podlagi zahtevkov za pridobitev sredstev od MIZŠ za leto 2017 je ZRSS prejel skoraj vsa zagotovljena sredstva, in sicer v znesku 152.958 EUR¹³⁰, čeprav je dejansko razdelil za izbrana šolska tekmovanja skupaj za 143.199 EUR. Ugotovili smo namreč, da je ZRSS v zahtevke za izplačilo MIZŠ za leto 2017 vključil tudi e-račune za 4 državna tekmovanja (v skupnem znesku 6.401 EUR), izvedena v šolskem letu 2015/2016, ker so prijavitelji izstavili ZRSS e-račune oziroma zahtevke za izplačilo šele v letu 2017¹³¹. Menimo, da bi ZRSS moral za podpis pogodb določiti razumen rok, ker od tega datuma dalje začne teči (po pogodbenih določilih) rok za izdajo e-računa oziroma zahtevka za izplačilo. Tudi če bi ZRSS prejel navedene e-račune prijaviteljev pravočasno oziroma v razumnih rokih (to je v letu 2016), pa za šolsko leto 2015/2016 ni imel na razpolago dovolj proračunskih sredstev za nakazilo, saj je izbranim prijaviteljem dodelil več sredstev, kot jih je imel na razpolago na podlagi LDN ZRSS 2016. Nadalje smo ugotovili, da je ZRSS na zahtevek za pridobitev sredstev od MIZŠ za leto 2017 vključil tudi e-račune za 3 mednarodna tekmovanja (2.533 EUR), čeprav je ta sredstva nakazal prijaviteljem že leta 2016 in jih v tem letu tudi vključil v zahtevek in jih pridobil od MIZŠ ter na ta način neupravičeno zahteval sredstva od MIZŠ 2-krat. Ugotavljamo, da MIZŠ ni izvajalo učinkovite kontrole prejetih zahtevkov za nakazilo sredstev za namen sofinanciranja stroškov šolskih tekmovanj, izbranih na podlagi javnega razpisa, saj ni ugotovilo, da so bili na zahtevku za nakazilo sredstev za leto 2017 zajeti tudi že plačani računi za leto 2016 oziroma da je ZRSS zahteval sredstva od MIZŠ za isti namen kar 2-krat. Na opisan način je ZRSS od MIZŠ pridobil vsa zagotovljena proračunska sredstva za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolsko leto 2016/2017 (152.958 EUR¹³²), čeprav jih dejansko v tej višini ni razdelil izbranim prijaviteljem za šolsko leto 2016/2017, ampak tudi za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolsko leto 2015/2016. Posledično so prijavitelji prejeli večji obseg sredstev za šolsko leto 2015/2016 in manjši

¹²⁸ V 9. členu pogodbe o sofinanciranju dejavnosti ZRSS, sklenjene z MIZŠ za leto 2017, je določeno, da so proračunska sredstva zagotovljena za pokrivanje neposrednih stroškov, nastalih pri izpeljavi nalog, za kar pa je potrebna tudi objava javnega razpisa. Zaradi tega pa se lahko zmanjšajo razpoložljiva sredstva za razdelitev izbranim prijaviteljem.

¹²⁹ ZRSS je višino razpoložljivih sredstev za razdelitev v znesku 143.199 EUR določil tako, da je zagotovljena sredstva v LDN ZRSS 2017 v znesku 153.000 EUR zmanjšal za pretežni del stroškov objave JR za DT in MT 2017/2018 in 2018/2019 v znesku 867 EUR in za sredstva, nakazana prijaviteljem, izbranim za šolsko leto 2015/2016, v znesku 8.934 EUR.

¹³⁰ Znesek je za 42 EUR manjši od zagotovljenih sredstev za ta namen (153.000 EUR); ZRSS ni pojasnil razlogov, zakaj je od MIZŠ zahteval manjši znesek.

¹³¹ V 2 primerih so jih izstavili po preteku 10-dnevnega roka od podpisa pogodbe, zaradi česar bi morali biti pogodbi razdrti, in v 2 primerih zaradi šele februarja/junija 2017 podpisanih pogodb s strani izbranih prijaviteljev, za podpis katerih ZRS ni določil rokov.

¹³² Znesek je pojasnjen v sprotni opombi 130.

obseg sredstev za šolsko leto 2016/2017 (skupni obseg razporejenih sredstev med izbrane prijavitelje za obe šolski leti skupaj se je sicer skoraj izravnal).

Ugotavljamo, da v pogodbah o sofinanciranju dejavnosti ZRSS za leti 2016 in 2017 ni bilo predvideno, kako mora ZRSS postopati v primeru morebitnih ostankov sredstev, do katerih pride zaradi odstopa posameznih izbranih prijaviteljev od pogodb o sofinanciranju šolskih tekmovanj ali iz drugih razlogov. ZRSS je zaradi odstopa prijaviteljev od pogodb ostalo 1.709 EUR, dodeljenih za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolsko leto 2014/2015, ki jih je v znesku 1.372 EUR¹³³ vključil v razpoložljiva sredstva za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolsko leto 2015/2016, in 4.134 EUR, dodeljenih za sofinanciranje 2 šolskih tekmovanj za šolsko leto 2016/2017, ki pa jih ni vključil v razpoložljiva sredstva za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolsko leto 2017/2018 in ni pojasnil, za katere namene jih je porabil. Proračunska sredstva, ki jih je ZRSS prejel za izvedbo te naloge, so strogo namenska, zato menimo, da bi ZRSS moral obvestiti MIZŠ o morebitnih ostankih sredstev oziroma bi se morala MIZŠ in ZRSS dogovoriti, kako naj ZRSS ravna v takih primerih oziroma ali lahko porabi in za kaj lahko porabi strogo namensko dodeljena sredstva.

Obseg sredstev posameznemu prijavitelju je določil ZRSS na podlagi vrednosti točke¹³⁴, ki predstavlja količnik med višino razpoložljivih proračunskih sredstev za razdelitev izbranim prijaviteljem ter skupno vsoto podeljenih točk vsem šolskim tekmovanjem, upravičenim do sofinanciranja¹³⁵, pomnoženo s faktorjem, ki ga določi ZRSS¹³⁶. Tako dobljeno vrednost točke ZRSS pomnoži s številom točk posameznega prijavitelja, kar privede do višine sredstev, ki pripada posameznemu šolskemu tekmovanju glede na točkovanje. Pri pregledu upravičenih stroškov ZRSS določi maksimalni znesek sofinanciranja, ki predstavlja najvišjo vrednost sofinanciranja, ki jo lahko prejme prijavitelj za posamezno šolsko tekmovanje oziroma do katere je upravičen glede na priznane upravičene stroške. Pri določitvi končnih pogodbenih vrednosti ZRSS upošteva mejo maksimalnega zneska sofinanciranja posameznemu prijavitelju šolskega tekmovanja, pri čemer pogodbeno vrednost te meje ne sme presegati, ter višino sredstev, ki za posamezno šolsko tekmovanje pripada glede na točkovanje.

Na podlagi pregleda vlog v vzorcu smo ugotovili, da je pri vlogah za šolsko leto 2016/2017 ZRSS 2 šolskima tekmovanjema napačno dodelil število točk na podlagi meril, ki so bila opredeljena v javnem razpisu, zaradi česar sta v šolskem letu 2016/2017 vsaj 2 prijavitelja prejela previsoko število točk, posledično pa je bila tudi vrednost točke za to šolsko leto nepravilno izračunana.

Ocenjujemo, da ZRSS obsega dodeljenih sredstev za sofinanciranje šolskih tekmovanj v šolskem letu 2016/2017 posameznim prijaviteljem ni določil na jasen in pregleden način, zaradi česar prijavitelji niso bili seznanjeni z višino razpoložljivih sredstev, ki jo je uporabil za razdelitev med prijavitelje, kot tudi ne z načinom določitve obsega dodeljenih sredstev, s številom prejetih točk in načinom izračuna pogodbenih vrednosti. Vrednost točke je bila zaradi napačno podeljenega števila točk vsaj 2 prijaviteljema

---

¹³³ Ostanek sredstev 1.709 EUR, zmanjšan za stroške objave javnega razpisa v znesku 343 EUR.

¹³⁴ Vrednost točke se računa ločeno za državna in ločeno za mednarodna tekmovanja.

¹³⁵ 51 šolskih tekmovanj v šolskem letu 2016/2017, od tega 8 mednarodnih in 43 državnih tekmovanj.

¹³⁶ Pri izračunu se faktor uporablja, ker so lahko tekmovanja sofinancirana le do višine priznanih upravičenih stroškov, faktor pa zvišuje vrednosti točke do višine, pri kateri je razdeljena celotna višina sredstev, ki je na razpolago. Zaradi kompleksnosti določitve faktorja je ZRSS uporabil metodo poskušanja in sledljivost izračuna zato ni mogoča.

izračunana nepravilno. MIZŠ ni vzpostavilo dovolj učinkovitih kontrol pri dodeljevanju sredstev za sofinanciranje šolskih tekmovanj na podlagi javnega razpisa, saj ni zaznalo, da je ZRSS kar 2-krat zaprosil MIZŠ za nakazilo sredstev za sofinanciranje istovrstnih mednarodnih tekmovanj, v pogodbah o sofinanciranju dejavnosti ZRSS pa se z ZRSS ni dogovorilo, kako mora ZRSS ravnati v primeru morebitnih ostankov sredstev zaradi odstopa izbranih prijaviteljev od pogodb o sofinanciranju šolskih tekmovanj.

Ukrepi MIZŠ

V letu 2020 je ministrica za izobraževanje, znanost in šport sprejela Navodilo za načrtovanje, spremljanje, poročanje in izvajanje nadzora nad določenimi javnimi zavodi s področja delovanja Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport¹³⁷, s katerim so na sistemski ravni med drugim določeni postopki spremljanja izvajanja pogodbe o financiranju javnih zavodov v zvezi z izvajanjem tako osnovnih kot posebnih nalog javnih zavodov s področja delovanja MIZŠ, med njimi so tudi postopki preveritev namenskosti porabe sredstev.

2.2.2.2 Postopek dodelitve sredstev

V pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS je določeno, da komisija uvrsti prijavitelje na javnem razpisu v izbirni postopek na podlagi razpisanih kriterijev, ki so določeni v javnem razpisu in jih morajo prijavitelji izpolnjevati, če želijo vložiti vlogo za sofinanciranje. JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 je določal, da bo komisija ugotovila, ali so vloge popolne glede na zahtevane pogoje in priloge, ter da bo tiste prijavitelje, katerih vloge ne bodo popolne, pozvala k dopolnitvi. Komisija bo nato opravila dokončen pregled in ocenila vloge za sofinanciranje na podlagi meril, določenih v javnem razpisu, s pomočjo katerih bodo med tistimi, ki izpolnjujejo pogoje, izbrani prejemniki sredstev.

Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS določa, da za vodenje postopka javnega razpisa direktor zavoda s sklepom imenuje komisijo, ki ima 3 ali 5 članov, in izmed njih imenuje predsednika komisije. Komisija mora sodelovati pri pripravi javnega razpisa ter pri odpiranju, pregledu in ocenjevanju prijav na javni razpis. O postopku ocenjevanja prijav na javni razpis, ki ni javen, se vodi zapisnik. Direktor je s sklepom¹³⁸ o imenovanju strokovne komisije za sofinanciranje šolskih tekmovanj imenoval 5-člansko komisijo ter med njimi imenoval tudi predsednico komisije. Direktor je nato izdal še sklep o spremembi sklepa o imenovanju strokovne komisije, s katerim je v komisijo imenoval novega člana ter zamenjal predsednika komisije. Komisija je imela od 31. 5. 2017 dalje 6 članov, kar je bilo v nasprotju s pravilnikom o šolskih tekmovanjih ZRSS.

Iz določb JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 izhaja, da prijavitelj odda 2 ločeni vlogi za sofinanciranje, in sicer vlogo za sofinanciranje za šolsko leto 2015/2016 in vlogo za sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017. Posebej je bil podan tudi rok za predložitev vlog za sofinanciranje, ki je bil različen glede na šolsko leto, za katero se prijavitelj prijavlja, posebej je bil tudi predviden postopek pregleda pravočasno prispelih vlog, ki poteka predvidoma tretji delovni dan po izteku roka za predložitev vlog za sofinanciranje šolskih tekmovanj za posamezno šolsko leto.

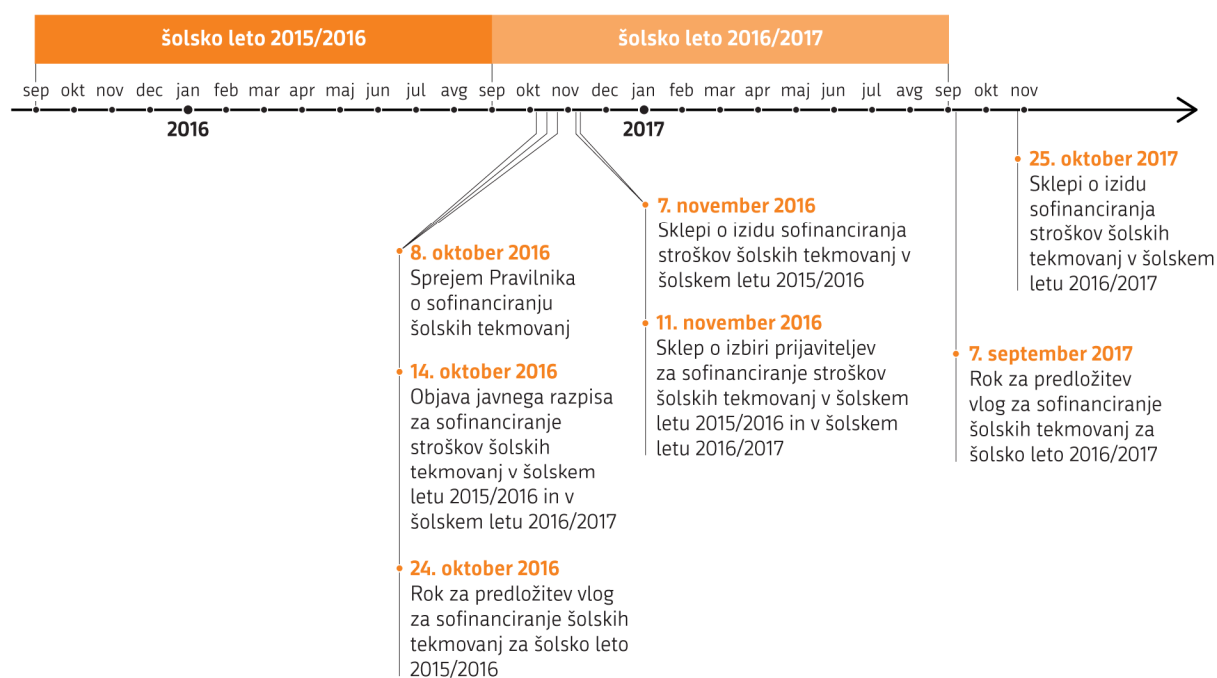
Ugotovili smo, da je ZRSS dejansko izvedel postopek izbire prijaviteljev drugače, kot je bilo določeno v besedilu JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017. Iz Sklepa o izbiri prijaviteljev za sofinanciranje stroškov

¹³⁷ Št. 0070-48/2019/16 z dne 28. 5. 2020.

¹³⁸ Z dne 3. 10. 2016.

šolskih tekmovanj v šolskem letu 2015/2016 in v šolskem letu 2016/2017 z dne 11. 11. 2016 (v nadaljevanju: sklep o izbiri prijaviteljev) namreč izhaja, da je ZRSS postopek izbire prijaviteljev za sofinanciranje stroškov šolskih tekmovanj vodil dvofazno. V I. točki sklepa o izbiri prijaviteljev so namreč navedeni izbrani prijavitelji¹³⁹ za sofinanciranje šolskih tekmovanj v šolskem letu 2015/2016 in šolskem letu 2016/2017, v II. točki pa je navedeno, da strokovna komisija za vsako šolsko leto ločeno, to je za šolsko leto 2015/2016 in za šolsko leto 2016/2017, preveri upravičenost prijaviteljev iz I. točke tega sklepa, in sicer na podlagi pogojev in meril iz javnega razpisa ter prejetega prijavnega obrazca, ki ga izbrani prijavitelji iz I. točke tega sklepa oddajo ločeno za šolsko leto 2015/2016 in ločeno za šolsko leto 2016/2017. ZRSS je torej s sklepom o izbiri prijaviteljev z dne 11. 11. 2016 izbral potencialne prejemnike sredstev za sofinanciranje za šolski leti 2015/2016 in 2016/2017, pri čemer pa prijavitelji s sklepom o izbiri prijaviteljev niso bili seznanjeni. Časovni prikaz dejanskega poteka dvofaznega postopka je prikazan na sliki 7.

Slika 7: Časovna razporeditev faz izvedbe sofinanciranja šolskih tekmovanj

Da je ZRSS dejansko vodil postopek izbire prijaviteljev kot dvofazni postopek, izhaja tudi iz 4 sklepov o izidu sofinanciranja stroškov šolskih tekmovanj v šolskem letu 2016/2017 z dne 7. 11. 2016, s katerimi je ZRSS zavrnil 4 vloge iz razloga, da se je vloga za sofinanciranje 2016/2017 nanašala na tekmovanje, ki ni bilo med izbranimi za sofinanciranje v šolskih letih 2015/2016 in 2016/2017 glede na sklep o izbiri prijaviteljev, oziroma da prijavitelj ni oddal prijavnega obrazca do 24. 10. 2016, ki glede na vsebino JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 predstavlja rok za predložitev vlog za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolsko leto 2015/2016. Na sklepe o izidu sofinanciranja šolskih tekmovanj v šolskem letu 2016/2017 so se pritožili 3 od 4 prijaviteljev, katerih vloge so bile zavrnjene. Prijavitelji so se v pritožbah sklicevali

¹³⁹ Izbranih je bilo 34 različnih prijaviteljev za 72 šolskih tekmovanj.

predvsem na nejasnost vsebine zavrnitvenih sklepov in besedila javnega razpisa, kjer so navedli, da iz JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 ne izhaja jasno, da je bilo treba za sofinanciranje šolskih tekmovanj, izvedenih v šolskem letu 2016/2017, vložiti vlogo za sofinanciranje do 24. 10. 2016. Vse 3 pritožbe na sklep o izidu sofinanciranja stroškov šolskih tekmovanj je ZRSS zavrnil.

Iz določb JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 torej izhaja, da je ZRSS objavil javni razpis za obdobje 2 let, in sicer za že izvedena tekmovanja v šolskem letu 2015/2016 in za šolska tekmovanja, ki bodo izvedena v šolskem letu 2016/2017. Glede na vsebino določb JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 menimo, da bi moral ZRSS ločeno obravnavati vloge za posamezno šolsko leto in izdati ločene sklepe o izbiri prijaviteljev. Iz nobene določbe JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 ne izhaja, da se sme oziroma da se bo javni razpis vodil na način, kot ga je vodil ZRSS, in tudi ne izhaja, da se že ob prvem letu oziroma ob prvem odpiranju vlog izberejo upravičenci za celotno obdobje veljavnosti JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017. Ocenjujemo, da ZRSS ni imel podlage za dvofazno vodenje JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 ter da je zaradi nejasno določenega postopka zavrnil 4 vloge za sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017 iz naslova nepravočasno podanih prijavnih obrazcev.

Da sistem sofinanciranja šolskih tekmovanj prek javnega razpisa ni bil jasno opredeljen in tudi prilagojen izvajalcem šolskih tekmovanj, so s pojasnili potrdile tudi šole v vprašalnikih. Po pojasnilih se šole pri nekaterih državnih tekmovanjih izmenjujejo pri organizaciji. Za sofinanciranje šolskih tekmovanj v šolskem letu 2016/2017 je bilo zaradi načina vodenja postopka JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 treba vložiti vlogo za sofinanciranje že v oktobru 2016, ko nekatere šole še niso vedele, da bodo v šolskem letu 2016/2017 organizatorke šolskega tekmovanja. Posledično so zaradi načina vodenja tega javnega razpisa izpadle iz sofinanciranja, ker so vlogo za sofinanciranje vložile le za šolsko leto 2016/2017 oziroma je niso vložile do 24. 10. 2016.

Glede na ugotovljeno postopanje ZRSS pri JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 smo proučili tudi besedili JR za DT 2017/2018 in JR za MT 2017/2018 in 2018/2019, ki ju je ZRSS na podlagi pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS objavil 21. 7. 2017. Iz njune vsebine izhaja, da so morali prijavitelji državnih in mednarodnih tekmovanj do 30. 9. 2017 predložiti vloge za sofinanciranje. Nadalje izhaja, da bo postopek dodelitve sredstev potekal v 2 fazah, za vsako šolsko leto ločeno. Najprej bodo potencialni prejemniki za sofinanciranje na podlagi izpolnjevanja osnovnih pogojev¹⁴⁰ s sklepom izbrani za potencialnega prejemnika sredstev za sofinanciranje za šolski leti 2017/2018 in 2018/2019, nato bodo pozvani k oddaji vsebinskega in finančnega poročila za vsako posamezno šolsko leto, kjer bo imenovana komisija preverila izpolnjevanje dodatnih pogojev¹⁴¹ in ocenila potencialne prejemnike na podlagi meril. V primeru izpolnjevanja dodatnih pogojev bodo potencialni prejemniki upravičeni do sredstev za sofinanciranje za posamezno šolsko leto in bo izdan sklep o upravičenosti oziroma neupravičenosti do sredstev za sofinanciranje za posamezno šolsko leto. O višini upravičenih sredstev sofinanciranja bodo prejemniki obveščeni v pozivu k podpisu pogodbe za posamezno šolsko leto. ZRSS je torej v besedilu teh javnih razpisov jasno opisal postopek dodelitve sredstev in pojasnil, da bo ta potekal v 2 fazah. Iz besedila

¹⁴⁰ Stopenjska organiziranost tekmovanja, prijavitelj ima zagotovljena sredstva za organizacijo tudi iz drugih virov – izjava o virih financiranja, pravila o organizaciji in izvedbi tekmovanja, izjava o zahtevi po nabavi posebne opreme in/ali predhodni nabavi pripomočkov za sodelovanje na tekmovanju.

¹⁴¹ Izjava in dokazila o imenovanju strokovni državni tekmovalni komisiji, javna objava tekmovalnega gradiva in dokazila, datum objave tekmovalnega gradiva, objava javnega razpisa in datum, izjava o prevodih tekmovalnih nalog in dokazilo.

razpisov tudi jasno izhaja, da prijavitelji vlogo za sofinanciranje oddajo le 1-krat, in sicer do 30. 9. 2017, pri čemer na podlagi do takrat prejetih vlog ZRSS s sklepom izbere potencialne prijavitelje za sofinanciranje šolskih tekmovanj za šolski leti 2017/2018 in 2018/2019.

2.2.2.2.1 Določitev rokov za izvedbo faz postopka dodelitve sredstev

JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 določa, da bo pregled vlog potekal predvidoma tretji delovni dan po izteku roka za predložitev vlog za sofinanciranje za šolsko leto 2015/2016 in predvidoma tretji delovni dan po izteku roka za predložitev vlog za sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017. Nadalje določa, da bodo prijavitelji o izidu sofinanciranja šolskih tekmovanj obveščeni v 30 dneh od dneva pregleda prejetih vlog za sofinanciranje tekmovanj, izbrani prijavitelji pa bodo o višini sredstev sofinanciranja šolskih tekmovanj obveščeni po zaključku pritožbenih postopkov s pozivom k podpisu pogodbe. Če se prejemnik po prejemu poziva, v roku, določenem v pozivu, k sklenitvi pogodbe ne odzove, se šteje, da je umaknil vlogo za sofinanciranje. Rok, do katerega mora komisija opraviti pregled vlog, ni bil določen, iz zapisnika o odpiranju vlog za sofinanciranje tekmovanj v šolskem letu 2016/2017 pa izhaja, da je postopek odpiranja vlog potekal v okviru 5 srečanj v obdobju od 21. 9. 2017 do 23. 10. 2017. Pri pregledu vlog v vzorcu smo ugotovili, da je ZRSS sklepe o izidu sofinanciranja izdal 25. 10. 2017. ZRSS je prijaviteljem poslal v podpis pogodbe o sofinanciranju posameznega šolskega tekmovanja, ni pa pošiljal pozivov k podpisu teh pogodb, s tem pa tudi ni določil roka za podpis pogodb.

Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS določa, da mora prejemnik po zaključku tekmovanja oziroma najkasneje do 30. 10. tekočega leta ZRSS predložiti zahtevek za izplačilo dodeljenih sredstev. Glede na ugotovljeno ravnanje ZRSS pri izvedbi posameznih faz postopka dodelitve sredstev ugotavljamo, da izpolnjevanje te določbe pravilnika ni bilo mogoče, saj je bil rok za oddajo vlog za sofinanciranje šolskih tekmovanj v šolskem letu 2015/2016 dne 24. 10. 2016. Pregled vlog naj bi glede na določbe JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 potekal predvidoma tretji delovni dan po izteku roka za predložitev vlog, prijavitelji pa imajo glede na določbe pogodbe od datuma podpisa dalje še 8 dni časa za predložitev zahtevka za izplačilo sredstev. Ugotovili smo, da so bile pogodbe v letu 2016 podpisane v novembru, v letu 2017 pa v novembru in decembru, zahtevki pa so bili predloženi po podpisih pogodb.

Ugotovili smo še, da ZRSS v JR za DT 2017/2018 in 2018/2019 in JR za MT 2017/2018 in 2018/2019 ni navedel, kdaj bo potekal pregled vlog za posamezno šolsko leto, in ni postavil rokov, v katerih bodo prijavitelji obveščeni o izidu sofinanciranja šolskih tekmovanj. Iz besedila teh javnih razpisov izhaja le, da bodo prejemniki o višini sredstev, do katerih bodo upravičeni, obveščeni v pozivu k podpisu pogodbe, ki bo izveden po pozivu k oddaji vsebinskega in finančnega poročila, na podlagi katerega bo imenovana komisija preverila izpolnjevanje dodatnih pogojev. Če se potencialni prejemniki pozivu k oddaji vsebinskega in finančnega poročila v roku, določenem v pozivu, ne bodo odzvali, se šteje, da so umaknili vlogo za sofinanciranje. Iz pregledanega primera poziva k podpisu pogodbe o sofinanciranju stroškov tekmovanja za šolsko leto 2017/2018 izhaja, da je ZRSS prejemnike pozval, da v roku 15 dni od prejema poziva pogodbo podpišejo in vrnejo.

Ocenjujemo, da bi moral ZRSS izdati pozive k sklenitvi pogodbe in s tem poskrbeti, da se v skladu z določili JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 določi rok za podpis pogodb, glede na to, da je v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 določil, da se kot umik vloge za sofinanciranje šteje, če se prejemnik v roku, določenem v pozivu k sklenitvi pogodbe, ne odzove. Rok za podpis pogodbe ne more biti neomejeno dolg tudi, ker je v skladu s pogodbenimi določili od tega roka dalje začel teči rok za izdajo zahtevka za izplačilo sredstev oziroma e-računa. ZRSS bi nadalje moral v javnih razpisih upoštevati vse določbe

pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS¹⁴² oziroma izvesti JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 tako, da bi bilo mogoče slediti določbam pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS. Prav tako bi moral ZRSS za zagotovitev enakopravne obravnave prijaviteljev v vseh javnih razpisih vsaj okvirno določiti, kdaj se bo izvajala posamezna faza postopka dodelitve sredstev, oziroma zagotoviti, da bi bili prijavitelji že vnaprej seznanjeni s kronološkim potekom izvedbe javnega razpisa oziroma postopkom dodelitve sredstev.

2.2.2.2.2 Pritožbeni postopek

Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS ne opredeljuje pritožbenega postopka, JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 pa je določil, da se prijavitelj lahko pritoži na sklep o izidu sofinanciranja stroškov šolskih tekmovanj v roku 3 dni od prejema, pri čemer predmet pritožbe ne morejo biti postavljena merila za ocenjevanje vlog za sofinanciranje. O pritožbi nato odloči pritožbena komisija v roku 3 dni od prejema pritožbe s sklepom, ki je dokončen. Direktor ZRSS je za šolsko leto 2016/2017 s sklepom imenoval pritožbeno komisijo, katere naloge so bile pregled in obravnava pritožb ter sprejem odločitev glede vloženih pritožb. Ugotavljamo, da na sklep o izbiri prijaviteljev z dne 11. 11. 2016 pritožba ni bila mogoča, ker ga prijavitelji sploh niso prejeli, v javnem razpisu je bila predvidena le možnost pritožbe na posamezne sklepe o izidu sofinanciranja stroškov šolskih tekmovanj, ki so jih prijavitelji prejeli za vsako posamezno šolsko leto. V omenjenih sklepih je določba, da se zoper sklep lahko vloži pritožba v roku 3 dni od prejema. Prijavitelji naj bi bili o višini sredstev sofinanciranja šolskih tekmovanj obveščeni po zaključku pritožbenih postopkov s pozivi k podpisu pogodb, ki pa jim jih ZRSS ni posredoval. O višini sredstev sofinanciranja so bili prijavitelji seznanjeni iz besedila prejetih pogodb o sofinanciranju šolskih tekmovanj, torej se na višino zneska sofinanciranja sploh niso mogli pritožiti. Menimo, da bi morali prijavitelji glede na določila JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 prejeti sklep o izbiri prijaviteljev ter imeti možnost pritožbe, prav tako bi morali prijavitelji imeti možnost pritožbe na višino zneska sofinanciranja, ki bi morala biti določena v aktu, kot je odločba oziroma sklep, ki bi imel vse sestavine, določene z Zakonom o splošnem upravnem postopku¹⁴² (v nadaljevanju: ZUP), in ne v pozivu k podpisu pogodbe, kot je bilo to predvideno v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 (vendar ni bilo realizirano). Poziv k podpisu pogodbe nima narave in učinkov pravnega akta, saj ne vsebuje z ZUP določenih obveznih sestavin, kar pomeni, da na določitev višine zneska sofinanciranja kandidati niso imeli možnosti pritožbe.

ZRSS v besedilu JR za DT 2017/2018 in 2018/2019 in besedilu JR za MT 2017/2018 in 2018/2019 ni opredelil pritožbenega postopka. V sklepih o izidu sofinanciranja, s katerimi so bili izbrani potencialni prejemniki za obe šolski leti, je določeno, da se zoper sklep lahko vloži pritožba v roku 8 dni od prejema. Možnost pritožbe na višino zneska sofinanciranja pa je bila podana v sklepih o upravičenosti do sredstev za sofinanciranje posameznega šolskega tekmovanja le za šolska tekmovanja v šolskem letu 2018/2019.

2.2.2.3 Kriteriji in pogoji

Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS¹⁴² opredeljuje kriterije oziroma pogoje, kot so poimenovani v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017. JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 določa, da vlogo za sofinanciranje lahko vložijo vsi tisti, ki izpolnjujejo v razpisu navedene pogoje in kriterije za organizacijo in izvedbo tekmovanja. Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS določa kriterije za sofinanciranje šolskih tekmovanj, ki so enaka za vse vrste šolskih tekmovanj, tako za državna tekmovanja kot tudi mednarodna.

¹⁴² Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13.

Prijavitelji so morali za prijavo na JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 izpolniti vlogo za sofinanciranje za posamezno šolsko leto, ki je bila priloga javnega razpisa. Ustrezno izpolnjeno vlogo za sofinanciranje so morali prijavitelji skupaj z vsemi zahtevanimi prilogami predložiti do v javnem razpisu zahtevanih rokov na naslov ZRSS. Besedilo JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 določa 17 različnih pogojev in kriterijev za organizacijo in izvedbo tekmovanja, ki jih morajo izpolnjevati prijavitelji, da lahko vložijo vlogo za sofinanciranje.

Glede na določbe JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 je prijavitelj oddal 2 ločeni vlogi za sofinanciranje, in sicer vlogo za sofinanciranje za šolsko leto 2015/2016 in vlogo za šolsko leto 2016/2017. Ugotavljamo, da sta se vlogi za sofinanciranje med seboj razlikovali, saj prijaviteljem v vlogi za sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017 ni bilo več treba izpolnjevati rubrik za preverjanje izpolnjevanja 10 od 17 pogojev in kriterijev, opredeljenih v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017. Prav tako prijaviteljem za šolsko leto 2016/2017 k vlogi za sofinanciranje ni bilo treba priložiti ustreznih dokazil glede izpolnjevanja nekaterih pogojev javnega razpisa.

ZRSS je v skladu s pravilnikom o šolskih tekmovanjih ZRSS vodil zapisnik o postopku ocenjevanja vlog za sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017. Poleg omenjenega zapisnika sestavljajo zapisnik o ocenjevanju posamezne vloge tudi interni dokumenti¹⁴³. Tabela vlog, ki je eden izmed internih dokumentov, vsebuje sklop kriterijev, kjer strokovna komisija označi, ali prijavitelj izpolnjuje nekatere pogoje in kriterije javnega razpisa¹⁴⁴. Kljub pojasnilu ZRSS, da so na spletu preverjali razpise tekmovanj, pa ugotavljamo, da bi ZRSS za šolsko leto 2016/2017 moral zavrniti vsaj 1 vlogo za sofinanciranje, ker prijavitelj v vlogi za sofinanciranje ni navedel zaračunavanja kotizacij, iz razpisa tega tekmovanja za šolsko leto 2016/2017 pa izhaja, da so kotizacije za udeležence bile. Vloga za sofinanciranje je zaradi zaračunavanja kotizacij prejela napačno število točk glede na merila in bi morala biti zavrnjena, ker so bili prihodki višji od upravičenih stroškov. Prav tako ugotavljamo, da je iz enakega razloga (ker strokovna komisija ni preverila razpisa tekmovanja, kjer je bilo navedeno, da so bile kotizacije za udeležence, prijavitelj pa jih v vlogi za sofinanciranje ni navedel) v šolskem letu 2016/2017 vsaj 1 šolsko tekmovanje prejelo napačno število točk glede na merila, vendar v tem primeru prihodki niso bili višji od upravičenih stroškov.

V nadaljevanju navajamo kriterije oziroma pogoje in način dokazovanja njihovega izpolnjevanja, pri katerih smo ugotovili, da v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS oziroma v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017, JR za DT 2017/2018 in 2018/2019 ter JR za MT 2017/2018 in 2018/2019 niso ustrezno in jasno določeni.

Omejitev števila podeljenih zlatih priznanj

Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS določa, da je število podeljenih bronastih in srebrnih priznanj v pristojnosti organizatorjev, ki to uredijo v svojih pravilnikih o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj (podrobneje v točki 2.3 tega poročila). Število podeljenih zlatih priznanj na državni stopnji pa je s pravilnikom o šolskih tekmovanjih ZRSS omejeno, in sicer se na državni stopnji tekmovanja, če je bilo

---

¹⁴³ Tabela vlog, Tabela vlog – priloge, Točkovnik.

¹⁴⁴ Ali ima organizator oblikovana pravila, ki vsebujejo določbe iz besedila razpisa in so objavljena, ali ima organizator imenovano tekmovalno komisijo, ki je pripravila naloge, ali je organizator zagotovil javno objavo tekmovalnega gradiva, ali je datum objave tekmovalnega gradiva razviden, ali je organizator objavil uradne rezultate in razpis za naslednje šolsko leto.

tekmovalcev na šolski stopnji tekmovanja 500 ali več, podeli najmanj 20 in največ 65 zlatih priznanj¹⁴⁵, če je bilo tekmovalcev na šolski stopnji državnega tekmovanja manj kot 500, pa se na državni ravni podelita najmanj 2 in največ 19 zlatih priznanj¹⁴⁶.

Na podlagi pregledanih pravilnikov o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev ugotavljamo, da sta dva organizatorja v pravilnikih tekmovanj, pri katerih število udeležencev na šolski stopnji presega 5.000, določila, da se zlata priznanja podelijo na podlagi števila udeležencev šolskega tekmovanja v posamezni tekmovalni skupini, pri čemer se pri številu podeljenih zlatih priznanj v posamezni tekmovalni skupini upoštevajo določbe pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS. Omenjena določba organizatorjema omogoča, da skupno podelita večje število zlatih priznanj, kot jih določa pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS, v skladu s katerim se zlata priznanja podelijo glede na skupno število tekmovalcev na šolski stopnji tekmovanja (podrobneje v točki 2.3 tega poročila).

V šolskem letu 2016/2017 je imelo 8 državnih tekmovanj¹⁴⁷ iz znanja, ki so kandidirala za sofinanciranje, več kot 5.000 tekmovalcev na šolski stopnji tekmovanja. Število tekmovalcev na šolski stopnji pri navedenih 8 tekmovanjih je variiralo med 5.383 in 79.026 tekmovalci. Ob upoštevanju določbe pravilnika o šolskih tekmovanjih ZRSS bi se na vsakem od teh 8 tekmovanj smelo podeliti največ 65 zlatih priznanj. Na tekmovanju, ki je imelo 5.383 tekmovalcev na šolski stopnji, bi se tako podelilo zlato priznanje 1,2 % tekmovalcem, na tekmovanju, ki je imelo 79.026 tekmovalcev na šolski stopnji, pa le 0,08 % tekmovalcem. Poleg tega smo ugotovili, da v 5 primerih organizatorji tekmovanj omejitve števila podeljenih zlatih priznanj niso upoštevali, pri čemer ugotavljamo, da pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS posledic takšnega ravnanja ne določa.

Tudi pravilniki o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj ZRSS določajo število podeljenih zlatih priznanj na način, kot je to določeno v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS. Tako je bilo tudi v Pravilniku o tekmovanju iz slovenščine za Cankarjevo priznanje določeno, da se pri 5.000 tekmovalcih ali več na šolski ravni lahko podeli največ 65 zlatih priznanj. Ugotovili smo, da je ZRSS pri tekmovanju iz slovenščine za Cankarjevo priznanje v šolskem letu 2016/2017 osnovnošolcem in srednješolcem podelil več kot 65 zlatih priznanj na državni ravni¹⁴⁸. Pravilnik o tekmovanju iz slovenščine za Cankarjevo priznanje sicer opredeljuje tekmovalne oziroma starostne skupine¹⁴⁹, vendar pa določba o podeljevanju števila zlatih priznanj ne določa, da se jo lahko uporablja v različnih starostnih oziroma tekmovalnih skupinah, kot je to storil ZRSS, saj govori le o tekmovalcih na šolski ravni tekmovanja. Zaradi apliciranja določbe o številu podeljevanja zlatih priznanj na posamezne tekmovalne skupine, je ZRSS podelil večje število zlatih priznanj, kot bi jih v primeru upoštevanja določbe, zapisane v pravilniku tega tekmovanja.

¹⁴⁵ Pri 500 tekmovalcih se podeli 20 zlatih priznanj, pri 5.000 ali več tekmovalcih se podeli največ 65 zlatih priznanj, med 500 in 5.000 tekmovalci se podeli na vsakih 100 tekmovalcev 1 zlato priznanje.

¹⁴⁶ Pri 50 tekmovalcih se podelita 2 zlati priznanji, od 475 do 499 tekmovalcev se podeli največ 19 zlatih, med 50 in 475 tekmovalci se podeli na vsakih 25 tekmovalcev 1 zlato priznanje.

¹⁴⁷ Tekmovanje osnovnošolcev v znanju matematike za Vegova priznanja, Tekmovanje osnovnošolcev v znanju fizike za Stefanova priznanja, Tekmovanje iz razvedrilne matematike, Državno tekmovanje iz znanja logike za učence osnovnih šol, Državno tekmovanje iz znanja kemije za učence za Preglovo priznanje, Tekmovanje v znanju Vesele šole (MLADINSKA KNJIGA ZALOŽBA d.d.), Matemček (prostorska predstavljenost), Tekmovanje srednješolcev v znanju matematike za Vegova priznanja.

¹⁴⁸ Na osnovnošolski stopnji je podelil 91 zlatih priznanj, na srednješolski pa 87 zlatih priznanj.

¹⁴⁹ Ločeno na razrede oziroma letnike.

Glede na to, da je ZRSS v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS med kriteriji za sofinanciranje šolskih tekmovanj določil število podeljenih priznanj na državnih tekmovanjih iz znanja, bi moral takšen kriterij umestiti kot pogoj tudi v besedilo JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 in ga tudi preverjati¹⁵⁰, enako pa bi ga moral upoštevati tudi v pravilnikih o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj ZRSS. Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS določa, da morajo imeti organizatorji sprejete svoje pravilnike, in določa elemente teh pravilnikov, zato menimo, da bi moral določiti tudi, da morajo biti pravilniki o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev usklajeni s pravilnikom o šolskih tekmovanjih ZRSS oziroma da zadev, ki jih ureja, ne morejo urediti drugače. Ne glede na navedeno pa ocenjujemo, da kriterij za sofinanciranje šolskih tekmovanj v zvezi z omejitvijo najvišjega možnega števila podeljenih zlatih priznanj, kot je določen v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS, v primeru tekmovanj z več kot 5.000 tekmovalci na šolski stopnji ni ustrezen, saj tekmovalcem na bolj priljubljenih tekmovanjih ne omogoča enakih možnosti za prejem zlatega priznanja kot na tekmovanjih z manjšim številom udeležencev.

Finančno poročilo – del vloge za sofinanciranje

Vloga za sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017 je od prijaviteljev med drugim zahtevala podatek o vrsti tekmovanja¹⁵¹ in podatke o prijavitelju, nadalje pa se je delila na 2 večja sklopa, in sicer na vsebinsko poročilo in finančno poročilo. V finančnem poročilu za državna tekmovanja so prijavitelji med drugim navedli višino sredstev in vire financiranja, s katerimi so bila financirana tekmovanja, ter skupni strošek tekmovanja. Na podlagi pregledanih vlog ugotavljamo, da so obstajala le skopa navodila v vlogi za sofinanciranje za šolsko leto 2016/2017, za katera pa je pregled pokazal, da niso bila dovolj jasna, saj so prijavitelji v finančnem poročilu pod višino sredstev in vire financiranja, s katerimi se financira tekmovanje, vnašali vsebinsko različne podatke. Prijavitelji so namreč med viri sredstev navajali lastne vire, sredstva drugih subjektov, sponzorstva in donacije ter za vsaj 9 šolskih tekmovanj tudi pričakovana sredstva iz naslova javnega razpisa za sofinanciranje šolskih tekmovanj. Da so imeli prijavitelji zaradi nejasnih navodil težave pri izpolnjevanju vlog, dokazujejo tudi številna vprašanja potencialnih prijaviteljev ob objavi JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017, ki jih je ZRSS objavljala na svoji spletni strani. ZRSS je k JR za DT 2017/2018 in 2018/2019 in JR za MT 2017/2018 in 2018/2019 objavil navodila za izpolnjevanje finančnega poročila. V navodilih je zapisal, da se ta nanašajo na izpolnjevanje tistih točk finančnega poročila, pri katerih so v preteklih letih opazili največ težav, in med drugim navedel, da naj prijavitelji ne navajajo višine sredstev, ki jo pričakujejo od sofinanciranja tekmovanja z javnim razpisom, ampak naj navedejo, s katerimi drugimi sredstvi se je sofinanciralo tekmovanje.

Prepoved dvojnega financiranja

Prijavitelji so morali v vlogi za sofinanciranje navesti tudi podatek o morebitnem zaračunavanju kotizacij, kar je vplivalo tudi na število prejetih točk glede na merila v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017¹⁵². Kotizacijo organizatorji tekmovanja predvidijo v pravilnikih o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj, katerih sprejem in objava je eden izmed pogojev za kandidiranje na javnem razpisu, morebitno zaračunavanje in višino kotizacije pa organizatorji objavijo v razpisu šolskega tekmovanja. V pravilnikih o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj organizatorji lahko prosto določijo namen porabe sredstev, pridobljenih od kotizacij, ter plačnika kotizacije.

---

¹⁵⁰ Na primer zahtevati predložitev pravilnika za posamezno tekmovanje kot izkazovanje izpolnjevanja tako zahtevanega pogoja iz javnega razpisa.

¹⁵¹ Državno tekmovanje iz znanja, drugo državno tekmovanje ali mednarodno tekmovanje.

¹⁵² Če prijavitelj kotizacije za udeležence tekmovanja ni zaračunaval, je prejel 10 točk, v nasprotnem primeru pa je iz tega naslova prejel 0 točk.

Primer določitve kotizacije v Pravilniku o tekmovanju iz znanja kemije (ZOTKS)

39. člen: ZOTKS lahko z razpisom določi prijavnino na tekmovanje na šolski ravni. Prijavnino plača šola, ki jo tekmovalec obiskuje, in sicer na podlagi računa, ki ga izstavi ZOTKS.

Primer določitve kotizacije v Pravilniku o tekmovanju osnovnošolcev v znanju matematike za Vegova priznanja (DMFA)

50. člen: Društvo lahko z razpisom določi prijavnino na tekmovanje na šolski ravni. Prijavnino plača šola, ki jo tekmovalec obiskuje, in sicer na podlagi računa, ki ga izstavi društvo.

Za šolsko leto 2016/2017 so kotizacijo v razpisih tekmovanj prijavitelji določili pri 6 šolskih tekmovanjih¹⁵³. Kotizacija predstavlja prihodek organizatorja šolskega tekmovanja, pri čemer organizator višino za posameznega tekmovalca določi v razpisu šolskega tekmovanja. Organizatorji šolskih tekmovanj so za šolsko leto 2016/2017 zaračunavali različne višine kotizacij.

Primeri razpisov šolskih tekmovanj za šolsko leto 2016/2017 glede kotizacij

Razpis tekmovanja iz znanja biologije za Proteusovo priznanje za šolsko leto 2016/2017

Kotizacija znaša 2,44 EUR z DDV na posameznega učenca.

Razpis tekmovanja osnovnošolcev v znanju fizike za Stefanova priznanja v šolskem letu 2016/2017

Kotizacija znaša 1,50 EUR z DDV na posameznega tekmovalca.

Razpis za tekmovanje v znanju o sladkorni bolezni v šolskem letu 2016/2017

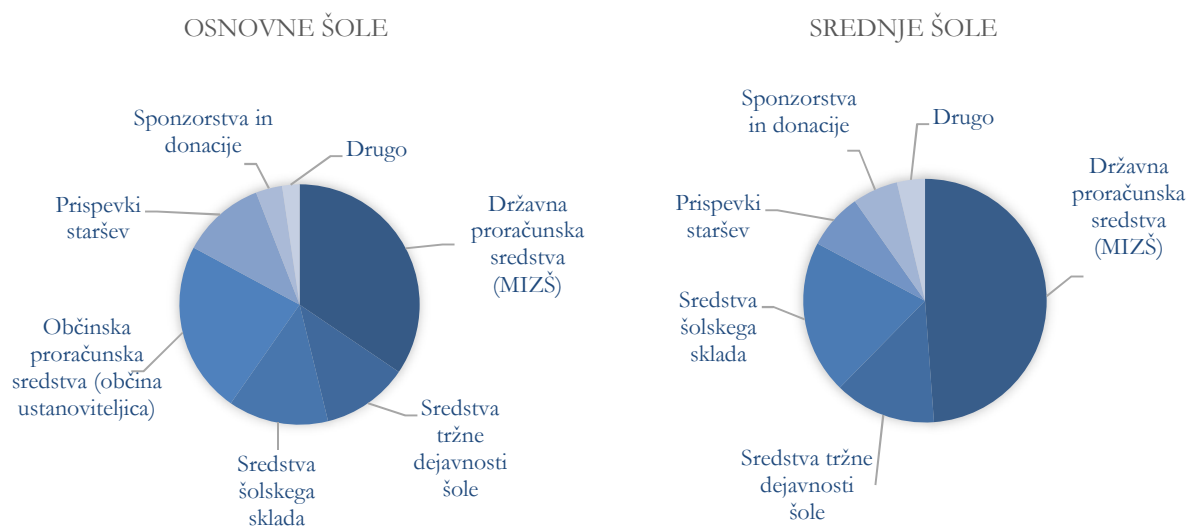
Kotizacija znaša 40,00 EUR z DDV za vsako šolo.

ZRSS je v juliju 2017 za šolska tekmovanja, ki jih organizira, sprejel nove pravilnike o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj ZRSS, v katerih je opredelil, da se kotizacije na tekmovanjih ne zaračunavajo. Pred spremembami teh pravilnikov je področje kotizacij urejal le Pravilnik o tekmovanju iz slovenščine za Cankarjevo priznanje, ki je določal, da se kotizacije na tekmovanju ne zaračunavajo. V skladu z navedenimi podlagami ZRSS v šolskem letu 2016/2017 za udeležbo na tekmovanjih, ki jih je organiziral, ni zaračunaval kotizacije.

Šole so v vprašalnikih navajale, da kotizacije predstavljajo za šolo veliko finančno obremenitev, še posebej ker namenskih sredstev od MIZŠ za tekmovanja ne dobijo, zato se viri sredstev za plačilo kotizacij med šolami razlikujejo. Šole želijo učencem omogočiti udeležbo na vseh tekmovanjih, za katere so motivirani, vendar pa vseh s tem povezanih dodatnih stroškov pogosto ne zmorejo pokriti.

Na sliki 8 je predstavljen prikaz različnih virov sredstev, iz katerih so šole po navedbah črpale sredstva za plačilo kotizacij organizatorjem šolskih tekmovanj. Glede državnih proračunskih sredstev, prejetih od MIZŠ, so nekatere šole pojasnile, da so to sredstva, ki jih prejmejo šole za kritje materialnih stroškov.

¹⁵³ Tekmovanje iz znanja biologije za osnovne šole za Proteusovo priznanje (Prirodoslovno društvo Slovenije), Državno tekmovanje iz znanja kemije za Preglove plakete (ZOTKS), Tekmovanje osnovnošolcev v znanju fizike za Stefanova priznanja (DMFA), Tekmovanje v znanju o sladkorni bolezni (Zveza društev diabetikov Slovenije), Tekmovanje osnovnošolcev v znanju matematike za Vegova priznanja (DMFA), Državno tekmovanje iz znanja kemije za učence za Preglovo priznanje (ZOTKS).

Slika 8: Viri sredstev za kotizacije glede na navedbe šol¹⁾

Opomba: ¹⁾ Na sliki niso predstavljeni deleži v znesku, ampak navedbe šol o virih sredstev.

Vir: vprašalniki srednjih in osnovnih šol.

ZRSŠ je za šolsko leto 2016/2017 s sklepi zavrnil 8 šolskih tekmovanj 2 prijaviteljev in kot razlog za zavrnitev navedel, da je skupni znesek kotizacije in/ali sponzorskih prispevkov višji od skupnega zneska upravičenih stroškov sofinanciranja tekmovanja. Prijavitelja sta se na vseh 8 sklepih pritožila, ZRSŠ pa je vse pritožbe zavrnil. V pritožbah se prijavitelja med drugim sklicujeta na nejasnost javnega razpisa, ki po eni strani določa, da mora imeti prijavitelj zagotovljena sredstva za organizacijo in izvedbo tekmovanja tudi iz drugih virov, ki skupaj z deležem sofinanciranja stroškov šolskega tekmovanja zadoščajo za kritje stroškov celotnega tekmovanja, ter po drugi strani, da prijavitelj lahko vloži vlogo za sofinanciranje, če za upravičene stroške tekmovanja, ki jih uveljavlja v okviru javnega razpisa, ni in ne bo prejel sredstev iz kotizacij in drugih javnih virov financiranja (prepoved dvojnega financiranja). Zaradi nejasnosti omenjenih določb so potencialni prijavitelji ob objavi JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 na ZRSŠ naslovili tudi vprašanja glede interpretacije navedenih določb javnega razpisa. ZRSŠ je pojasnil le, da prepoved dvojnega financiranja pomeni, če je prijavitelj financiral strošek iz kotizacije ali drugega vira financiranja, za ta strošek ne more prejeti še sredstev iz javnega razpisa.

Menimo, da je ustrezno, da se za upravičene stroške tekmovanja najprej porabijo sredstva, pridobljena s kotizacijami in iz drugih virov, šele nato je prijavitelj upravičen do javnih sredstev. Hkrati pa ocenjujemo, da morajo biti jasne in nedvoumne posamezne določbe javnega razpisa, da ne prihaja do različnih razlag med ZRSŠ in prijavitelji, pa tudi med javnimi razpisi za posamezna šolska leta. Ugotovili smo namreč, da bi moral ob uporabi zgoraj navedene razlage dvojnega financiranja ZRSŠ v šolskem letu 2015/2016 zavrniti vsaj 2 vloge za sofinanciranje, v šolskem letu 2016/2017 pa vsaj še 1 vlogo za sofinanciranje, pri katerih je bil skupni znesek kotizacij prav tako višji od skupnega zneska upravičenih stroškov sofinanciranja tekmovanja, pa tega ni storil. Glede na navedeno ocenjujemo, da ZRSŠ pri izvedbi JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 ni obvladoval tveganja neenakopravne obravnave prijaviteljev šolskih

tekmovanj, saj ne moremo potrditi, da so vsi prejemniki sredstev izpolnjevali zahtevane pogoje in kriterije oziroma da je ZRSS vse prijavitelje na tem razpisu za obe šolski leti obravnaval enako.

ZRSS je v JR za DT 2017/2018 in 2018/2019 in JR za MT 2017/2018 in 2018/2019 natančneje opredelil druge vire, ki skupaj z deležem sofinanciranja stroškov tekmovanja zadoščajo za kritje stroškov celotnega tekmovanja. Za izpolnjevanje tega pogoja morajo prijavitelji izpolniti izjavo o virih financiranja, ki je priloga razpisov, s katero med drugim izjavljajo, da ne prejema dvojnega financiranja za isti izdatek tekmovanja.

Ocenjujemo, da ZRSS ni ustrezno opredelil, na kakšen način se prihodek od kotizacij upošteva pri določitvi upravičenega zneska sofinanciranja. Ocenjujemo namreč, da bi bilo smiselno, da bi na ta način bolj spodbujal organizatorje k temu, da ne bi zaračunavali kotizacij, za kar je po našem mnenju zgolj določitev kotizacij kot merila v razpisu premalo. Treba bi bilo razmisliti o tem, da bi bil sistem zastavljen tako, da bi znesek sofinanciranja pokrival tudi stroške, ki jih organizatorji sedaj krijejo s kotizacijami, kar pomeni, da bi država sofinancirala le takšna tekmovanja, kjer kotizacij ni. MIZŠ namreč šolam, navkljub določbi 81. člena ZOFVI, ne zagotavlja namenskih sredstev za tekmovanja, s katerimi bi lahko pokrile kotizacije, zato bi bilo smiselno in potrebno, da šolam na tak način odvzame breme plačila kotizacij in s tem vsem učencem in dijakom omogoči enak dostop do šolskih tekmovanj, ne glede na finančne zmožnosti šole oziroma učencev in dijakov. Poleg tega bi imel na ta način ZRSS tudi nadzor nad višino stroškov, ki jih organizatorji sicer krijejo s kotizacijami. Menimo, da bi pravočasna objava javnega razpisa za sofinanciranje stroškov šolskih tekmovanj, to je vsaj pred objavo razpisa za izvedbo šolskih tekmovanj, lahko bistveno pripomogla organizatorjem šolskih tekmovanj pri njihovem odločanju glede uvedbe in višine kotizacij za udeležence tekmovanj.

2.2.2.4 Upravičeni stroški

Prejemnik sredstev iz javnega razpisa lahko po pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS dodeljena sredstva porabi le za upravičene stroške organizacije in izvedbe tekmovanja, ki jih dokazuje z verodostojnimi listinami, ki se glasijo na prejemnika. Upravičeni stroški organizacije in izvedbe tekmovanja so zlasti priprava in objava razpisa, priprava, distribucija in tisk tekmovalnih nalog ter priznanj tekmovalcem in mentorjem, stroški dela državnih tekmovalnih komisij, prehrana za tekmovalce in člane tekmovalnih komisij v višini zneska, ki se zaračunava za šolsko prehrano, režijski stroški glede najema prostora, stroški udeležbe na mednarodnih tekmovanjih, stroški prevajanja tekmovalnih nalog v italijanščino in madžarščino. Prijavitelji so v vlogi za sofinanciranje navajali upravičene stroške v sklop, ki je temu namenjen, znotraj finančnega poročila. Upravičene stroške tekmovanja prijavitelj navaja v različnih kategorijah, ki se razlikujejo med državnimi¹⁵⁴ in mednarodnimi¹⁵⁵ tekmovanji, pri čemer mora prijavitelj navesti številke računov in pogodb oziroma ocene materialnih stroškov, amortizacije, upravičenca in znesek.

¹⁵⁴ Priprava in objava razpisa; priprava, distribucija in tisk tekmovalnih nalog ter priznanj tekmovalcem in mentorjem; stroški dela državnih tekmovalnih komisij; prehrana za tekmovalce in člane tekmovalnih komisij; režijski stroški glede najema prostora; stroški prevajanja tekmovalnih nalog v italijanščino in madžarščino; stroški prilagoditev za tekmovalce s posebnimi potrebami in drugo.

¹⁵⁵ Dopisi na šole in organizatorjem; priprave za učence tekmovalce; prevoz, bivanje in drugi stroški udeležencev spremljevalcev; priprava nalog; razmnoževanje nalog in papir ter kopiranje izdelkov; prevajanje nalog in izdelkov; nadzor in ocenjevanje nalog; avtorski honorarji za vodje olimpijske ekipe; predstavitvena darila za udeležence iz drugih držav; kotizacija za udeležence in drugo.

Prijavitelj je v poseben sklop k upravičenim stroškom lahko dodal morebitna pojasnila, vlogi za sofinanciranje pa je moral priložiti verodostojne listine, ki se glasijo na prijavitelja (na primer kopije računov, pogodb). Višina priznanih upravičenih stroškov vpliva na končni znesek dodeljenih sredstev sofinanciranja, saj višina priznanih upravičenih stroškov predstavlja maksimalni znesek sofinanciranja, ki je višina, do katere ZRSS po izračunu sredstev na podlagi vrednosti točke dodeljuje končne (pogodbene) zneske sredstev sofinanciranja.

Ugotavljamo, da razpisna komisija za šolsko leto 2016/2017 ni enakopravno obravnavala prijaviteljev šolskih tekmovanj, saj je nekaterim določene stroške priznala kot upravičene, drugim prijaviteljem pa ne. Ugotovili smo, da:

- je razpisna komisija v uradnem zaznamku k vlogi prijavitelja navedla, da stroški nagrad niso upravičeni stroški tekmovanja, pri čemer pa je vsaj enemu prijavitelju strošek nagrad priznala kot upravičen strošek;
- so prijavitelji kot upravičene stroške uveljavljali račune za prehrano, ki so jim jih izdale osnovne šole, kjer so potekala šolska tekmovanja; razpisna komisija je vsaj enemu prijavitelju omenjene stroške priznala kot upravičen strošek, medtem ko vsaj enemu prijavitelju tega stroška ni priznala.

Prav tako ugotavljamo, da razpisna komisija ni enako presojala upravičenih stroškov med šolskima letoma 2015/2016 in 2016/2017, in sicer:

- je razpisna komisija pri vlogah za šolsko leto 2016/2017 natančneje proučila stroške dela, ki jih je uveljavljal eden od prijaviteljev, saj je zahtevala dopolnitve, kolikšen delež stroškov dela se nanaša na konkretno tekmovanje, s čimer prijavitelju niso bili priznani celotni zahtevani stroški dela tako kot pri vlogi drugega prijavitelja za šolsko leto 2015/2016;
- je prijavitelj mednarodnega tekmovanja v vlogi za obe šolski leti uveljavljal strošek predstavitevni daril, pri čemer jih je razpisna komisija v šolskem letu 2015/2016 priznala kot upravičen strošek, v šolskem letu 2016/2017 pa ne;
- razpisna komisija v vlogah 3 prijaviteljev za šolsko leto 2016/2017 kot upravičen strošek ni upoštevala ocen stroškov, medtem ko jih pri vlogi vsaj enega prijavitelja za šolsko leto 2015/2016 je;
- razpisna komisija pri uveljavljanju potnih stroškov enega od prijaviteljev v vlogi za šolsko leto 2015/2016 skupinskega potnega naloga ni prepoznala kot neverodostojne listine, za šolsko leto 2016/2017 pa so bili potni stroški prepoznani kot neupravičen strošek, saj po pojasnilu razpisne komisije skupinski potni nalog ni verodostojna listina;
- komisija je med leti različno obravnavala stroške malic, ki jih prijaviteljem izstavljajo šole, saj je enemu od prijaviteljev za šolsko leto 2015/2016 takšne stroške upoštevala kot priznane, za šolsko leto 2016/2017 pa ne;
- razpisna komisija pri eni od vlog za šolsko leto 2016/2017 ni priznala stroškov študentskega dela kot upravičen strošek, ker iz priloženih dokazil ni bilo razvidno, da gre za strošek dela, ki je nastal s šolskim tekmovanjem, medtem ko je bil za šolsko leto 2015/2016 takšen strošek pri vsaj enem prijavitelju priznan kot upravičen.

Glede na navedeno ocenjujemo, da ZRSS v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS in v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 ni dovolj jasno določil, kaj lahko prijavitelji uveljavljajo kot upravičene stroške ter kako jih prijavitelji dokazujejo. Da upravičeni stroški in način dokazovanja niso bili jasno in natančno opredeljeni, dokazujejo tudi vprašanja potencialnih prijaviteljev ob objavi JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017, kjer jih je med drugim zanimalo, kateri konkretni stroški spadajo med upravičene stroške.

Poleg tega razpisna komisija v šolskem letu 2015/2016 ni vodila natančne evidence upravičenih in neupravičenih stroškov, tako da pri nekaterih prijaviteljih ni bilo mogoče ugotoviti, katere stroške je razpisna komisija priznala kot upravičene oziroma katerih ni. ZRSS je pri ugotavljanju upravičenih stroškov v šolskem letu 2016/2017 natančneje vodil evidenco upravičenih oziroma neupravičenih stroškov, saj je k vlogam priložil uradne zaznamke strokovne komisije o ugotovitvah glede navedb prijaviteljev in ustreznosti dokazil k uveljavljanim upravičenim stroškom.

ZRSS je v JR za DT 2017/2018 in 2018/2019 in JR za MT 2017/2018 in 2018/2019 navedel, da je za uveljavljanje stroškov šolskih tekmovanj treba priložiti dokazila, saj stroški brez dokazil niso upravičeni stroški sofinanciranja. V navodilih za izpolnjevanje k javnemu razpisu je ZRSS natančneje opredelil upravičene stroške tekmovanja in navedel, kakšna dokazila se štejejo kot ustrezna. ZRSS je v primeru poziva k podpisu pogodbe o sofinanciranju stroškov tekmovanja za šolsko leto 2017/2018 prijavitelju pojasnil, česa ni štel kot upravičen strošek, prav tako je v enem od sklepov o izidu sofinanciranja stroškov tekmovanja v šolskem letu 2017/2018 in šolskem letu 2018/2019 navedel, da je za uveljavljanje stroškov treba priložiti dokazila, saj stroški brez dokazil niso upravičeni stroški sofinanciranja.

2.3 Povezanost sistema šolskih tekmovanj, dela z nadarjenimi in spodbud v obliki štipendiranja

V tem poglavju navajamo, kako so sistem šolskih tekmovanj, delo z nadarjenimi in spodbude v obliki štipendiranja nadarjenih med seboj povezani.

Šolska tekmovanja imajo lahko pomembno vlogo pri spodbujanju razvoja nadarjenosti in predstavljajo enega od pomembnih načinov oziroma možnosti in priložnosti za spodbujanje in hkrati merjenje potencialov učencev in dijakov. Rezultati in izjemni dosežki, ki jih udeleženci dosežejo na šolskih tekmovanjih, bi lahko bili pomembni tako z vidika odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci in dijaki kot tudi z vidika pridobivanja in ohranjanja pravice do spodbud v obliki štipendiranja nadarjenih učencev in dijakov.

V pravnih podlagah za delo z nadarjenimi na področju osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja ni najti neposredne povezave med delom z nadarjenimi in šolskimi tekmovanji. Navezava nadarjenih in šolskih tekmovanj pa je opredeljena v konceptu za OŠ in konceptu za SŠ v okviru predlaganih oblik dela v drugi in tretji triadi osnovne šole in v srednjih šolah, med katerimi je ena od predlaganih oblik dela tudi priprava nadarjenih učencev in dijakov za udeležbo na tekmovanjih. Pomembno vlogo pri pripravah na tekmovanja ima mentor, čigar vloga pa ni natančno opredeljena, zato imajo učenci in dijaki različne možnosti za pripravo in udeležbo na tekmovanjih, saj so odvisne od kadrovskih zmožnosti posamezne šole.

Štipendiranja nadarjenih dijakov, identificiranih na podlagi koncepta za OŠ in koncepta za SŠ, ne ureja noben predpis v Republiki Sloveniji. V Zakonu o štipendiranju¹⁵⁶ (v nadaljevanju: ZŠtip-1), ki se je pričel uporabljati s 1. 1. 2014, nadarjeni učenci in dijaki niso več omenjeni, za razliko od prej veljavnega Zakona o štipendiranju¹⁵⁷ (v nadaljevanju: ZŠtip), ki je poleg splošnih pogojev in najnižje povprečne ocene kot

¹⁵⁶ Uradni list RS, št. 56/13, 99/13 – ZUPJS-C, 8/16 in 61/17 – ZUPŠ.

¹⁵⁷ Uradni list RS, št. 59/07, 63/07 – popr., 40/09, 62/10 – ZUPJS, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D in 56/13 – ZŠtip-1.

enega od pogojev za pridobitev Zoisove štipendije zahteval tudi, da mora biti kandidat (učenec v zaključnem razredu osnovne šole/dijak) identificiran kot nadarjen učenec/dijak v skladu s konceptom za OŠ oziroma konceptom za SŠ. Od leta 2014 dalje za pridobitev Zoisove štipendije ni več tega pogoja, s čimer se je namen Zoisovih štipendij preusmeril na spodbujanje izjemnih dosežkov¹⁵⁸ in učne uspešnosti. Med razlogi za to spremembo v ZŠtip-1 je bilo v Predlogu zakona o štipendiranju¹⁵⁹ navedeno, da je imel ZŠtip nalogo podpreti prizadevanja šol za delo s prepoznanimi nadarjenimi učenci. Po 2 letih izvajanja ZŠtip se je ugotovilo, da so zgolj osnovne šole dejansko pospešile uvajanje koncepta za OŠ, na srednjih šolah pa se je koncept za SŠ izvajal počasneje. Zaradi spremembe sistema ugotavljanja nadarjenosti, na podlagi katerega je bilo pričakovati tudi več prepoznanih potencialno nadarjenih otrok, se je dvignila tudi povprečna ocena uspeha, ki je bil eden od pogojev za pridobitev štipendije¹⁶⁰. MDDSZ je v Predlogu zakona o štipendiranju tudi pojasnilo, da je bil pogoj ugotovljene nadarjenosti izpuščen iz pogojev za dodelitev Zoisove štipendije po ZŠtip-1 zaradi težav z izvajanjem konceptov za OŠ in SŠ in sta se zato ohranila le pogoja povprečne ocene in izjemnega dosežka kot zunanje izkaza posameznikove nadarjenosti. Poslanstvo novega ZŠtip-1 naj bi bilo doseganje višje ravni izobrazbe, vzpostavljanje enakih možnosti za izobraževanje, spodbujanje k čim hitrejšemu zaključku izobraževanja in seveda izboljšanje zaposljivosti. Novi ZŠtip-1 spodbuja doseganje izjemnih dosežkov skozi celotno obdobje izobraževanja. MDDSZ namerava pristopiti k prenovi sistema Zoisovih štipendij, ko bodo pripravljene vsebinske podlage za identifikacijo nadarjenih, kar bo omogočalo uvedbo enakopravnega sistema štipendiranja, saj gre pri identifikaciji nadarjenih otrok in mladostnikov v prvi vrsti za strokovno delo, vezano na andragoška, pedagoška, psihološka in druga znanja, povezana s poučevanjem, razvojem otrok in usmerjanjem nadarjenih.

Podatka o tem, koliko identificiranih nadarjenih učencev in dijakov je v letu 2017 prejelo Zoisovo štipendijo, nismo uspeli pridobiti ne od MIZŠ kot tudi ne od MDDSZ in javnega štipendijskega sklada, saj se od uveljavitve novega ZŠtip-1 dalje identifikacija nadarjenosti ne zahteva za nobeno skupino prosilcev za Zoisovo štipendijo. Država tako ne ve, koliko od 3.993 dijakov, ki so prejeli Zoisovo štipendijo v letu 2016, in koliko od 3.532 dijakov, ki so jo prejeli v letu 2017, je bilo identificiranih kot nadarjenih dijakov.

Nekatere šole so v vprašalniku pojasnjevale, da je razlog, da dokazil o odkriti nadarjenosti ob prehodu učencev iz osnovne v srednjo šolo ne izdajajo več, ravno v tem, da identifikacija nadarjenih ni več upoštevana pri pridobivanju Zoisovih štipendij, prav tako je iz omenjenega razloga, po navedbah šol, način odkrivanja nadarjenih dijakov na podlagi dokumenta o dosežku dijaka na državni ali mednarodni ravni v skladu s konceptom za SŠ izgubil svoj prvotni namen. Šole dodajajo, da se je zmanjšal tudi interes dijakov za pripravo INDEP, saj v njem ne vidijo več smisla, ker prepoznana nadarjenost ne vpliva na pridobitev Zoisove štipendije.

Zoisove štipendije so namenjene dijakom in študentom kot spodbuda za doseganje izjemnih dosežkov in s tem ustvarjanje dodane vrednosti na področju znanja, raziskovanja, razvojne dejavnosti in umetnosti. Eden izmed pogojev za pridobitev in prejemanje Zoisove štipendije je, da dijak ali študent doseže izjemen dosežek.

¹⁵⁸ Izjemne dosežke po 24. členu ZŠtip-1 bolj podrobno pojasnjujemo v nadaljevanju.

¹⁵⁹ Št. 00711-3/2013/8 z dne 13. 3. 2013.

¹⁶⁰ Z dobrega uspeha za srednješolce ter povprečne ocene 7 za študente na najmanj 4,7 za osnovnošolce, 4,1 za srednješolce in 8,5 za študente.

Kot izjemni dosežki se po 24. členu ZŠtip-1 med drugim štejejo:

- najvišja mesta iz znanja ali raziskovanja na državnih tekmovanjih, sofinanciranih iz javnih sredstev;
- prejeta zlata in srebrna priznanja iz znanja ali raziskovanja na državnih tekmovanjih, sofinanciranih iz javnih sredstev;
- udeležba in najvišja mesta na mednarodnih tekmovanjih iz znanja, raziskovanja, razvojne dejavnosti ali umetnosti;
- najvišja mesta na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja na državnih in mednarodnih tekmovanjih.

Dodeljevanje Zoisovih štipendij podrobneje ureja Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij¹⁶¹, ki določa, da Zoisove štipendije podeljuje javni štipendijski sklad na podlagi javnega razpisa za vsako šolsko oziroma študijsko leto. Pogoji za dodelitev Zoisove štipendije so med drugim izjemni dosežki na državnih tekmovanjih in izjemni dosežki na mednarodnih tekmovanjih. Državna tekmovanja, sofinancirana iz javnih sredstev, so tekmovanja, ki jih na podlagi javnega razpisa sofinancira ministrstvo, pristojno za izobraževanje, ali ZRSŠ in potekajo na državni ravni, ter tekmovanja iz znanja ali raziskovanja na državni ravni, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- organizator ima javno objavljen akt o organizaciji ali izvedbi tekmovanja,
- so organizirana v 2 ali več stopnjah, in sicer na ravni izobraževalne ustanove, občinsko ali regionalno,
- uvrstitev tekmovalcev na državno tekmovanje je možna le na podlagi rezultata na predhodni stopnji tekmovanja,
- so sofinancirana iz javnih sredstev in
- tekmovanja se pod enakimi pogoji lahko udeležijo udeleženci posamezne ravni ali stopnje izobraževanja ustreznih smeri vseh izobraževalnih ustanov v Republiki Sloveniji.

V skladu s Pravilnikom o dodeljevanju Zoisovih štipendij šteje, da tekmovanje iz znanja ali raziskovanja na državni ravni izpolnjuje pogoj, da je sofinancirano iz javnih sredstev, če je bil organizator tekmovanja kadar koli v preteklih 3 letih od datuma tekmovanja, na katerem je bil dosežen izjemni dosežek, upravičen do sofinanciranja za izvedbo tega tekmovanja na podlagi javnega razpisa neposrednega ali posrednega proračunskega uporabnika oziroma mu je bilo financiranje zagotovljeno neposredno s strani ministrstva, pristojnega za šolstvo. Pri izjemnih dosežkih na mednarodnih tekmovanjih se kot mednarodna tekmovanja upoštevajo tekmovanja iz znanja, raziskovanja, razvojne dejavnosti ali umetnosti, na katerih je udeležba mogoča na podlagi predhodne uvrstitve na državnem tekmovanju, pri čemer pa mora to državno tekmovanje med drugim izpolnjevati tudi pogoj, da je sofinancirano iz javnih sredstev.

Glede na Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij se kot najvišja mesta na državnem tekmovanju štejejo 1. do vključno 3. mesto, kot priznanja na državnem tekmovanju pa štejeta zlato priznanje (ali prva nagrada) in srebrno priznanje (ali druga nagrada). Kot najvišja mesta na mednarodnem tekmovanju štejejo 1. do vključno 3. mesto, kot priznanje na mednarodnem tekmovanju pa šteje priznanje, primerljivo zlatemu ali srebrnemu priznanju z državnega tekmovanja.

Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSŠ ureja le podeljevanje priznanj na državnih tekmovanjih iz znanja, pri čemer je s pravilnikom določeno le število zlatih priznanj na državnih tekmovanjih iz znanja (podrobneje v poglavju 2.2.2.3 tega poročila), srebrna priznanja (na regionalni oziroma na državni stopnji)

¹⁶¹ Uradni list RS, št. 35/14, 43/16 in 32/17.

in bronasta (na šolski oziroma na regionalni stopnji) pa se podeljujejo glede na kriterije, opredeljene v pravilniku o organizaciji in izvedbi šolskega tekmovanja posameznega organizatorja.

ZRSS v JR za ŠT 2015/2016 in 2016/2017 ni zagotovil upoštevanja pogoja glede omejitve najvišjega možnega števila podeljenih zlatih priznanj pri prijaviteljih v šolskem letu 2016/2017. Ugotovili smo, da nekateri organizatorji šolskih tekmovanj in tudi ZRSS kot organizator lastnih tekmovanj določbo o številu podeljenih priznanj aplicirajo na starostne kategorije, čeprav pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS tega ne predvideva, zaradi česar je bilo podeljenih več zlatih priznanj, in da ta pogoj v primeru tekmovanj z več kot 5.000 tekmovalci ni ustrezen, saj tekmovalcem na bolj priljubljenih tekmovanjih (z več udeleženci) ne omogoča enakih možnosti za prejem zlatega priznanja kot na tekmovanjih z manjšim številom udeležencev (podrobneje v točki 2.2.2.3 tega poročila).

Prejeta zlata in srebrna priznanja iz znanja na državnih tekmovanjih so glede na ZŠtip-1 in Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij eden izmed pogojev za prejem Zoisove štipendije. Na državnih tekmovanjih, sofinanciranih iz javnih sredstev, lahko tekmovalci prejmejo zlato priznanje na državnih tekmovanjih iz znanja in na drugih državnih tekmovanjih. Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS določa le možno število podeljenih zlatih priznanj na državnih tekmovanjih iz znanja, število podeljenih zlatih priznanj na drugih državnih tekmovanjih pa ni omejeno.

Ker organizatorji niso podeljevali ustreznega števila zlatih priznanj, je javni štipendijski sklad v letu 2017 ZRSS opozoril na veliko število zlatih dosežkov pri nekaterih državnih tekmovanjih ter izpostavil, da državna tekmovanja s previsoko pretočnostjo devalvirajo vrednost dosežka tako na tem tekmovanju kot tudi pri drugih, zato je smiselno bolj poenotiti vrednost zlatega priznanja skozi zahtevnost njegove pridobitve. Kot dodatno merilo (ali celo kot pogoj) je predlagal tudi delež državnih (zlatih) priznanj na državnem tekmovanju glede na število vseh tekmovalcev, ki so se udeležili tekmovanja na prvi (šolski oziroma če šolske ni, na regijski) stopnji tekmovanja, kot enega izmed kazalnikov zahtevnosti.

Od uveljavitve ZŠtip-1 dalje se kot izjemni dosežek upoštevajo prejeta zlata in tudi srebrna priznanja na državnih tekmovanjih. Javni štipendijski sklad torej pri dodelitvi Zoisovih štipendij upošteva tudi srebrna priznanja, prejeta na državnih tekmovanjih iz znanja. Pravilnik o šolskih tekmovanjih ZRSS glede srebrnih priznanj določa, da organizatorji šolskih tekmovanj število podeljenih srebrnih priznanj opredelijo s pravilnikom o organizaciji in izvedbi šolskega tekmovanja, omenjena opredelitev pa velja le za državna tekmovanja iz znanja, za druga državna tekmovanja pa določbe o določitvi števila podeljenih srebrnih priznanj v pravilniku o šolskih tekmovanjih ZRSS ni. Sistem šolskih tekmovanj torej organizatorjem omogoča, da v pravilnikih o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj neenotno določajo število podeljenih srebrnih priznanj na državnih tekmovanjih, saj je določitev teh v pristojnosti organizatorjev, zaradi česar imajo tekmovalci različne možnosti za doseganje izjemnega dosežka in s tem za pridobitev štipendije.

*Primeri določitve števila podeljenih srebrnih priznanj na državni ravni tekmovanja*Pravilnik o tekmovanju učencev 9. razreda osnovne šole v znanju angleščine (ZRSS)

35. člen: Tistim tekmovalcem, ki so na državnem tekmovanju osvojili vsaj 60 % možnih točk in ki niso prejeli zlatega priznanja, se srebrno priznanje dodeli kot srebrno priznanje za uspeh na državnem tekmovanju.

Pravilnik o tekmovanju iz slovenščine za Cankarjevo priznanje (ZRSS)

35. člen: Tistim tekmovalcem, ki so na državnem tekmovanju osvojili vsaj 50 % možnih točk in ki niso osvojili zlatega priznanja, se srebrno priznanje dodeli kot srebrno priznanje za uspeh na državnem tekmovanju.

Pravilnik o tekmovanju osnovnošolcev v znanju matematike za Vegova priznanja (DMFA)

35. člen: Tisti tekmovalci, ki so na državnem tekmovanju osvojili vsaj 20 % možnih točk in ki niso prejeli zlatega priznanja, prejmejo srebrno priznanje.

Pravilnik o tekmovanju iz znanja klekljanja za priznanje Ivanke Ferjančič (Gimnazija Jurija Vege Idrija)

30. člen: Srebrno priznanje dobi tekmovalec, ki je na državnem tekmovanju dosegel 90,99–81 % možnih točk.

Pravilnik o tekmovanju iz znanja o sladkorni bolezni za osnovne in srednje šole (Zveza društev diabetikov Slovenije)

26. člen: Srebrno priznanje dobi tekmovalec, ki na državnem tekmovanju doseže najmanj 32 do vključno 36 možnih točk.

Glede na to, da so prejeta srebrna priznanja na državnih tekmovanjih po ZŠtip-1 eden izmed pogojev za dodelitev Zoisove štipendije, menimo, da bi moralo biti število podeljenih srebrnih priznanj na državnih tekmovanjih poenoteno na ravni države in ne prepuščeno odločitvi posameznih organizatorjev šolskih tekmovanj.

Glede na Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij se šteje, da je tekmovanje iz znanja ali raziskovanja na državni ravni, sofinancirano iz javnih sredstev, če je bil organizator tekmovanja kadar koli v preteklih 3 letih od datuma tekmovanja, na katerem je bil dosežen izjemni dosežek, upravičen do sofinanciranja. Ureditev sofinanciranja stroškov šolskih tekmovanj prek javnega razpisa udeležencem šolskih tekmovanj ne omogoča, da bi ob pripravi in udeležbi na tekmovanju vedeli, ali bo njihov morebitni dosežek upoštevan kot izjemni dosežek v skladu z ZŠtip-1 in Pravilnikom o dodeljevanju Zoisovih štipendij, saj so šolska tekmovanja sofinancirana šele po tem, ko so bila že izvedena. Tako tekmovalci ob udeležbi na šolskih tekmovanjih, ki na zadnjem razpisanem javnem razpisu niso bila sofinancirana¹⁶², ali na tekmovanjih, ki že nekaj let niso bila sofinancirana, ne vedo, ali se bodo dosežki upoštevali kot pogoj za pridobitev Zoisove štipendije. Po drugi strani pa so vsa tekmovanja, ki jih izvaja ZRSS, sofinancirana iz javnih sredstev in s tem izpolnjujejo pogoj za dodelitev Zoisovih štipendij. Potencialni udeleženci tekmovanj tako že vnaprej vedo, katera tekmovanja bodo izvedena v organizaciji ZRSS, saj so določena v letnem delovnem načrtu ZRSS.

¹⁶² V prvem šolskem letu javnega razpisa s sklepom o izbiri prijaviteljev ali s sklepom o potencialnem prejemniku niso bila izbrana.

3. MNENJE

Revidirali smo učinkovitost *Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport* in *Zavoda Republike Slovenije za šolstvo* pri ureditvi sistema dela z nadarjenimi in sistema šolskih tekmovanj v Republiki Sloveniji v obdobju od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017. Za izrek mnenja o učinkovitosti ureditve sistema dela z nadarjenimi in sistema šolskih tekmovanj smo proučili, ali je v Republiki Sloveniji vzpostavljena ustrezna pravna in strokovna ureditev dela z nadarjenimi učenci in dijaki, ki jim zagotavlja enakopravno obravnavo, ter ali sistem šolskih tekmovanj zagotavlja vsem učencem in dijakom možnosti za sodelovanje na šolskih tekmovanjih.

Menimo, da Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Zavod Republike Slovenije za šolstvo pri ureditvi sistema dela z nadarjenimi učenci in dijaki ter sistema šolskih tekmovanj v letu 2017 *nista bila učinkovita*.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ni poskrbelo za vzpostavitev ustrezne ureditve dela z nadarjenimi učenci in dijaki, saj tako pravna kot strokovna ureditev ne zagotavljata enakopravne obravnave nadarjenih učencev in dijakov pri spodbujanju in razvoju njihove nadarjenosti. V Republiki Sloveniji še vedno ni oblikovana nacionalna strategija za delo z nadarjenimi, zato niso opredeljeni temeljni cilji in pomen obravnave nadarjenih otrok in mladostnikov za razvoj države, spodbude in ukrepi za enakopravno spodbujanje razvoja nadarjenih, dodatni viri financiranja, enotno in stalno spremljaje dela z nadarjenimi učenci in dijaki ter ni vzpostavljena nacionalna koordinacija obravnave in podpore pri delu z nadarjenimi učenci in dijaki ter povezava med vsemi deležniki. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ni bilo dovolj aktivno pri pripravi nacionalne strategije za delo z nadarjenimi učenci in dijaki, saj ni poskrbelo za dokončanje že leta 2014 začelih nalog Medresorske strateške skupine za vzpostavitev Nacionalne strategije za delo z nadarjenimi učenci in dijaki ter za prenovu Zoisovega štipendiranja.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ni vzpostavilo ustreznih pravnih podlag za financiranje dela z nadarjenimi učenci in dijaki. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja sicer določa, da se šolam iz proračuna zagotavljajo sredstva za delo z nadarjenimi, vendar ne opredeljuje jasno, za katere posebne oblike dela z nadarjenimi učenci in dijaki so šole upravičene do dodatnih proračunskih sredstev. Predpisi za področje osnovnošolskega izobraževanja ne določajo dodatnih proračunskih sredstev posebej za delo z nadarjenimi učenci. Le Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva jasno določa, koliko ur se prizna učitelju oziroma strokovnemu sodelavcu za delo z nadarjenim dijakom, vendar pa Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport v letu 2017 za ta namen srednjim šolam ni namenjalo sredstev. Delo z nadarjenimi dijaki je bilo v letu 2017 financirano zgolj zainteresiranim srednjim šolam projektno iz evropskih sredstev, zaradi česar nadarjeni dijaki različnih srednjih šol niso imeli enakih možnosti za obravnavo in razvoj njihove nadarjenosti. Menimo, da je za ustrezno financiranje dela z nadarjenimi nujno, da Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport čim prej ustrezno sistemsko določi posebne oblike dela, za katere bo

dodatno zagotavljalo proračunska sredstva osnovnim šolam, in sistemsko opredeli način dela z nadarjenimi dijaki po posameznih srednješolskih izobraževalnih programih, saj se ti med seboj zelo razlikujejo, tako po zahtevnosti kot po številu nadarjenih dijakov, nato pa temu prilagodi sofinanciranje.

Sistem vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci in dijaki v predpisih in strokovnih dokumentih ni ustrežno in jasno določen, saj Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport na področju osnovnega in srednješolskega izobraževanja ni zagotovilo take ureditve prilagajanja dela nadarjenim, ki bi v letu 2017 vsem nadarjenim učencem in dijakom zagotavljala enake možnosti nudenja vsebinskih in organizacijskih prilagoditev dela njihovim nadarjenostim in jim s tem zagotovila enakopravno obravnavo, ne glede na to, katero šolo obiskujejo. Osnovne šole so v skladu z Zakonom o osnovnih šolah dolžne prilagoditi vsebine, metode in oblike dela zainteresiranim nadarjenim učencem, gimnazije pa so v obdobju, na katero se nanaša revizija, morale prilagoditi le opravljanje šolskih obveznosti nadarjenih dijakov, s tem da podrobnejša pravila o načinu prilagoditve niso bila določena, medtem ko za ostale srednje šole ni bila določena niti ta obveznost. Prilagoditev vsebine, metod in posebnih oziroma drugih oblik dela z nadarjenimi učenci in dijaki so bile opredeljene le v Konceptu odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli in v Konceptu vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju, ki pa za šole nista obvezujoči usmeritvi, zato je lahko prihajalo do neenakopravne obravnave nadarjenih učencev in dijakov med različnimi šolami. Prilagoditve dela z nadarjenimi so temeljile na omenjenih konceptih, ki vse od leta 1999 oziroma 2007 nista bila vsebinsko posodobljena in prilagojena sodobnim spoznanjem na področju dela z nadarjenimi. Zavod Republike Slovenije za šolstvo je sicer navedeno zaznal in že od leta 2013 dalje načrtoval in pripravljajal osnutek novih, posodobljenih konceptov za osnovne in srednje šole, a mu ga zaradi vmesnih prekinitev do konca obdobja, na katero se nanaša revizija, ni uspelo pripraviti. Glede na navedeno menimo, da Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ni bilo dovolj aktivno pri pripravi ustreznih podlag za enotno ravnanje šol tako pri vsebinskem kot organizacijskem prilagajanju vzgojno-izobraževalnega dela nadarjenim učencem in dijakom, s čimer bi bila na sistemski ravni zagotovljena enakopravna obravnavo nadarjenih učencev in dijakov, Zavod Republike Slovenije za šolstvo pa ni kontinuirano izvajal nalog, povezanih s pripravo posodobljenih konceptov.

Pravna ureditev osnovnim in srednjim šolam ne zagotavlja ustreznih kadrovskih pogojev za delo z nadarjenimi učenci in dijaki. Na sistemski ravni nista ustrežno urejena status in usposobljenost koordinatorjev za delo z nadarjenimi, obseg njihovega dela pa je odvisen od kadrovskih sposobnosti posamezne šole. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport tudi ni vzpostavilo sistematičnega in obveznega izobraževanja učiteljev za delo z nadarjenimi.

Država ne spremlja učinkov dela z nadarjenimi in njihovega razvoja, saj za ta namen niti ne razpolaga s potrebnimi podatki o številu identificiranih nadarjenih učencev in dijakov, in ni vzpostavila ustreznega mehanizma, s katerim bi lahko bili v primerni fazi izobraževanja prepoznani le izjemno nadarjeni in hkrati zainteresirani učenci oziroma dijaki za bolj poglobljeno delo in razvijanje njihove nadarjenosti ob nadaljnjem šolanju. Menimo, da prenos podatkov o nadarjenosti ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo oziroma med srednjimi šolami ni ustrežno urejen, v okviru določenih vrst srednješolskih programov pa je nadarjenih dijakov preveč, da bi bilo z vsemi smiselno in mogoče poglobljeno delati. Na državni ravni tudi ni bila izvedena nobena empirična analiza ali nacionalna evalvacijska študija na temo dela z nadarjenimi učenci in dijaki.

Glede ureditve sistema šolskih tekmovanj je računsko sodišče ugotovilo, da namen organiziranja šolskih tekmovanj in nacionalno pomembnih tekmovanj ni določen, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport pa tudi ni zagotovilo ustreznega načina sofinanciranja šolskih tekmovanj, saj na ravni predpisov ali strateških dokumentov ni opredeljeno, katera tekmovanja se zaradi nacionalnega pomena sofinancirajo iz državnega proračuna in katere cilje želi država s tem doseči. Izvajanje javnih razpisov za sofinanciranje šolskih tekmovanj je bilo po našem mnenju na Zavod Republike Slovenije za šolstvo preneseno brez ustrezne pravne podlage. Sofinanciranje šolskih tekmovanj je podrobneje urejeno le v Pravilniku o sofinanciranju šolskih tekmovanj, za sprejem katerega pa Zavod Republike Slovenije za šolstvo po našem mnenju prav tako ni imel ustrezne podlage. Javne razpise je Zavod Republike Slovenije za šolstvo pripravil tako, da so omogočali sofinanciranje nedoločenega števila tekmovanj z istega področja, sredstva pa so bila organizatorjem dodeljena za nazaj, torej po tem, ko so bila tekmovanja že izvedena. Menimo, da bi moralo biti z vidika organizacije šolskih tekmovanj, vzgojno-izobraževalnega procesa šol, odločitve šol, učencev in dijakov za udeležbo in pripravo na tekmovanja najkasneje pred začetkom šolskega leta znano, katera tekmovanja bodo sofinancirana iz proračunskih sredstev. Vloga šole v sistemu šolskih tekmovanj ni opredeljena in je prepuščena določbam pravilnikov o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev šolskih tekmovanj, v katerih določajo način izvedbe in organizacije šolskih tekmovanj, zato prihaja do neenotnega načina izvedbe in financiranja tekmovanj med organizatorji, šole in učenci oziroma dijaki pa so zaradi tega lahko postavljeni v neenakopraven položaj. Višina kotizacije za šolska tekmovanja na sistemski ravni ni omejena, ni določeno, kdo kotizacijo plača niti kako se upošteva pri sofinanciranju stroškov za izvedbo tekmovanja iz proračunskih sredstev. Po drugi strani pa šole od Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport kljub izrecni določbi Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ne prejemajo posebnih namenskih sredstev za šolska tekmovanja, zaradi česar so možnosti za sodelovanje šol in s tem njihovih učencev oziroma dijakov na šolskih tekmovanjih odvisne od finančnih in kadrovskih zmožnosti šol. To pomeni, da vse šole nimajo enakih možnosti udeležbe na vseh tekmovanjih, za katera obstaja interes učencev. Na podlagi vsega navedenega menimo, da je bilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport pri vzpostavitvi ustreznega sistema šolskih tekmovanj neučinkovito, saj sistem šolskih tekmovanj ne zagotavlja vsem učencem in dijakom enakopravnih možnosti za sodelovanje na šolskih tekmovanjih.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo po našem mnenju ni dodelil sredstev za sofinanciranje šolskih tekmovanj na jasen in pregleden način. Za šolsko leto 2016/2017 je dodelil napačno število točk najmanj 2 prijaviteljem. Postopek dodelitve sredstev v šolskem letu 2015/2016 in v šolskem letu 2016/2017 je Zavod Republike Slovenije za šolstvo vodil dvofazno, za kar pa ni bilo ustrezne podlage v javnem razpisu, in zaradi nejasno določenih pravil zavrnil 4 vloge za sofinanciranje prijaviteljem, ki so vložili vlogo za sofinanciranje šolskih tekmovanj le za šolsko leto 2016/2017. Iz besedil javnih razpisov za sofinanciranje stroškov državnih tekmovanj iz znanja in drugih državnih tekmovanj ter za sofinanciranje udeležbe na mednarodnih tekmovanjih v šolskem letu 2017/2018 in v šolskem letu 2018/2019 izhaja, da so bile navedene pomanjkljivosti odpravljene. Po našem mnenju Zavod Republike Slovenije za šolstvo ni zagotovil transparentnosti postopka in enakopravne obravnave prijaviteljev v javnem razpisu za sofinanciranje šolskih tekmovanj v šolskem letu 2015/2016 in v šolskem letu 2016/2017 tudi zato, ker niso imeli možnosti pritožbe niti na sklep o izbiri prijaviteljev niti na višino zneska sofinanciranja. Zavod Republike Slovenije za šolstvo v javnem razpisu za sofinanciranje šolskih tekmovanj v obdobju, na katero se nanaša revizija, med pogoji ni zahteval, da morajo biti pravilniki o organizaciji in izvedbi šolskih tekmovanj posameznih organizatorjev državnih tekmovanj usklajeni z vsemi kriteriji iz Pravilnika o sofinanciranju šolskih tekmovanj. Med pogoje javnega razpisa ni uvrstil in zato tudi ni preverjal omejitve števila podeljenih zlatih priznanj na šolski stopnji tekmovanja, določene v Pravilniku o sofinanciranju

šolskih tekmovanj, ki so jo tako Zavod Republike Slovenije za šolstvo kot tudi nekateri organizatorji šolskih tekmovanj pri podeljevanju zlatih priznanj prekoračili, zaradi česar so imeli udeleženci različnih šolskih tekmovanj neenakopravne možnosti pri pridobitvi zlatih priznanj. Zavod Republike Slovenije za šolstvo v javnem razpisu za sofinanciranje šolskih tekmovanj v šolskih letih 2015/2016 in 2016/2017 ni ustrezno razrešil problematike zaračunavanja kotizacij in prepovedi dvojnega financiranja, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport pa ni z ustreznim sofinanciranjem na podlagi Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja razbremenilo šol in s tem vsem učencem in dijakom omogočilo enake dostopnosti do šolskih tekmovanj. Tudi opredelitev upravičenih stroškov in način njihovega dokazovanja v besedilu javnega razpisa za šolski leti 2015/2016 in 2016/2017 ter pri njegovi izvedbi nista bila jasno določena, Zavod Republike Slovenije za šolstvo pa je prijavitelje med seboj in med posameznimi leti pri priznavanju upravičenih stroškov neenakopravno obravnaval. V javnih razpisih za šolski leti 2017/2018 in 2018/2019 je bila opredelitev upravičenih stroškov sicer natančnejša, prav tako pa je Zavod Republike Slovenije za šolstvo objavil navodila za izpolnjevanje vlog za sofinanciranje, vendar glede na vse navedeno menimo, da Zavod Republike Slovenije za šolstvo pri izvedbi javnih razpisov v letu 2017 ni bil učinkovit.

4. ZAHTEVA ZA PREDLOŽITEV ODZIVNEGA POROČILA

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport mora v roku 90 dni po prejemu revizijskega poročila predložiti računskemu sodišču odzivno poročilo.

Odzivno poročilo bo moralo vsebovati:

1. navedbo revizije, na katero se nanaša,
2. kratek opis nesmotrnosti, ki so bile ugotovljene z revizijo, in
3. izkaz popravljalnih ukrepov.

Izkaz popravljalnih ukrepov mora obsegati navedbo popravljalnih ukrepov in ustrezna dokazila o izvedenih popravljalnih ukrepih za odpravo ugotovljenih nesmotrnosti.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport mora v odzivnem poročilu izkazati, da je pripravilo načrt aktivnosti z navedbo aktivnosti, odgovornih oseb za izvedbo aktivnosti in rokov, s katerimi bo zagotovilo:

- vzpostavitev ustreznih pravnih in strokovnih podlag za delo z nadarjenimi učenci in dijaki, ki jim bodo zagotavljale enakopravno obravnavo pri spodbujanju in razvoju njihove nadarjenosti, in sicer z:
  - oblikovanjem konkretnih ciljev dela z nadarjenimi učenci in dijaki v strateškem dokumentu in z oblikovanjem koncepta oblik, metod in načinov prilagoditev dela, ki jih bodo šole upoštevale pri delu z nadarjenimi učenci in dijaki (ob upoštevanju različnosti srednješolskih izobraževalnih programov) – točki 2.1.1 in 2.1.2;
  - opredelitvijo posebnih oblik dela z nadarjenimi učenci in dijaki, ki bodo dodatno sofinancirane s proračunskimi sredstvi v skladu z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja in na podlagi ustrezno določenih meril in kriterijev za sofinanciranje – točka 2.1.3.1;
  - vključitvijo teme dela z nadarjenimi med prednostne teme izobraževanj učiteljev in ureditvijo statusa in usposobljenosti koordinatorjev za delo z nadarjenimi – točka 2.1.3.2;
  - vzpostavitev sistemske ureditve, ki bo dolgoročno zagotavljala spremljanje razvoja nadarjenih učencev in dijakov, tudi ob prehodu med izobraževalnimi ravni – točka 2.1.4.1 ter
  - umestitev teme dela z nadarjenimi med nacionalne evalvacijske študije – točka 2.1.4.2;
- da bo v najkrajšem možnem času Vladi Republike Slovenije predlagalo odpravo trenutnega stanja, v katerem prenos izvajanja javnih razpisov za sofinanciranje šolskih tekmovanj na Zavod Republike Slovenije za šolstvo nima podlage v predpisih – točka 2.2.1;
- pripravo predloga za ureditev področja šolskih tekmovanj, v katerem bodo izkazane aktivnosti za opredelitev namena organiziranja šolskih tekmovanj, kriterijev za določitev višine sredstev za sofinanciranje po vrstah šolskih tekmovanj, kotizacij in njihovega ustreznega upoštevanja pri določitvi

obsega sofinanciranja šolskih tekmovanj ter določitev izhodišč za natančno opredelitev upravičenih stroškov za sofinanciranje šolskih tekmovanj posameznim organizatorjem – točke 2.2.1.1, 2.2.1.2, 2.2.2.3 in 2.2.2.4.

Po drugem odstavku 29. člena ZRacS-1 je odzivno poročilo uradna listina, ki jo potrdi odgovorna oseba uporabnika javnih sredstev s svojim podpisom in pečatom.

Računsko sodišče bo ocenilo verodostojnost odzivnega poročila, to je resničnost navedb o popravljalnih ukrepih, in po potrebi izvedlo revizijo odzivnega poročila na podlagi četrtega odstavka 29. člena ZRacS-1. Prav tako bo ocenilo zadovoljivost sprejetih popravljalnih ukrepov.

Če odzivno poročilo ne bo predloženo v roku, določenem v revizijskem poročilu, stori odgovorna oseba uporabnika javnih sredstev prekršek po tretjem odstavku 38. člena ZRacS-1. Če uporabnik javnih sredstev, ki bi moral predložiti odzivno poročilo, niti v roku 15 dni po izteku roka za predložitev odzivnega poročila računskemu sodišču ne predloži odzivnega poročila, se šteje, da uporabnik javnih sredstev krši obveznost dobrega poslovanja¹⁶³. Prav tako opozarjamo, da se neresnične navedbe v odzivnem poročilu obravnavajo kot neresnične navedbe v uradni listini (drugi odstavek 29. člena ZRacS-1).

Če bo računsko sodišče v porevizijskem postopku ugotovilo, da *Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport* krši obveznost dobrega poslovanja, bo ravnalo v skladu s sedmim do štirinajstim odstavkom 29. člena ZRacS-1.

---

¹⁶³ 3. točka prvega odstavka 37. člena Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije.

5. PRIPOROČILA

Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport priporočamo, naj:

- poskrbi, da bo Zavod Republike Slovenije za šolstvo v letnem delovnem načrtu opredelil jasne in merljive cilje pri nalogah in projektih (vključno z navedbo konkretnih rezultatov o izvedbi naloge), ki se nanašajo na delo z nadarjenimi učenci in dijaki in na šolska tekmovanja, v skladu s katerimi bo tudi poročal v poročilu o uresničevanju letnega delovnega načrta;
- v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo prouči prednosti in slabosti izvedbe javnega razpisa za sofinanciranje šolskih tekmovanj pred začetkom tekočega šolskega leta, za katero se delijo sredstva, in možnost sofinanciranja le tistih tekmovanj, ki nimajo kotizacij, s čimer bi se posredno sofinancirali stroški udeležbe šol na šolskih tekmovanjih;
- skupaj z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti prouči, ali in v kakšnem obsegu je smiselno oziroma mogoče povezovati in medsebojno usklajevati sistem dela z nadarjenimi, sistem šolskih tekmovanj in podeljevanje Zoisovih štipendij.

Zavodu Republike Slovenije za šolstvo priporočamo, naj:

- v letnem delovnem načrtu opredeli jasne in merljive cilje pri nalogah in projektih (vključno z navedbo konkretnih rezultatov o izvedbi naloge), ki se nanašajo na delo z nadarjenimi učenci in dijaki in na šolska tekmovanja, v skladu s katerimi bo tudi poročal v poročilu o uresničevanju letnega delovnega načrta;
- sodeluje z Ministrstvom za izobraževanja, znanost in šport pri proučitvi prednosti in slabosti izvedbe javnega razpisa za sofinanciranje šolskih tekmovanj pred začetkom tekočega šolskega leta, za katero se delijo sredstva, in možnosti sofinanciranja le tistih tekmovanj, ki nimajo kotizacij, s čimer bi se posredno sofinancirali stroški udeležbe šol na šolskih tekmovanjih.

Pravni pouk

Tega poročila na podlagi tretjega odstavka 1. člena ZRacS-1 ni dopustno izpodbijati pred sodišči in drugimi državnimi organi.

Tomaž Vesel,
generalni državni revizor

Poslano:

1. Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, priporočeno s povratnico;
2. Zavodu Republike Slovenije za šolstvo, priporočeno;
3. dr. Maji Zalaznik, priporočeno;
4. dr. Jerneju Pikalu, priporočeno;
5. Državnemu zboru Republike Slovenije, priporočeno;
6. arhivu.

*Bdimo nad potmi
javnega denarja*

Računsko sodišče Republike Slovenije
The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0) 1 478 58 00
fax: +386 (0) 1 478 58 91
sloaud@rs-rs.si
www.rs-rs.si